

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Bc. Kateřina RONČKOVÁ

**KULTURNÍ PAMÁTKY NA ÚZEMÍ OKRESŮ KARVINÁ A
FRÝDEK-MÍSTEK A REGIONÁLNÍ ROZVOJ**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením doc. RNDr. Zdeňka Szczyrby, Ph.D. a také, že jsem uvedla veškerou použitou literaturu a zdroje v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 18. dubna 2012

.....

Podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu doc. RNDr. Zdeňku Szczyrbovi, Ph.D. za poskytování rad a pomoci při zpracování diplomové práce, dále PhDr. Alexandře Rebrové, Mgr. Veronice Kusákové, Ing. Martinu Pinkasovi, Mgr. Pavlu Buzkovi, Ing. Janu Štěpánkovi, Miroslavu Holišovi a Daliboru Frňkovi za ochotu, pomoc a poskytnutí materiálů a všem, kteří mi s tvorbou práce jakkoliv pomáhali. V neposlední řadě bych ráda poděkovala rodičům za podporu během celého studia.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina RONČKOVÁ**
Osobní číslo: **R100732**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obory: **Učitelství geografie pro střední školy**
Historie
Název tématu: **Kulturní památky na území okresů Karviná a Frýdek -
Místek a regionální rozvoj**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce je provést geografickou analýzu kulturních památek v zájmovém území Karvinska a Frýdeckomístecka v kontextu regionálního rozvoje. Hodnocení se bude dále opírat o zkušenosti z území České republiky, které může nabízet podobně jako zahraniční příklady řešení využití opuštěných kulturních památek pro zájmové území. Diplomová práce tak dostává rovněž charakter aplikační, a proto se autorka zaměří i na tuto oblast využití výsledků pro praxi.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 20 000 - 24 000 slov
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BRYCH, Vladimír: Hrady, zámky a tvrze na Moravě a ve Slezsku. Praha 2008.

FŇUKAL, Miloš - PTÁČEK, Pavel: Geografie, cestovní ruch a rekreace. Olomouc 2005.

GAVLASOVÁ, Iva a kol: Spolupráce obcí jako faktor rozvoje. Brno 2007.

HEŘMANOVÁ, Eva - PATOČKA, Jiří: Lokální a regionální kultura v České republice. Kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví. Praha 2008.

HEŘMANOVÁ, Eva: Kulturní regiony a geografie kultury: kulturní realie a kultura v regionech Česka. Praha 2009.

HOUŠKA, Petr: Cestovní ruch v působnosti orgánů EU. Praha 2010.

PALATKOVÁ, Monika: Marketingová strategie destinace cestovního ruchu. Jak získat více příjmů z cestovního ruchu. Praha 2006.

Vedoucí diplomové práce: Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: 8. prosince 2010

Termín odevzdání diplomové práce: 10. dubna 2012

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 8. prosince 2010

OBSAH

ANOTACE / ANNOTATION	7
1 ÚVOD	8
2 CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	9
3 KULTURNÍ PAMÁTKY A REGIONÁLNÍ ROZVOJ – REŠERŠE LITERATURY	11
4 OCHRANA KULTURNÍCH PAMÁTEK	17
4.1 PROBLÉM OCHRANY KULTURNÍCH PAMÁTEK NA REGIONÁLNÍ ÚROVNI A JEJICH FINANCOVÁNÍ.....	21
4.2 MOŽNOSTI VYUŽITÍ KULTURNÍ PAMÁTKY (NEMOVITÉ)	22
5 VYMEZENÍ ÚZEMÍ A JEHO DĚJINY	25
5.1 VYMEZENÍ ÚZEMÍ.....	25
5.2 DĚJINY ÚZEMÍ.....	27
6 ANALÝZA A POTENCIÁL PAMÁTEK V OKRESECH FRÝDEK-MÍSTEK A KARVINÁ	31
7 SOUČASNÝ STAV KULTURNÍCH PAMÁTEK, JEJICH VYUŽITÍ – PŘÍPADOVÉ STUDIE	36
7.1 KULTURNÍ PAMÁTKY, KTERÉ DLOUHODOBĚ FUNGUJÍ A SLOUŽÍ JAKO NÁVŠTĚVNÍ OBJEKTY.....	41
7.1.1 Zámek Fryštát.....	41
7.1.2 Hrad Hukvaldy.....	44
7.2 KULTURNÍ PAMÁTKY, KTERÉ SE NACHÁZÍ V DEZOLÁTNÍM STAVU A JEJICH OPTIMÁLNÍ VYUŽITÍ SE STÁLE HLEDÁ.....	47
7.2.1 Panský dvůr (zámek) v Dolní Lutyni	47
7.2.2 Zámek v Chotěbuzi	49
7.3 JIŽ OPRAVENÉ A FUNGUJÍCÍ NEMOVITÉ KULTURNÍ PAMÁTKY	51
7.3.1 Dvůr Olšiny – Karviná Staré Město	52
7.3.2 Zájezdni hostinec U křivého psa ve Frýdku-Místku	53
7.4 KULTURNÍ PAMÁTKY ZATÍM NEVYUŽÍVANÉ, ALE OPRAVOVANÉ	54
7.4.1 Zámek v Rychvaldu.....	55
7.4.2 Zámek v Ropici.....	57
7.5 NEJSTARŠÍ ARCHEOLOGICKÉ PAMÁTKY	60
7.5.1 Archeopark Chotěbuz – Podobora	60
8 SHRNUTÍ / SUMMARY	62
9 ZÁVĚR	64
10 SEZNAM PRAMENŮ, LITERATURY A WEBOVÝCH ZDROJŮ	66
10.1 PRAMENY.....	66
10.2 PERIODIKA	66
10.3 PUBLIKACE	66
10.4 INTERNETOVÉ ZDROJE.....	69
11 SEZNAM PŘÍLOH	72

ANOTACE / ANNOTATION

Předmětem diplomové práce na téma: „*Kulturní památky na území okresů Karviná a Frýdek-Místek a regionální rozvoj*“ je geografická analýza památek na daném území a jejich podíl na rozvoji regionů, ve kterých se nachází. Okresy Frýdek-Místek a Karviná se nachází v Moravskoslezském kraji, okres Karviná má 7 měst a 10 obcí a okres Frýdek-Místek má 6 měst a 64 obcí, dohromady mají oba dva okresy přibližně 482 000 obyvatel. Práce se zabývá analýzou a vyhodnocením současného stavu památek s příspěvím vzorových příkladů objektů, které byly prohlášeny za kulturní památku. Podkladem pro tuto práci bylo šetření mezi vlastníky památkových objektů.

Klíčová slova

Geografická analýza, kulturní památka, šetření mezi vlastníky, okres Karviná, okres Frýdek-Místek

The aim of this dissertation, which is called *The Cultural Monuments in The Districts of Karvina and Frýdek-Místek and Regional Development*, is the geographical analysis of the monuments and their contribution to the regional development in the area, where the monuments are situated. The districts of Frýdek-Místek and Karviná are situated in Moravskoslezský region; the district of Karviná consists of 7 towns and 10 villages and the district of Frýdek-Místek consists of 6 towns and 64 villages. All together, the population of these two districts counts approximately 482 000 inhabitants. This work deals with the analysis and evaluation of the current state of monuments. Also, samples of objects that were declared a cultural monument contributed to the evaluation. An investigation of the owners of the historic properties was source of this work.

Key words

Geographical analysis, cultural monument, investigation of the owners, district of Karviná, district of Frýdek-Místek

1 ÚVOD

„Já myslím, že civilizace není dobrá, když je bez kultury. Člověk potřebuje ke štěstí a spokojenosti nejenom pohodlí tělesné, ale i duševní. Kultura a civilizace musí jít ruku v ruce.“

Jan Werich

Impulesem pro sepsání této diplomové práce byla situace z bakalářské práce Socioekonomická charakteristika obce Dolní Lutyně, ve které byl zmíněn zámek v Dolní Lutyni, jenž je nevyužíván a chátrá. Podobných chátrajících kulturních památek se nachází v celé České republice mnoho, tento jev má své kořeny v minulém režimu, kdy docházelo k nevhodnému užívání památek a k jejich nedostatečné údržbě, zvláště pak na Karvinsku necitlivým dolováním zmizelo několik kulturních památek jako např. zámek Solca, který se nacházel v Karviné – Dolech (viz příloha č. 5). Během již zmíněných 40 let komunistického režimu se také změnil postoj veřejnosti ve vnímání kulturních památek, kdy veřejnost i zástupci státu hovoří o kulturních památkách jako národním dědictví či pokladu, ale na druhou stranu nejsou ochotni vynakládat jakékoliv finanční částky na záchranu, opravu nebo obnovu starých zámků, zemědělských dvorů a jiných památek.

Práce se zabývá především regionálními památkami, jejichž společným jmenovatelem jsou finanční problémy, protože žádná z památek nedosahuje národního nebo dokonce nadnárodního významu. Nachází se zde památky, které jistým způsobem v regionu fungují již řadu letu, ale také památky, které si své místo teprve hledají, a památky, které se nachází v žalostném stavu a jejich začlenění do regionálního rozvoje bude těžké.

2 CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Hlavním cílem diplomové práce je analyzovat nehmotné kulturní památky v okresech Karviná a Frýdek-Místek na základě dostupných statistických dat Národního památkového ústavu, literatury zaměřené na památkovou péči a literatury zaměřené na regionální památky, dále na základě vlastního šetření v terénu a pomocí rozhovorů vedených s majiteli nebo zástupci majitelů vybraných národních kulturních památek.

Ke splnění hlavního cíle byly jako dílčí cíle vytyčeny jednotlivé kapitoly, ve kterých bude představeno sledované území, bude zpracovaná rešerše literatury a bude nastíněna právní stránka ochrany kulturních památek a problémy ochrany kulturních památek, včetně jejich financování a možného využití. Pro lepší orientaci bude sepsána kapitola věnující se vymezení území a jeho dějinám od nejstarších dob po současnost. Hlavní část práce se bude věnovat analýze a potenciálu kulturních památek v okresech Frýdek-Místek a Karviná a zároveň současnému stavu kulturních památek. Pracováno bude především s publikací Patočky – Heřmanové¹, podle které budou nehmotné kulturní památky rozčleněny do hlavních kategorií, dále bude pracováno s Ústředním seznamem kulturních památek ČR², který je přístupný na internetu. V této kapitole bude pracováno s jednotlivými příklady, které byly rozděleny do jednotlivých kategorií na základě předem stanovených kritérií. V jednotlivých kategoriích se nachází vždy dvě vhodně zvolené památky většinou každá z jednoho okresu. S majiteli zvolených objektů, které byly prohlášeny za kulturní památku, byl veden rozhovor, během kterého byly kladeny otázky a zjišťováno, jak dlouho památku vlastní, jestli ji koupili, zdědili, vydražili atd., v jakém stavu se objekt nacházel, zda žádali na opravy nějaké příspěvky ze státních fondů, z EU nebo jiných, u opravených památek bude dále zjišťováno, jestli původní představy využití odpovídají dnešnímu stavu, jaké mají s památkou další plány a jak funguje spolupráce s místním městským/obecním úřadem a okolními firmami. Majitelům památek, které na svou opravu stále ještě čekají, budou pokládány podobné otázky, pouze budou směřovat k otázce, proč se ještě objekt nepodařilo opravit, v čem jsou největší komplikace a jaké nejvhodnější a nejideálnější využití by památka měla mít, aby sloužila k rozvoji obce nebo regionu. Památek, které fungují jako návštěvní objekty, je ve zmiňovaných okresech málo, nejzavedenější památkou je hrad Hukvaldy v okrese Frýdek-Místek a v okrese Karviná to je pouze zámek Fryštát v Karviné, který

¹ PATOČKA, Jiří a Eva HEŘMANOVÁ. *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI, 2008, 199 s.

² Zdroj: MonumNet: Nemovité kulturní památky. *Ústřední seznam kulturních památek ČR* [online]. Národní památkový ústav, 2011 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>

byl opraven a znovuotevřen v roce 2004. V tomto případě bude rozhovor veden s kastelánem hradu Hukvaldy a vedoucí pracovnící odboru školství a kultury magistrátu města Karviné, u této kategorie bude zjišťován především dlouhodobý trend návštěvnosti objektu, financování objektu a spolupráce v rámci města nebo jiných organizací. V posledním bodě bude rozhovor veden se zástupcem majitele dvou opravujících se budov zámku. Pokládány budou podobné otázky jako v kategorii, ve které se nachází již opravené památky s tím rozdílem, že vše bude vedeno v budoucím čase. U všech objektů bude zjišťován vztah s pracovníky Národního památkového ústavu. Všechny zmíněné památky jsou v příloze fotograficky zdokumentované, příloha se skládá z fotografií budov v době, kdy sloužily své původní funkci, fotografií před opravou a současný stav objektů, dále bude ke každé památce přidán výřez z katastrální mapy, která je volně přístupná na internetu a která by měla podat dostatečnou informaci o rozloze daných objektů. Současné fotografie byly pořízeny autorkou v dubnu 2012, fotografie před rekonstrukcí nebo starší byly zapůjčeny majiteli objektů, nebo byly získány ve Státním okresním archivu Karviná.

Diplomová práce byla sepsána v programu Microsoft Office Word 2007, graf a tabulky byly zpracovány v Microsoft Office Excel 2007 a mapové podklady byly zpracovány v programu ArcGIS 9.3.

3 KULTURNÍ PAMÁTKY A REGIONÁLNÍ ROZVOJ – REŠERŠE LITERATURY

Diplomová práce se zabývá kulturními památkami a jejich uplatněním v regionálním rozvoji. Sledováno bude přednostně území okresů Karviná a Frýdek-Místek. Nejprve by mělo být zodpovězeno, co kulturní památka je, neboť výklad tohoto pojmu se ve světě různí. Podle zákona 20/1987 Sb. o státní památkové péči podle § 2:

(1) Za kulturní památky podle tohoto zákona prohlašuje ministerstvo kultury České republiky (dále jen „ministerstvo kultury“) nemovitě a movité věci, popřípadě jejich soubory,

a) které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické,

b) které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.

(2) Soubory věcí podle odstavce 1 se prohlašují za kulturní památky, i když některé věci v nich nejsou kulturními památkami.³

Práce se bude zabývat především nehmotnými kulturními památkami. Objekty prohlášené za kulturní památku se zapisují do Ústředního seznamu kulturních památek České republiky, který vede Národní památkový ústav. V zájmovém území se nachází 391 nemovitých památek, jedná se především o budovy zámků, měšťanských domů, zemědělských usedlostí, ale i o sochy, kašny a hroby. V okresech Frýdek-Místek a Karviná nalezneme zmíněné doklady historického vývoje od pravěkých kultur (Chotěbuz, Stonava, Mosty u Jablunkova a Návsí) přes dobu středověkou (zřícenina hradu Hukvaldy) a novověkou (renesanční až klasicistní zámky) po kulturu 20. století.

Kulturní památky a především různé hrady a zámky jakožto dominanty místní krajiny odjakživa lákaly milovníky historie i běžné návštěvníky. Není proto divu, že existuje spousta různých publikací, které jsou věnovány soupisům hradů a zámků v určitém území. Během posledních let vzniklo takovýchto knih několik. Pro oblast Karvinska a Frýdecko-Místecka jsou stěžejní práce Vladimíra Brycha⁴ nebo Miroslava Plačka⁵. Pro

³ *Národní památkový ústav* [online]. 2011 [cit. 2011-06-04]. Památkový zákon. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>>.

⁴ BRYCH, Vladimír. *Hrady, zámky a tvrze na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2008. 655 s.

⁵ PLAČEK, Miroslav. *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 2001. 439 s.

danou diplomovou prací je důležitá dvojjazyčná publikace Mariusze Makowského⁶ o šlechtických sídlech na Těšínsku. V této knize lze nalézt informace i o menších a méně významných zámcích, které se nijak nevyužívají. Vedle těchto publikací existuje spousta menších encyklopedií, publikací zabývajících se konkrétní tematikou (např. fortifikačním systémem měst, židovskými hřbitovy nebo židovskými částmi měst) nebo tzv. průvodců do kapsy, které ovšem často nemívají příliš velkou výpovědní hodnotu. Konkrétní tematikou se také zabývá Paul Oliver, konkrétně řeší lidovou architekturu a její různé variace po celém světě.⁷

Architektonické a historické památky jsou nejen nejviditelnější součástí národního kulturního dědictví, ale rovněž stěžejní atraktivitou a zdrojem pro rozvoj kulturní turistiky v České republice. Kromě klasických typů nemovitých památek jakými jsou např. hrady, zříceniny, zámky, kostely, kláštery, kaple, obytné domy a městská opevnění je stále více doceňován význam historických technických památek (staré továrny, viadukty, ...). Špatný stav většiny kulturních památek, s výjimkou několika málo notoricky známých objektů (jakými jsou například Karlštejn, Hluboká, Konopiště nebo Český Krumlov), lze považovat za jeden z nejzávažnějších problémů, které má Česká republika na poli kultury. Bohužel tuto skutečnost česká společnost a její političtí představitelé příliš nevnímají. Touto problematikou a následným hledáním vhodné propagace se zabývá publikace Ladislava Kesnera.⁸ Kesner vidí zásadní překážku na cestě k zastavení eroze materiální substance národní kulturní tradice v propastném nepoměru mezi finančními zdroji, které je společnost schopna a ochotna vynakládat na ochranu, záchranu, obnovu a rozvoj památkového fondu, a nutnými náklady na tuto činnost.⁹ Zájem části obyvatel o historické dědictví ve svém okolí je na druhou stranu potřeba vnímat pozitivně. Zájmy jednotlivých aktérů se odráží v aktivitách stále většího počtu různých neziskových organizací a občanských sdružení, které přebírají starost o některé památky (jako např. Fond Janáčkovky Hukvaldy převzal správu nad hradem Hukvaldy). I přesto u nás zůstává – ve srovnání se západní Evropou – nepoměrně větší podíl rozsáhlých památkových komplexů ve vlastnictví obcí či státu.¹⁰ Tato situace je dána historickým vývojem naší krajiny, kdy ve 20. století docházelo k několika vlnám

⁶ MAKOWSKI, Mariusz. *Šlechtická sídla na Těšínském Slezsku / Szlacheckoe siedziby na Ślasku Czeszyńskimí*. Český Těšín: Vydavatelství Regio. 352 s.

⁷ OLIVER, Paul. *Dwellings: The Vernacular House World Wide*. London: Phaidon, 2003. 288 s.

⁸ KESNER, Ladislav. *Marketing a management muzeí a památek*. Praha : Grada, 2005. 304 s.

⁹ Tamtéž, str. 21.

¹⁰ Tamtéž, str. 22.

znárodnování (1918, 1945 a 1948) jednotlivých historických objektů (zámky, kláštery) a jejich následným využíváním pro různé účely, které měly na objekty devastací vliv. Pro lepší zorientování právního rámce kulturních památek a jejich fungování v obecní či krajské správě poslouží publikace *Analýza vývoje decentralizace rozhodování o kultuře v České republice po roce 1993 se zaměřením na analýzu vlivu reformy veřejné správy na strukturu výdajů veřejných rozpočtů v oblasti kultury*¹¹, hlavním řešitelem projektu byla Alena Mockovčíaková.

Jak již bylo zmíněno kromě států v zastoupení Národního památkového ústavu, který je největším vlastníkem kulturních památek, jsou druhou velkou skupinou správců kulturních památek ČR obce. Ty mají obtížnější postavení, protože většinou vlastní objekty z hlediska turistického ruchu druhořadé nebo zcela nevyužívané a neřídka v nevyhovujícím technickém stavu. Obce navíc disponují jen omezenými finančními prostředky, které jim neumožňují provádění rozsáhlejších rekonstrukčních prací a někdy nepostačují ani na základní údržbu.¹² Vývoj po roce 1989 byl rovněž spojen s vytvořením skupiny soukromých vlastníků kulturních památek, vesměs restituentů z řad bývalé šlechty. Tito vlastníci začali na své objekty uplatňovat v zahraničí osvědčené marketingové postupy a stali se tak příkladem pro ostatní.¹³

Nejohroženější kategorií památek tvoří především sakrální stavby – kostely, kláštery, kaple apod. Druhou nejohroženější kategorií jsou bývalá feudální sídla – zámky, vesnické nebo lovecké zámky. Jedinou nadějí pro mnohé tyto objekty, bez nichž bude nadále klesat atraktivita české krajiny, představuje úsilí různých občanských sdružení a místních komunit, které se snaží rekonstruovat a navrátit život těm památkám, jejichž osud byl vinou nedostatečné finanční péče státu zpečetěn. Problémem občanských sdružení, která se snaží o obnovu památek, často bývá jejich laický přístup k opravám. V minulých letech se proto stávalo, že vinou neodborných a necitlivých zásahů došlo k nevratnému poškození staveb. I díky tomu vznikla publikace Národního památkového ústavu (dříve Státní ústav památkové péče), která se zabývá základní péčí o historické objekty – jejich průběžnou údržbou, preventivními opatřeními proti důsledkům

¹¹ MOCKOVČIAKOVÁ, Alena, et al. *Analýza vývoje decentralizace rozhodování o kultuře v České republice po roce 1993 se zaměřením na analýzu vlivu reformy veřejné správy na strukturu výdajů veřejných rozpočtů v oblasti kultury: zaměření na oblast místní a regionální kultury*. Praha: NIPOS, 2005. 120 s.

¹² Tamtéž, s. 86.

¹³ Tamtéž, s. 88.

živelných pohrom apod.¹⁴ Publikace je určena především pro památkové objekty, které jsou v relativně dobrém stavu a mají nějakou funkci.

Kulturněhistorický potenciál regionu lze ztotožňovat se souborem dosud neznámých nebo známých, ale nevyužívaných nebo nedostatečně využívaných kulturních artefaktů, objektů, či zařízení, které pro danou oblast představují určitou rozvojovou rezervu, často i určité lokální či regionální specifikum a tím i potenciální konkurenční výhodu. Pojem kulturněhistorický potenciál regionu v sobě skrývá předpoklad určité využitelnosti, možnost pravidelného, občasného nebo nepřetížitelného využívání. Kulturním potenciálem regionu v rámci národní kultury se zabývali i polští autoři Zbigniew Studencki s Dariuszem Tkaczewským¹⁵, kteří se zaměřili na území Těšínského Slezska. Stavby vzniklé v minulých stoletích, které se dnes považují za kulturní památky, prodělávaly průběžně a zcela přirozeně ve svém stavebním vývoji nejrůznější úpravy, přestavby a dobové modernizace, a to zejména v těch případech, kdy buď ztratily svou původní a hlavní funkci, nebo se staly málo pohodlnými, reprezentativními, bezpečnými, bránitelnými apod.¹⁶ Je proto možná zcela přirozené, že i dnes existují památky, pro které je v některých oblastech složité nalézt jakékoliv využití (některé sakrální památky, venkovské zámky a zámečky), a proto zanikají bez povšimnutí široké veřejnosti dané lokality. Aby se tak nestávalo, je zapotřebí zapojit do procesu obnovy funkce kulturní památky více organizací, kteří by se podíleli na jejím financování. Problematikou obnovy a financováním stavebních památek se dlouhodobě zabývá Tomáš Pek.¹⁷ Ze zahraničních autorů se obnovou kulturních památek zabývá např. Natalino Gattesco.¹⁸ Zdeněk Novák se věnuje vztahům obcí ke kulturním památkám, které se nachází na jejich katastru. Potvrzuje čím dál více převládající názor, že je nutné, aby se obce staly ve vztahu k památkám více aktivními a podílely se na jejich ochraně a péči v úzké spolupráci s vlastníky objektů (pokud jimi nejsou samotné obce). Měly by se snažit nalézt jejich optimální využití s ohledem na jejich kulturní význam,

¹⁴ KOPECKÁ, Ivana, et al. *Preventivní péče o historické objekty a sbírky v nich uložené*. Praha: Státní ústav památkové péče, 2002. 112 s.

¹⁵ STUDENCKI, Zbigniew a Dariusz TKACZEWSKI. *Region i ojczyzna w kulturze narodowej, języku i literaturze*. Sosnowiec: Muzeum w Sosnowcu, 2007. 153 s.

¹⁶ HEŘMANOVÁ, Eva. *Kulturní regiony a geografie kultury. Kulturní realie a kultura v regionech Česka*. Praha: ASPI, 2009, s. 194.

¹⁷ PEK, Tomáš. *Stavební památky: Specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 216 s.

¹⁸ GATTESCO, Natalino. *New materials for the rehabilitation of cultural heritage*. Praha: ČVUT, 2011. 31 s.

památkovou hodnotu a technický stav.¹⁹ Může se stát, že nemovitá kulturní památka se nachází na hranici dvou obcí, které by daný potenciál, jenž jim památka může přinést, měly využít v jejich další spolupráci a možném rozvoji. Tématikou spolupráce více obcí se věnuje Iva Galvasová ve své knize.²⁰

Samotné obce by neměly veškeré opravy financovat samy, vstupovat by měly i samotné kraje, které mohou památkám poskytnout náležitou reklamu. Problémem je jejich provizorní financování právě této sekce. Samotné kraje nejčastěji přebírají do své péče kulturní památky, které jsou využívány ke kulturním, sociálním (např. domy seniorů) nebo školským účelům. Tomáš Drobný spatřuje velký kus práce, který kraje vykonaly ve vytváření programů na zapojení do plánů rozvoje kraje, kdy nejčastější navrhovanou příležitostí je oblast služeb a cestovního ruchu. Jediným problémem návrhu je, že kraje opět počítají pouze s těmi památkami, které mají potenciál k rozvoji cestovního ruchu. Těchto historických objektů je pouze několik, do budoucna by se proto měla působnost obcí a krajů zaměřit ne hledání dalších finančních zdrojů pro záchranu památek, zejména zapojení soukromého kapitálu a jejich pružnost při hledání vhodného využití kulturního dědictví.²¹ Jako možným vhodným využitím se jeví přebudování objektů k účelům sloužícím ke zlepšující se kvalitě občanské vybavenosti obce. Může se jednat například o domovy seniorů, pečovatelské domy apod. A protože mezi základní trendy projevující se v posledních letech na území České republiky patří dynamický nárůst počtu muzeí, galerií a jednotlivých památníků, nabízí se dané kulturní památky jako ideálním místem pro jmenované instituce.

Podle Patočky a Heřmanové je velmi pozitivní, že stejně dynamicky se vyvíjel i počet zpřístupněných památkových objektů.²² Většina památek zdaleka nedosahuje úrovně návštěvnosti nejzatíženějších a nejnámějších památek (Karlštejn, Český Krumlov) a pokud mají být alespoň částečně ekonomicky soběstačné, musí se přizpůsobit z hlediska nabízených doprovodných kulturních akcí a aktivit.²³ Mezi nejčastější doprovodné kulturní aktivity patří různé kulturní vložky v rámci prohlídky objektu jako např. zkoušení používání historických nástrojů nebo focení v dobových kostýmech. Nicméně

¹⁹ NOVÁK, Zdeněk. Politika států a obcí ve vztahu k moderním památkám. *Kulturní dědictví a místní samospráva ve střední a východní Evropě: regionální a tematické setkání*. Slavkov u Brna: BM Typo, 2004, s. 16.

²⁰ GALVASOVÁ, Iva. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007. 138 s.

²¹ DROBNÝ, Tomáš. Význam samosprávy pro uchování kulturního dědictví. *Kulturní dědictví a místní samospráva ve střední a východní Evropě: regionální a tematické setkání*. Slavkov u Brna: BM Typo, 2004, s. 21.

²² PATOČKA, Jiří a Eva HEŘMANOVÁ. *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI, 2008, s. 169.

²³ Tamtéž, s. 170.

nejběžnější je pořádání samostatných kulturních akcí – koncerty, výstavy a divadelní představení. Lze se domnívat, že právě v této oblasti existuje poměrně velký potenciál dalšího rozvoje, neboť relativně komornější prostředí těchto objektů, jejich relativně menší návštěvnost, nepřekrvenost cestovním ruchem a možnost případného zaměření na malé divadelní přehlídky by mohly přispět jak k oživení místního a regionálního, minimálně sezónního kulturního života, tak i k vytvoření určité místní tradice a k nové identifikaci lidí s památkou.²⁴ Příkladem může posloužit Slezskostravský hrad v Ostravě, který sice neleží v zájmovém území diplomové práce, ale k dané lokalitě má blízko. Samotný objekt byl opraven především pro to, aby byl využíván k pořádání svateb, různých výstav a koncertů. Také se již stalo tradicí, že se v létě na několik týdnů promění v dějiště Letních Shakespearovských slavností a rytířských turnajů.

Samotný rozvoj cestovního ruchu se po roce 1989 dostává do popředí zájmů mnoha odborníků a v posledních letech vzniklo hned několik publikací, které se věnují problematice cestovního ruchu z různých pohledů. Monika Palatková²⁵ řeší problematiku marketingového managementu destinací cestovního ruchu, kdy se snaží příklady ze zahraničí aplikovat na podmínky cestovního ruchu v ČR. Cestovnímu ruchu z geografického hlediska se věnuje sborník vydaný k semináři pořádanému Univerzitou Palackého v Olomouci, pro danou diplomovou práci byla důležitá především kapitola věnující se vývoji návštěvnosti památkových objektů v České republice.²⁶ Kulturním dědictvím a cestovním ruchem se také zabývá Timothy Dallen, který se zaměřuje na různé aspekty využití kulturních památek přes nehmotné památky nacházející se v přírodě po různé hmotné památky, které jsou umístěné v muzeích a galeriích.²⁷

Celkově lze říci, že v celé České republice po roce 1989 kontinuálně narůstá počet chráněných kulturních památek a i do budoucna lze předpokládat další zvyšování jejich počtu, a to především na severní Moravě a ve Slezsku. Je tedy nezbytně nutné nalézt jejich vhodný způsob využití a financování.

²⁴ PATOČKA, Jiří a Eva HEŘMANOVÁ. *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI, 2008, s. 171.

²⁵ PALATKOVÁ, Monika. *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu: Jak získat více příjmů z cestovního ruchu*. Praha: Grada, 2006. 341 s.

²⁶ FŇUKAL, Miloš, Emil KUDRNOVSKÝ a Zdeněk SZCZYRBA. Návštěvnost památkových objektů v ČR: vývojové tendence po roce 1989. In: FŇUKAL, Miloš a Pavel PTÁČEK. *Geografie, cestovní ruch a rekreace: sborník referátů ze semináře pořádaného při příležitosti významného životního jubilea Doc. JUDr. Stanislavy Šprincové, CSc.* Olomouc: Univerzita Palackého, katedra geografie, 2005, s. 85 - 102.

²⁷ DALLEN, Timothy. *Cultural Heritage and Tourism: An Introduction*. Bristol: Chanel view publications, 2011. 509 s.

4 OCHRANA KULTURNÍCH PAMÁTEK

Ochrana kulturních památek doznává v posledních letech na důležitosti, kdy v předchozích desetiletích nebyl brán na názor zaměstnanců Národního památkového ústavu (dále jen NPÚ) velký zřetel. Podstatnou součástí kulturního dědictví jsou nemovité kulturní památky, jež se často označují jako stavební památky nebo historické stavby. Právě tyto památky jsou pro tuto práci stěžejními a jsou to především tyto památky, se kterými v minulých letech bylo zacházeno nešetrně, a řada z nich byla záměrně devastována. Následky těchto zásahů jsou na mnohých stavbách viditelné dodnes.

Vývoj ochrany kulturních památek zaznamenal od svých počátků, které lze hledat v nejstarších civilizacích, řadu změn především v chápání hodnoty památky, protože každá kultura měla potřebu uchovávat a chránit cenné předměty. V době středověku lze spatřit prvky ochrany památek založené na duchovní hodnotě - víra a náboženství měly nezastupitelnou roli při uchovávání předmětů, které nějakým způsobem dokládaly a připomínaly důležité události nebo významné osobnosti.²⁸ V době renesance dochází k přesunu vnímání památky z předmětu, který připomínal důležité historické události, na předmět samotný pro jeho historickou nebo uměleckou hodnotu.²⁹ Od renesančního vnímání památek docházelo ke změně nahlížení na památky jen velmi pomalu. Z důvodu řady evropských válek, které se nevyhnuly ani českým zemím (třicetiletá válka, válka o rakouské dědictví), docházelo k ničení a vykrádání movitých i nemovitých památek. Samotné války však neměly takový podíl na devastaci historických staveb jako vztah společnosti k nim. Až do počátku 19. století se upřednostňovala funkce a slohová aktuálnost díla, docházelo tedy k necitlivým zásahům do renesančních zámků někdy i do gotických hradů! Dokud památka sloužila své funkci, byla udržována a v dobrém technickém stavu, ale jakmile stavba dosloužila a finanční situace to umožňovala, byla budova zbourána a postavená nová.³⁰

19. století česká společnost vděčí za mnohé, docházelo k rozvoji průmyslu, měnila se skladba obyvatel a rozvíjelo se národní obrozenecké hnutí, jejíž zástupci rozpoznali hodnotu památek jako projev národní kultury, docházelo k prvním pokusům o zákonnou úpravu a s tím spojenou institucionalizaci památek. První vlaštovkou bylo zakládání spolků a organizací spojených s uměním, historií a kulturním dědictvím (1796

²⁸ VAJČNER, Jiří. *Úvod do památkové péče*. Praha: Institut pro místní správu, 2009, s. 7.

²⁹ Tamtéž, s. 48.

³⁰ PAVLÍK, Milan. *Regenerace historických budov, sídel a krajiny, ochrana památek*. Praha: ČVUT, 1998, s. 6.

Společnost vlasteneckých přátel umění, 1818 Vlastenecké muzeum v Čechách – později Národní muzeum). Mezníkem bylo rozhodnutí císaře Františka Josefa I. z roku 1850, kterým přešly stavební památky pod ochranu státu, a byla zřízena Centrální komise pro výzkum zachování stavitelských památek. Se vznikem Československé republiky došlo k přesunu pravomocí v oblasti památek na ministerstvo školství a národní osvěty a dochází k definování moderní památkové péče tak, jak je chápána dnes, došlo k přechodu od chápání památky jako nositele kontinuity mezi minulostí a přítomností k náhledu na ni jako na nositele hodnoty ve významu dokladu historického vývoje společnosti.³¹ Byl zřízen Státní památkový úřad, Státní fotometrický úřad dokumentující památky a Státní archeologický ústav.

Po druhé světové válce se změnou režimu došlo k přejmenování Státního památkového úřadu na Státní památkový ústav a v roce 1958 byl přijat první památkový zákon č. 22/1958 Sb. Památkou podle tohoto zákona je dle §1 „...*kulturní statek, který je dokladem historického vývoje společnosti, jejího umění, techniky, vědy a jiných oborů lidské práce a života.*“³² Dále bylo určeno vrcholným orgánem památkové péče ministerstvo školství a kultury, při kterém byl zřízen Státní ústav památkové péče a ochrany přírody. Tento zákon byl v roce 1987 nahrazen novým (viz výše), který přísně vymezil pojem kulturní památka jen na památky v seznamu zapsané. Došlo ke zkvalitnění legislativního rámce památkové péče, bohužel ale nedošlo k praktickému zkvalitnění péče o památky a pravomoci památkářů k ovlivnění osudu objektů byly minimální. Do té doby široký pojem památka ve smyslu pamětihodnosti dovoľoval různý výklad a pohled na ni jako soubor určitých specifických hodnot. Tento široký pojem památka stát formou zákona zúžil a přesně stanovil, co za památku považovat lze a co nikoli. Definici kulturní památky a způsob jejího nakládání lze nalézt v zákoně č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči (viz výše). Zákon také podle § 4 stanovuje podmínky pro vyhlášení národní kulturní památky, které se ve sledovaném území nachází pouze dvě (v okrese Frýdek-Místek byl za národní kulturní památku (dále jen NKP) prohlášen Památník partyzánského hnutí „Noční přechod“ v Morávce a v okrese Karviná byl prohlášen za NKP Památník obětí nacistického teroru v Životicích): (1) *Kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa,*

³¹ ŠTONCNER, Petr. Organizační vývoj státní památkové péče v letech 1918 - 1945. In: CZUMALO, Vladimír. *Péče o architektonické dědictví: sborník prací I. díl*. Praha: Idea servis, 2008, s. 84.

³² Souhrnné informace. *Národní památkový ústav: Územní odborné pracoviště v Ostravě* [online]. 2010 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pracoviste-npu/uop-v-ostrove/souhrnne-informace-a-historie/>

prohlašuje vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany.

(2) Vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče o národní kulturní památky.³³

Zmíněný památkový zákon mimo jiné ukládá povinnosti v § 7 zapisovat kulturní památky do Ústředního seznamu kulturních památek České republiky, ze kterého vychází i diplomová práce.³⁴ Jedná se o prostředek k přesnému popisu jednotlivých památek, který by měl obsahovat pravdivé a aktualizované údaje. V minulých letech seznam obsahoval řadu nepřesností a zastaralých údajů (např. na seznamu byly zaznamenány i objekty, které již nestály), dalším problémem byl fakt, že musel zahrnout i památky, které byly prohlášeny ještě před vznikem památkového zákona, tedy za jiné definice chápání kulturních památek. Po roce 1989 začaly probíhat změny v památkové péči do současné podoby, ale za stávajícího památkového zákona z roku 1987, který je stále základní právní normou, jež vymezuje péči o památky v ČR, během let prošel řadou novelizací, nejzásadnější novely se týkaly změny politických poměrů a vlastnických struktur památek. Památkový zákon je rozdělen do šesti částí: 1. Základní ustanovení, 2. Péče o kulturní památky, 3. Archeologické výzkumy a nálezy, 4. Orgány a organizace státní památkové péče, 5. Opatření při porušení povinností a 6. Ustanovení společná a závěrečná.³⁵

Jak již bylo zmíněno, podle Kesnera je základním problémem efektivní památkové péče její celkové hluboké podfinancování a neochota společnosti vynakládat jakékoliv peníze na ochranu, záchranu, obnovu a rozvoj památkového fondu, a finance, které jsou nutnými náklady na tuto činnost.³⁶ Přičemž výše nákladů, které jsou potřebné k záchraně a rozvoji památkového fondu, je obrovská. Příčinu lze nalézt ve vytvoření určitého „dluhu“ vůči památkovým objektům, jenž vznikl během 20. století. Vyvlastněním nebo znárodněním, díky kterému došlo k přetrhání vazeb, nešetřeným zacházením a následnými vleklými restitučními spory docházelo k neadekvátnímu využívání řady objektů s absencí průběžné údržby staveb. Situace se pomalu zlepšuje především díky působení jednotlivců nebo skupin, např. ve formě občanského sdružení, které se snaží rekonstruovat a navrátit život těm památkám, jejichž osud by byl vinou

³³ *Národní památkový ústav* [online]. 2011 [cit. 2011-06-04]. Památkový zákon. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>>.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ KESNER, Ladislav. *Marketing a management muzeí a památek*. Praha : Grada, s. 21.

nedostatečné péče státu zpečetěn.³⁷ Problémem jsou i vlastnické vztahy památek a jejich časté změny, jak již bylo zmíněno, s nástupem komunismu k moci v roce 1948 dochází k výraznému omezení soukromého vlastnictví, k postupnému zestátnění a vyvlastnění většiny zemědělské a lesnické půdy, včetně církevního a šlechtického majetku. Tím došlo ke ztrátě vazeb majitelů k dané lokalitě a k rozdrobení ekonomické základny památky. Dříve každý statek nebo šlechtické sídlo bylo zároveň i ekonomickou jednotkou s množstvím pozemků, jenž zajišťoval financování zemědělskou nebo průmyslovou produkcí. Po pádu komunismu dochází k obnově vlastnických práv pomocí restitučních předpisů³⁸ nebo formou privatizace veřejného majetku.

V případě restitucí často docházelo k navrácení jen části majetku, který již ztratil rozsah původní ekonomické jednotky. Výsledkem byla řada památkově hodnotných objektů, u kterých se jen stěží hledá využití a způsob financování obnovy. U privatizací na druhou stranu docházelo ke spekulativním nákupům s cílem objekt použít jako prostředek zástavy pro vysoký úvěr, který ve skutečnosti neměl být čerpán na opravu památky. Některé objekty byly státem převáděny na muzea, kulturní organizace nebo obce, které nebyly ze svých rozpočtů schopny financovat obnovu památkového objektu a zajistit jeho optimální provoz.

Od roku 1989 se situace viditelně zlepšila, došlo k utlumení spekulativních snah, obce získaly granty na alespoň částečnou opravu památek, aby nedošlo k jejich úplnému zničení a řadě soukromých vlastníků se již kulturní památky podařilo zrekonstruovat nebo směřují k jejich záchraně a následnému využití. Celkově podíl kulturních památek v majetku státu klesl z 45% na 10%, podíl církevních památek mírně vzrostl z 15% na 16,9%, ve vlastnictví obcí ze 4% na 24% a ve vlastnictví soukromých osob ze 36% na 49,1%.³⁹ Údaje pochází z roku 1999, za 13 let se vlastnická struktura ještě nepatrně proměnila. V roce 2009 stát vlastnil 8% nemovitých kulturních památek, kraje a obce 22%, církve vlastnily 20% nemovitých památek a soukromé osoby byly vlastníkem poloviny nemovitých kulturních památek na území ČR, tedy 50%.⁴⁰

³⁷ KESNER, Ladislav. *Marketing a management muzeí a památek*. Praha : Grada, s. 23.

³⁸ Zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích

Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku

Zákon č. 403/1991 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd

³⁹ KAIGL, Jan. Vývoj státní památkové péče v České republice od roku 1989. In: *Sborník statí o kultuře v České republice po roce 1989*. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 1999, s. 13.

⁴⁰ NOVÁK, Zdeněk. *Veřejná správa v oblasti památkové péče* [online]. Praha, 2009 [cit. 2012-04-19].

Dostupné z: <http://kam.vse.cz/wp-content/uploads/2010/10/Spr%C3%A1va-v-pam%C3%A1tkov%C3%A9-p%C3%A9%C4%8Di.pdf>. Příručka.

4.1 Problém ochrany kulturních památek na regionální úrovni a jejich financování

Jak již bylo několikrát zmíněno, hlavním problémem regionálních památek často bývá jejich nevratné poškození a naprosto nevhodného používání v dobách minulého režimu. Od 70. let se stala devastace památkových hodnot téměř organizovanou záležitostí (např. zámek v Dolní Lutyni) a v 90. letech se na nich podepsalo „vulgární období českého kapitalismu“.⁴¹ A tak nějak se samozřejmostí mezi místními občany je přijímáno, že velké množství regionálních památek, které nejsou příliš významné a stojí na okraji zájmů, stále chátrají dál. Přičemž devastaci nebo úplným zánikem je ohrožen velký počet historických staveb, které přežily staletí, světové války i čtyřicet let socialistické „péče“ a rozpadají se právě ve chvíli, kdy se Česká republika snaží začlenit do vyspělejší části Evropy.

Ideálem pro obce, které kulturní památku vlastní, by bylo památkové objekty využívat ekonomicky, jako reprezentační prostory, měly by sloužit ke kulturním účelům nebo by mohly být nabídnuty jako komerční prostory pro firmy z obce. Bohužel ale často mezi vlastníky převládá názor, že buď se najdou peníze, nebo to spadne, a řada majitelů tuto situaci vnímá jako jediné možné řešení.

A tak se alfou a omegou záchrany kulturních památek stávají peníze, památky mohou být financovány z rozpočtů svých územněsprávních celků – krajů, obcí, ale také státu prostřednictvím jednotlivých ministerstev. Na regionální úrovni se často jedná o financování z rozpočtů obcí, které ze svého rozpočtu dokážou často financovat pouze minimální a nezbytně nutné opravy, někdy si mohou dovolit financovat pouze nutná bezpečnostní opatření, aby se zabránilo civilistům vstup do objektu. Ministerstva mohou přispívat v rámci různých programů, nejčastěji tak činí Ministerstvo kultury ČR, které má pro tyto účely zřízeny programy odboru památkové péče nebo Státní fond kultury ČR. Odbor památkové péče nabízí pro majitele nemovité kulturní památky následující dotace: Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, Havarijní program, Program záchrany architektonického dědictví, Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny.⁴² Ministerstvo pro místní rozvoj ČR nabízí majitelům bývalých feudálních sídel dotace z fondu Programu obnovy venkova a Regenerace nebo Program

⁴¹ KESNER, Ladislav. *Marketing a management muzeí a památek*. Praha : Grada, s. 21.

⁴² Odbor památkové péče. *Ministerstvo kultury ČR* [online]. 2007 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/default.htm>

podpory podnikání v památkových rezervacích a zónách.⁴³ Ministerstvo životního prostředí ČR má ve své režii podporu v rámci Státního fondu životního prostředí a Programu péče o krajinu.⁴⁴ Dalším způsobem získávání financí na opravy je hledání investora, který by vynakládal vlastní finanční prostředky na obnovu kulturní památky. Na rozdíl ale u nově vznikajících objektů, u kterých je návratnost financí několik let, při obnově památkových objektů, vzniká hned několik omezení, které návratnost investic znesnadňují nebo zpochybňují. Jedná se především o předem dané rozvržení prostor, které umožňuje pouze minimální zásahy, důslednost v dodržování původních dispozic zámku a zachování jeho původního vzhledu, funkce, a pak samozřejmě hlídání dozorem z NPÚ. Z popsané situace vychází jednoduchá rovnice, objekt musí být konzervován a nabízí jen omezenou škálu využití za poměrně vysokou cenu. A to ještě nebyl zmíněn stav památky, objekty jsou často nezastřešené nebo zastřešené jen z části, zdi jsou promočené, vlhké a není jisté, zda se někdy podaří zdi vysušit úplně.

Možným dalším příjmem je pak provoz vlastních vedlejších služeb, které mohou zvýšit nezávislost organizace na veřejných dotacích. Jako ideální služba se nabízí provoz restaurace, pivnice nebo obchodu, tento provoz rozšiřuje spektrum základních služeb a zvyšuje atraktivitu daného zámku, hradu nebo muzea, a zároveň působí jakou součást daného objektu od nepaměti. Dalším možným zdrojem příjmů je pronájem prostor pro pořádání různých společenských událostí (svatby, oslavy, konference) nebo kulturních akcí (koncerty, výstavy).

Pro region může uchování kulturních hodnot, které jsou svědectvím o určité etapě společenského vývoje oblasti, s sebou přináší hned několik výhod, které by se souhrnně daly nazvat kulturní prestiží, a proto by mělo být cílem každého vlastníka kulturní památky její zachování a využívání způsobem, jakým si daná památka zaslouží.

4.2 Možnosti využití kulturní památky (nemovité)

Při koupi, převedení vlastnických práv aj. a následném rozhodnutí obnovit kulturní památku je důležité vymyslet její náplň využití, protože pouze samotná obnova na její záchranu nestačí. Je nutné se vyvarovat snahám o vytváření návštěvních kulturních objektů – jakýchsi „mrtvých skanzenů“. Při hledání optimálního využití památky je nutné vycházet z její původní nebo historickými proměnami získané funkce. Ideálem by bylo ponechání původní funkce, což vzhledem k častým architektonickým změnám

⁴³ Dotace a programy. *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2012 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Programy-Dotace>

⁴⁴ Program péče o krajinu. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2012 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/program_pece_krajinu

v dřívějších letech a požadavkům současnosti je téměř nadlidský úkol. Aby byla památka přínosná, musí být zapojena do regionální ekonomiky, měla by tedy zaměstnávat místní obyvatele, využívat lokálních služeb.

Aspekty spojené s rozhodnutím o využívání památky by měl vlastník intenzivně řešit v případě, že došlo v průběhu let ke změně funkce objektu a stávající funkce je v současné době nevyhovující. Do procesu rozhodování o využitelnosti památky vstupuje celá řada faktorů, např. *geografická poloha* – vzdálenost od měst, napojení na silniční síť, *umístění v krajině* – klidné x hlučné prostředí, zachovalý zámecký park, příroda, *kulturní a ekonomické možnosti regionu*, *rozloha objektu*, *stavebně technický stav objektu*, *zachována míra autenticity*, *funkce, ke které objekt sloužil*, *dostupné finanční prostředky* a *záměr vlastníka* – zde stanovil Kotalík⁴⁵ tři typy vlastníků památkových objektů:

1. osvícený, realistický vlastník s dlouhodobou vizí
2. vlastník s duší podnikatele, který není příliš osvícen, objekt je předmětem jeho podnikání s vidinou, co nejrychlejší návratnosti investic a maximálního zisku
3. extrémní příklad kriminálního investora, který získal památku pro podvodná jednání a jeho existence souvisí s obecným stavem právního bezvědomí a nízkou úrovní vymahatelnosti práva

Z hlediska využitelnosti, lze památky rozdělit do dvou hlavních kategorií na nekomerční a komerční využití. V rámci nemovitých kulturních památek není hranice mezi komerčním a nekomerčním přesně definována a do jisté míry závisí na subjektivním postoji jednotlivce. Velká část kulturních památek je využívána nekomerčně, jedná se především o různé činžovní a městské domy nebo venkovské usedlosti, které slouží především k bydlení a rekreační činnosti. Malé objekty jsou vhodné k využití jako nepřímého ekonomického činitele pro malé podnikání v oblasti tradičních řemesel, může se tak objekt stát ideálním reprezentačním místem pro sídlo firmy, která se podobným nástrojem podnikání zabývá, nebo zde mohou působit různá školicí střediska. Pro tento typ využití památky je především potřebný osvícený, realistický typ vlastníka, kterých se v České republice, ve které stále převládá názor, že ochrana kulturních památek je věcí ryze veřejnou a má se o ni starat především stát, příliš nevyskytuje. Komerční využití památky má spoustu podob, může se jednat o plně ekonomicky využívaný objekt nebo částečně využívaný objekt, ve kterém se např. i

⁴⁵ KOTALÍK, Jiří. Památky a uživatelé, úvaha o modelech soužití. In: JEZBERA, Daniel. *Kulturní dědictví v současnosti: využití památek*. Hradec Králové: Balustráda, 2006, s. 21-24.

nachází bytové jednotky. Důležitou roli ve způsobu ekonomického využití hraje velikost objektu, který je rozhodující pro konečnou fázi vybavenosti objektu. Objekt může sloužit pouze jediným způsobem (např. hotel, restaurace) nebo může své aktivity kombinovat (hotel s restaurací, lázně, wellness atd.). Obecně platí, že větší variabilita aktivit může oslovit širší spektrum obyvatel a snižuje riziko krachu.

Možnosti komerčního využití historických objektů lze v konečné fázi rozdělit do dvou hlavních oblastí, které jsou zaměřeny na cestovní ruch nebo obytnou a rezidenční funkci. V této kategorii převládá zaměření památky na cestovní ruch, nejedná se pouze o cíle turistických tras v podobě návštěvy historického objektu, ale i o jiné využití sloužící k cestovnímu ruchu, jako je např. zbudování pivovaru a pivnice, pořádání svatebních, firemních či jiných oslav, zámky obvykle disponují velkými prostory, pokud jejich druhotné přestavby tyto prostory zcela nezničily. Velké sály vybízejí ke konání výstav, koncertů nebo divadelních představení. Zámek je rovněž ideálním místem pro umístění galerie nebo muzea (např. zámek ve Frýdku), restauraci, která vychází z původního vzhledu zámku a jeho původní funkce a mnoho jiných. Pokud zámek disponuje i rozsáhlými pozemky, může zřídit v blízkosti objektu golfové hřiště nebo klidovou zónu v revitalizovaném parku s rybníkem, altánem nebo besídkou. V parku může rovněž fungovat projížďka historickým kočárem taženým koňmi, pokud má park dostatečné sociální zázemí, mohou se pořádat zahradní slavnosti, koncerty, divadelní představení nebo jiné kulturní akce.

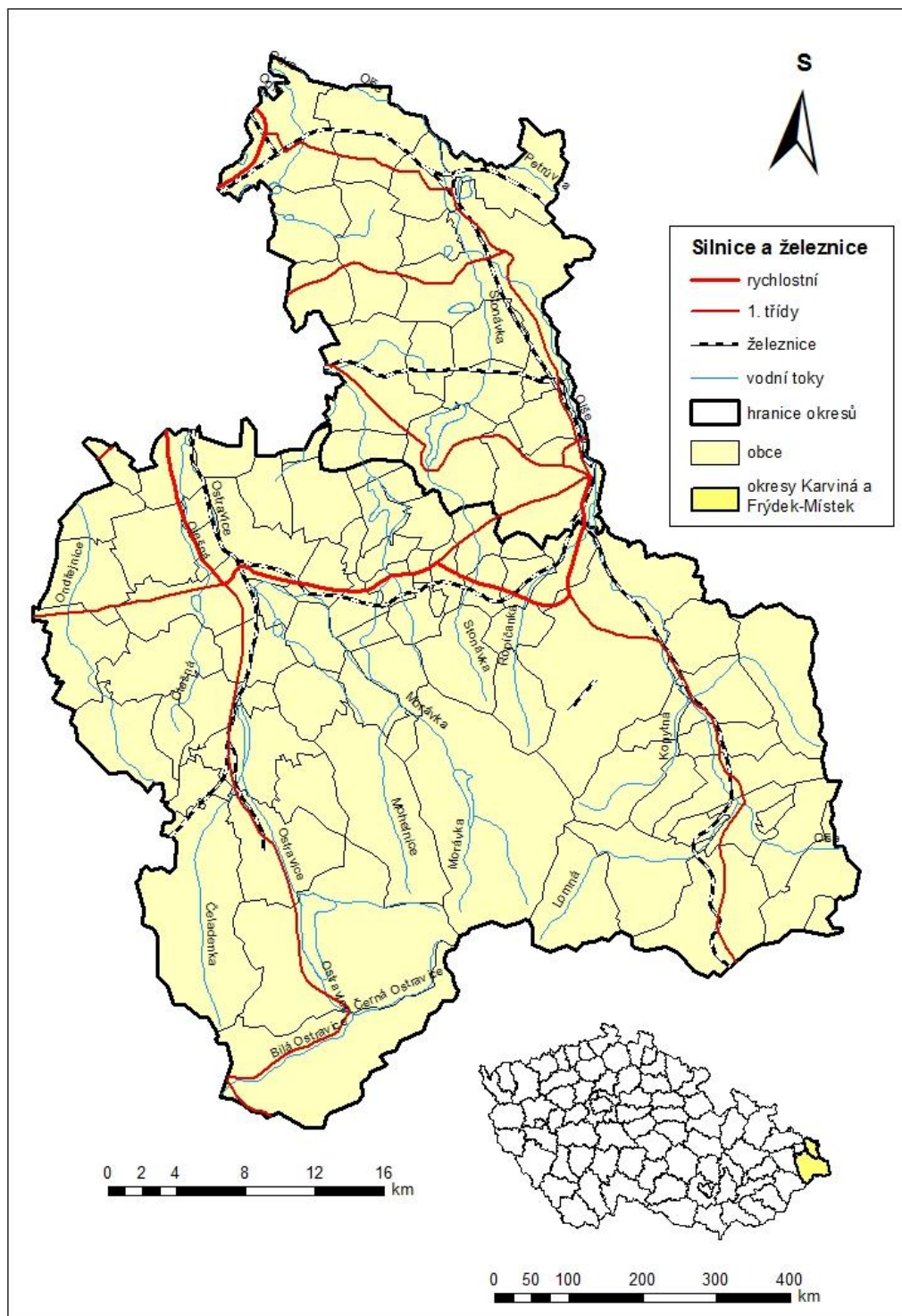
5 VYMEZENÍ ÚZEMÍ A JEHO DĚJINY

5.1 Vymezení území

Okresy Karviná a Frýdek-Místek se nachází v Moravskoslezském kraji, okres Karviná se skládá ze 17 obcí (z toho 7 měst: Bohumín, Český Těšín, Havířov, Karviná, Orlová, Petřvald a Rychvald a 10 obcí: Albrechtice, Dětmárovice, Dolní Lutyně, Doubrava, Horní Bludovice, Horní Suchá, Chotěbuz, Petrovice u Karviné, Stonava a Těrlicko) a k 31. 12. 2010 měl 270 214 obyvatel (z toho žen 137 512).⁴⁶ Severovýchodně hraničí s Polskem, na jihovýchodě s okresem Frýdek-Místek, na západě s okresem Ostrava – město a okresem Opava. Jeho rozloha je 356 km². Významným vodním tokem je řeka Olše, která protéká téměř celým okresem, a říčka Stonávka, na které se nachází vodní nádrž Těrlicko. Okres je silně poznamenán těžbou černého uhlí, i proto se na jeho území v obci Dětmárovice nachází nejvýkonnější tepelná elektrárna spalující černé uhlí v České republice. Okresem prochází důležitý železniční koridor, trať č. 320 vede z Bohumína do Mostů u Jablunkova (FM), kde dále pokračuje do Čadce na Slovensku. Jedná se o jedno z hlavních železničních spojení mezi Českou a Slovenskou republikou. Tato trať je i hlavním železničním tahem do Polska (trasa Bohumín – Dětmárovice – Krakov nebo Varšava).

Okres Frýdek-Místek se skládá ze 71 obcí (z toho 6 měst: Brušperk, Frýdek-Místek, Frýdlant nad Ostravicí, Jablunkov, Paskov a Třinec a 65 obcí: Baška, Bílá, Bocanovice, Bruzovice, Bukovec, Bystřice, Čeladná, Dobrá, Dobratice, Dolní Domaslavice, Dolní Lomná, Dolní Tošanovice, Fryčovice, Hnojník, Horní Domaslavice, Horní Lomná, Horní Tošanovice, Hrádek, Hřava, Hukvaldy, Janovice, Kaňovice, Komorní Lhotka, Košariska, Kozlovice, Krásná, Krmelín, Kunčice pod Ondřejníkem, Lhotka, Lučina, Malenovice, Metylovice, Milíkov, Morávka, Mosty u Jablunkova, Návsí, Nižní Lhoty, Nošovice, Nýdek, Ostravice, Pálkovice, Pazderna, Písečná, Písek, Pražmo, Pržno, Pstruží, Raškovice, Ropice, Řeka, Řepiště, Sedliště, Smilovice, Soběšovice, Staré Hamry, Staré Město, Staříč, Střítež, Sviadnov, Třanovice, Vělopolí, Vendryně, Vojkovic, Vyšní Lhoty, Žabeň a Žermanice), na severu hraničí s okresem Ostrava – město a okresem Karviná, na západě hraničí s okresem Nový Jičín, na jihozápadě s okresem Vsetín (Zlínský kraj). Na jihovýchodní straně je hraničním okresem se Slovenskem a na severovýchodní straně s Polskem.

⁴⁶ Okres Karviná. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Ostravě* [online]. 14. 10. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/okres_karvina

Obrázek č. 1: Okresy Karviná a Frýdek-Místek (vlastní zpracování v ArcGIS 9.3)

K 31. 12. 2010 měl okres Frýdek-Místek 212 100 obyvatel (z toho žen 107 946)⁴⁷, celková rozloha okresu je 1 208 km². Na území okresu leží Moravskoslezské Beskydy, které jsou střediskem zimních i letních sportů, nejvyšším vrcholem okresu a zároveň i celého pohoří je Lysá hora (1 324 m n. m.). Významnými vodními toky jsou řeky Olše a Ostravice, na které leží vodní nádrž Šance, druhou významnou vodní nádrží je Žermanická přehrada na řece Lučině.

5.2 Dějiny území

Většina zájmového území náleží k historické zemi Těšínsko (od 13. st. Těšínské knížectví). V okrese Karviná bylo jedinou oblastí, které k Těšínsku nenáleželo, město Bohumín, jenž bylo dědičným územím rodu Bartuhtů.⁴⁸ V okrese Frýdek-Místek procházela hranice v linii Paskov – Místek – Frýdlant nad Ostravicí. Daná lokalita byla až do 13. století zřejmě neosídlena a nejsou o ní dochované žádné písemné prameny. Území bylo v době pravěku osídleno jen řídce, významnější pozůstatky se nachází pouze v okolí Bohumína. Souvislejší osídlení a informace pochází z doby působení prvních Slovanů v 8. st., kdy byla jejich přítomnost archeologicky dokázána na výšinném hradisku v Chotěbuzi – Podooboře. Tento areál je jedním z nejlépe zachovaných hradisek na našem území a jedná se o kulturní památku.

Od 11. st. nastává pozvolné ukončení funkce hradiska. Pavel Kouřil tento úpadek dává do kontextu se vznikem hradu na Zámecké hoře v Těšíně, který se stal centrem nově vzniklého hradskeho obvodu.⁴⁹ Značná část Těšínska byla osídlována až v průběhu 13. a 14. století v souvislosti s velkou kolonizací, z této doby pochází také první písemné zmínky téměř všech měst a obcí. Důležitou roli v rozvoji kolonizace sehrály církevní řády. Na Těšínsku to byl především benediktinský klášter v Orlové, zbudovaný z předchozí expozitury kláštera v Týnci u Krakova v roce 1268, a ženský premonstrátský klášter v Rybníku.

Městská kupecká osada pod knížecím hradem Těšínem je poprvé zmíněna v roce 1223, spolehlivě je však prokázána jako město v roce 1290.⁵⁰ Město příslušelo do okruhu magdeburského práva s odvolávacím střediskem ve Vratislavi. Většina dalších tržních

⁴⁷ Okres Frýdek-Místek. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Ostravě* [online]. 14. 10. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xi/redakce.nsf/i/okres_frydek_mistek

⁴⁸ TEISTER, Jan. *Od Bogunu k Bohumínu: historický průvodce městem*. Havířov: INFO PRESS, 2006, s. 11.

⁴⁹ KOUŘIL, Pavel. *Pravěké a středověké osídlení Těšínska. Nástin dějin Těšínska*. Ostrava: Advertis, 1992, s. 13.

⁵⁰ SLÁMA, František. *Dějiny Těšínska*. Praha: Matice lidu, 1889, s. 35.

středisek (Fryštát nebo Frýdek) získala městský charakter na konci 13. století.⁵¹ Od 10. století Těšínsko náleželo českým Přemyslovcům, během 11. století se o území Slezska a tedy i Těšínska přetahovali čeští Přemyslovci s polskými Piastovci, kteří definitivně získali území roku 1054 po podepsání qudlinburské smlouvy.⁵² Roku 1256 došlo k vymezení hranice mezi přemyslovskými a piastovskými oblastmi a hraniční řekou se stala Ostravice. Z rozkazu Přemysla Otakara II. byla tato hraniční oblast osídlena a vznikla města Místek a Frýdlant nad Ostravicí.

V roce 1290 dochází k dělení Slezska mezi Piastovci a Měšek zakládá vévodství těšínské, kterému Piastovci vládou až do roku 1625.⁵³ V této době je také započata orientace Těšínska na Přemyslovce, která pokračuje i za vlády Lucemburků. Během husitských válek se těšínský kníže staví na stranu katolíků a Zikmunda, vystupuje proti volbě Jiřího z Poděbrad českým králem. V 16. století se knížectví přiklonilo k protestantství a z Těšína byli vypuzeni dominikáni i františkáni a obdobný osud potkal i benediktinský klášter v Orlové. V roce 1625 umírá poslední muž těšínské větve Piastovců a v roce 1653 po smrti poslední piastovské ženy se Těšínsko jako odumřelé léno stává majetkem Habsburků.⁵⁴

Vymřením Piastovců posílily ostatní aristokratické rody jako např. Bludovští, Vlčkové nebo především Larischové, kteří se postavili ve válce o dědictví rakouské (1740 – 1748) na stranu Marie Terezie. Těšínsko nakonec zůstalo součástí Rakouska. Vláda Josefa II. přinesla správní reformu, kterou bylo spojeno rakouské Slezsko s Moravou, a vznikla Země Moravskoslezská. Nejvýznamnějším se stal Těšín roku 1805, kdy se vlivem Napoleonských válek do něho přesunul vídeňský dvůr.⁵⁵ Od počátku 19. st. je zaznamenán vzestup hutnictví, rozvíjel se také textilní a lihovarnický průmysl. S rozvojem průmyslu je spojeno i zprovoznění několika železničních tratí, z nichž nejvýznamnější je Severní dráha Ferdinandova. Do měst se začalo stěhovat obyvatelstvo, které se stahovalo z horských oblastí nebo i z Haliče. V roce 1848 došlo k rozdělení Moravskoslezské země a vznikla Slezská země se sídlem v Opavě. Na počátku 20. století se začala vyostřovat národnostní otázka, kdy nejprve Češi a Poláci

⁵¹ VINCENC, Prasek. *Organisace práv magdeburských na severní Moravě a v rak. Slezsku*. Olomouc: E. Hölzel, s. 239.

⁵² KORBELÁŘOVÁ, Irena a Rudolf ŽÁČEK. *Těšínsko - země Koruny české*. Český Těšín: Muzeum Těšínska, 2008, s. 22.

⁵³ Tamtéž, s. 32.

⁵⁴ Těšínsko od roku 1450 do vymření Piastovců. ŽÁČEK, Rudolf. *Nástin dějin Těšínska*. Ostrav: Advertis, 1992, s. 43.

⁵⁵ KORBELÁŘOVÁ, Irena a Rudolf ŽÁČEK. *Těšínsko - země Koruny české*. Český Těšín: Muzeum Těšínska, 2008, s. 200.

společně bojovali proti postupující germanizaci, ale nakonec se situace vyostřila i mezi Čechy a Poláky.⁵⁶ Po skončení první světové války s rozpadem Rakouska-Uherska zaniklo i Těšínské knížectví a započal spor o to, ke které nástupnické zemi bude Těšínsko připojeno. Spor vyvrcholil sedmidenní válkou, jejímž důsledkem bylo rozdělení historické země a samotného města Těšín mezi dva státy.

Období první Československé republiky nepatřilo na Těšínsku k nejkřidnějšímu, národnostní spory mezi Čechy a Poláky, mezi které se občas mísili Němci, dále přetrvávaly, území nebylo – na rozdíl od zbytku Československé republiky – jednotné ani nábožensky, katolická církev zde dosahovala pouze k 70%.⁵⁷ V roce 1938 napětí v regionu kulminovalo, po připojení Rakouska k Německu začala polská strana proklamovat požadavek polské národnostní, hospodářské a kulturní autonomie. Józef Beck, polský ministr zahraničí, ve spolupráci s Adolfem Hitlerem si pod ultimátem vynutil vydání většiny území české části Těšínska (politické okresy Fryštát a Český Těšín + obce z okresu Frýdek – Šenov (dnes okres Ostrava-město), Vojkovice, Žermanice), které začala polská armáda obsazovat 2. 10. 1938. V roce 1939 už prvního dne války (1. 9.) bylo Těšínsko obsazeno německými vojáky a podle Hitlerova výnosu o začlenění a správě dobytých východních oblastí z 26. října 1939 se Těšínsko stalo součástí Německé říše.⁵⁸ Na rozdíl od protektorátní části Těšínska v německé části byli obyvatelé nuceni bojovat na frontách v německé armádě. Na území zabraném Třetí říší se odehrála i Životická tragédie, kdy v roce 1944 po přestřelce gestapa s partyzány byla obklíčena vesnice Životice, všichni přítomní muži byli zastřeleni (36) a ženy odvezeny do koncentračního tábora (31).⁵⁹ Životice jsou dneska součástí nového Havířova.

Ve dnech 1. – 5. května 1945 byla osvobozena celá československá část Těšínska v předmnichovských hranicích, ve kterých území již zůstalo. Po válce a především od 50. let se strukturálními změnami národního hospodářství preferencí těžkého průmyslu zesílilo přistěhovalectví do průmyslových středisek v OKR a do hutnického Třince. Příliv nových obyvatel měl za následek velký rozvoj výstavby nových sídlišť a celého nového města (Havířov), které je dnes největším městem v obou okresech. Tento trend v růstu počtu obyvatel pokračoval až do 90. let 20. století, kdy dochází k prvním

⁵⁶ GROBELNÝ, Andělín. Těšínsko od jara národů k samostatným státům. *Nástin dějin Těšínska*. Ostrava: Advertis, 1992, s. 76.

⁵⁷ GAWRECKI, Dan. Těšínsko v období mezi světovými válkami. *Nástin dějin Těšínska*. Ostrava: Advertis, 1992, s. 89.

⁵⁸ BORÁK, Mečislav. Těšínsko v letech 1938 – 1945. *Nástin dějin Těšínska*. Ostrava: Advertis, 1992, s. 107.

⁵⁹ Tamtéž, s. 110.

velkým propouštěním v továrnách a zavírají se první šachty. V současné době má téměř celý okres Karviná záporné migrační saldo, okres Frýdek-Místek, na jehož území se nachází Beskydy, je na tom o něco lépe, příčinu lze především nalézt v rozvoji a rostoucí oblibě druhého bydlení, se kterým je úzce spjata vesnice Čeladná, jež se stala oblíbeným bydlištěm převážně ostravských podnikatelů. Co se týče národnostního smíšení obyvatel, dochází k pozvolné přirozené asimilaci obyvatel, kdy čím dál více lidí se hlásí k české národnosti a ostatní národnosti zaznamenávají úbytky.

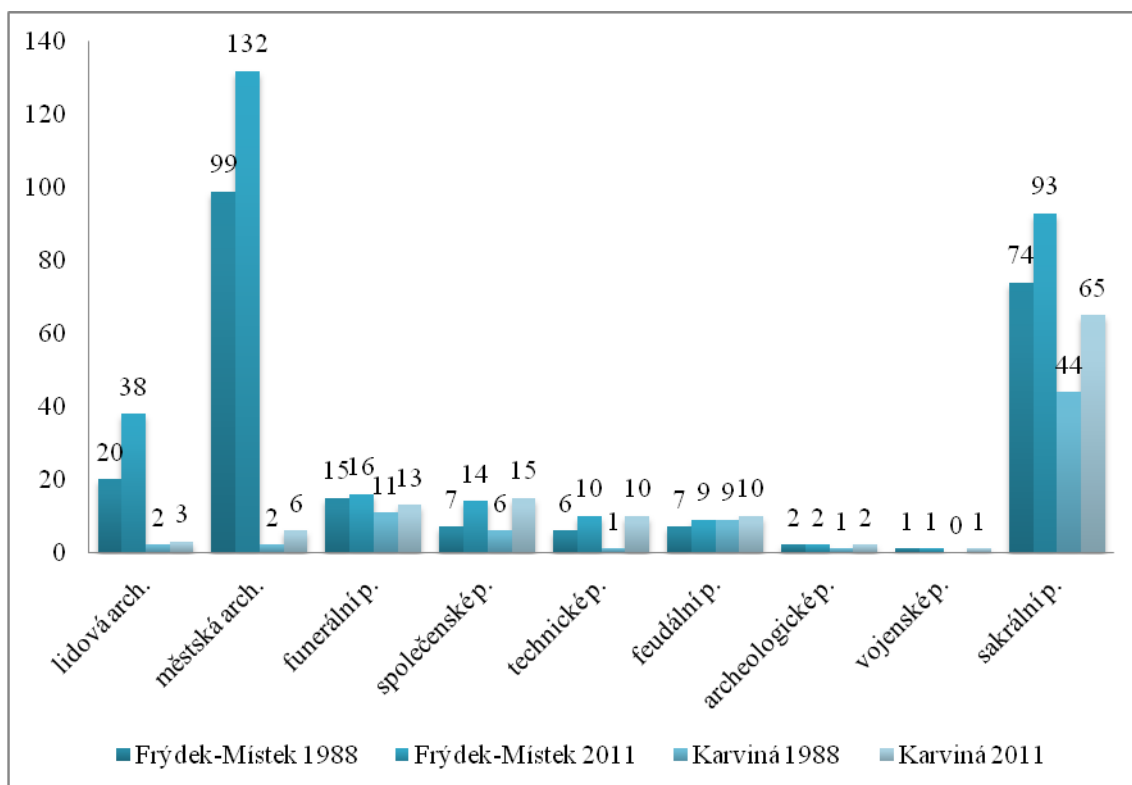
6 ANALÝZA A POTENCIÁL PAMÁTEK V OKRESECH FRÝDEK-MÍSTEK A KARVINÁ

Hmotné prvky lokální kultury lze rozčlenit a podrobněji popsat v rámci následujících skupin. Jedná se jednak o skupinu stavebních kulturních památek – lidová architektura, městská architektura, sakrální památky, funerální památky, feudální architekturu, technické, společenské a vojenské památky. Mezi ostatní prvky hmotné lokální kultury patří dále i umělecké, uměleckořemeslné a ostatní drobné památky, drobné artefakty, kulturní krajina, historické zahrady a parky, archeologické památky, genofond flóry a fauny.⁶⁰

V kategorii lidové architektury se nachází venkovské usedlosti, rodinné domy nebo např. srub Petra Bezruče, který se stojí v Ostravici. Těchto památek se ve sledovaném území nachází 33. Do skupiny městské architektury jsou zařazeny měšťanské domy, činžovní domy a samostatně stojící vily a rodinné domy ve městech, takovýchto chráněných budov je v dané lokalitě 104. Sakrálních památek je v regionu nejvíce – celkově jich je 178, patří sem kostely, kaple, fary, synagoga, menší církevní artefakty jako sakrální sochy, kříže, boží muka a krucifixy. Do kategorie funerální památky jsou zařazeny hřbitovy, hroby a pomníky, které se netýkají církevní tematiky (např. pomníky obětím války, důlního neštěstí atp.), takovýchto chráněných objektů je v okresech Frýdek-Místek a Karviná 27. Feudální architekturou se rozumí především budovy zámků a dochovaných hospodářských budov, které k zámkům náležely. Region je na památky podobného druhu chudý, nachází se jich zde pouze 19, z toho 1 hrad. Železniční stanice, větrné mlýny, pivovar, depo nebo vodárenská věž jsou zařazeny mezi technické památky, kterých je v daných okresech 17. Mezi technické památky náleží i skupina montánní památek, kdy jsou chráněny především těžní věže nebo jiné součásti důlních komplexů. Společenskými památkami se rozumí především různé společenské domy a jiné objekty, které slouží k veřejnému užívání jako například školy, radnice, hospody, věznice a plicní sanatorium. Společenských památek se ve sledovaném území chrání 24. Vojenských památek je zde velmi málo, v okrese Frýdek-Místek se jedná o městské opevnění ve Frýdku a v okrese Karviná o pevnostní srub MO – S – 5 ve Starém Bohumíně. Vzhledem k tomu, že území nebylo v době pravěké a raně středověké příliš osídleno, je zde i málo archeologických památek. V obou dvou okresech se nachází dvě archeologické památky, jedná se především o výšinná opevnění

⁶⁰ PATOČKA, Jiří a Eva HEŘMANOVÁ. *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI, 2008, s. 66.

z doby Velkomoravské říše. Poslední kategorií jsou historické zahrady a parky, které jsou pouze 2 v okrese Karviná. V okrese Frýdek-Místek se nenachází žádná zahrada nebo park, který by byl prohlášen za kulturní památku.

Obrázek č. 2: Struktura nemovitých kulturních památek v okresech Frýdek-Místek a Karviná v letech 1988 a 2011

Zdroj: MonumNet: Nemovité kulturní památky. *Ústřední seznam kulturních památek ČR* [online]. Národní památkový ústav, 2011 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>

Okres Frýdek-Místek i Karviná jsou na kulturní památky poměrně skoupé oproti jiným regionům a jejich možný potenciál pro cestovní ruch je téměř mizivý. Památek, které jsou navštěvovány turisty, v regionu příliš není, dala by se sem zařadit zřícenina středověkého hradu Hukvaldy, zámek Fryštát v Karviné nebo zámek ve Frýdku, ve kterém má působiště Muzeum Beskyd. Na druhou stranu je nutno podotknout, že území je na kulturní památky docela rozmanité. Nachází se zde jak archeologické pozůstatky, tak památky, které ještě před několika lety byly plně funkční. Nedostatek především středověkých památek je dán malou rozlohou území a jeho celistvostí. Region byl spravován téměř celý středověk jedním rodem (viz výše), kterému pro správu stačil hrad v Těšíně, jehož trosky leží v Cieszyně. Hrad v Hukvaldech patřil k lénu olomouckého biskupa, které bylo uděleno rodu z Hückeswagenu. Na území bylo ještě vybudováno

několik menších hradů a středověkých tvrzí, které se ale do dnešních dní nedochovaly (např. Štandl, Lískovec, Janovice nebo nedaleko Hukvald stojící Myslík).

Poté, co vymřel rod Piastovců, a správu nad územím převzali Habsburkové, je území rozděleno do menších panství a začíná éra výstavby zámků méně významných rodů, z nichž se někteří později řadili k nejvyšší rakouské aristokracii (např. Larischové). Na sledovaném území se nachází zámky jak renesanční nebo barokní, tak i klasicistní. Velká část je v dezolátním stavu nebo již nestojí (Např. renesanční zámek v Karviné – Ráji, viz příloha č. 6, který po roce 1945 sloužil jako zdravotnické zařízení, byl v 70. letech vinou požáru zcela zničen a bylo rozhodnuto o jeho zbourání⁶¹). Dalším příkladem je klasicistní zámek v Karviné – Dolech, který musel v 50. letech 20. století ustoupit těžbě černého uhlí nebo další karvinský zámek Solca, který byl vystavěn v novorenesančním slohu a byla zde i umístěna rodová hrobka Larisch-Mönichů. Zámek v roce 1944 vyhořel, poté byl upraven na jednopatrovou budovu, která sloužila jako zubní středisko. V 50. letech 20. století byla budova i hrobka zbourána kvůli porušené statice vlivem poddolování⁶²).

Trend výstavby zámků a zámečků pokračoval až do konce 19. století, kdy výstavba zámeckých budov ustává. Vlivem nového způsobu života a rozvoje oblasti, která se začala profilovat jako průmyslová je zaznamenána éra rozvoje měst a výstavby především měšťanských a činžovních domů nebo vznikem vilových čtvrtí (např. dnes již neexistující část Karviné – Lázně Darkov). Vznikaly i první dělnické a hornické kolonie s klasickými finskými nebo cihlovými domky (Rychvald, Orlová – Poruba, Doubrava) v blízkosti nově otevřených dolů.

Po vzniku Československé republiky díky pozemkové reformě z roku 1920 někteří šlechtici přicházeli o své pozemky – budovy zámků jim ve většině případů byly ponechány. Po druhé světové válce nastává druhé období, kdy šlechta přicházela o svůj majetek, první nastalo bezprostředně po konci války, kdy byl konfiskován majetek kolaborantům nebo jinak spojeným osobám s Němci. Po roce 1948 přichází definitivní znárodnění majetku, veškeré tyto objekty přechází do vlastnictví státu, který s ním nakládá podle svého uvážení. Některé objekty byly uznány historicky cennými a byly prohlášeny za kulturní památku a staly se turistickými cíli (např. hrad Hukvaldy), jiné

⁶¹ ŠTĚPÁNEK, Jan. Zámek Ráj: Historie. *Hrady.cz: Cestujeme s přehledem* [online]. 2004 [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.hrady.cz/index.php?OID=2273>

⁶² ŠTĚPÁNEK, Jan. Zámek Solca: Historie. *Hrady.cz: Cestujeme s přehledem* [online]. 2004 [cit. 2012-03-17]. Dostupné z: <http://www.hrady.cz/index.php?OID=2331>

sloužily k různým účelům – byly do nich umístovány vojenské posádky, spravovány státními statky nebo JZD, některé byly přeměněny v hotely nebo penziony, dále sloužily jako zdravotnická zařízení nebo sloužily potřebám školství.

Po přijetí zákona č. 229/1991 Sb.⁶³ a zákona č.92/1991 Sb.⁶⁴ byly postupně majetky navraceny v restitučních řízeních původním vlastníkům. Na počátku nového tisíciletí již ve vlastnictví státu je pouhé minimum budov bývalých zámků. Ovšem je nutno podotknout, že ať v soukromém či státním vlastnictví, památky chátrají a majitelům nebo obcím, na jejímž katastru staré budovy zámků leží, hledají jejich vhodné využití. Optimální využití se doposud nepodařilo najít obcím Dolní Lutyně a Chotěbuz nebo soukromým vlastníkům zámku v Hnojníku (viz příloha č. 7). Nejedná se ovšem pouze o zámecké budovy, které chátrají, jsou to i například Národní dům v Bohumíně nebo větrný mlýn v Brušperku. Příkladem, kdy se soukromý vlastník pouští do rekonstrukce objektu je zámek v Rychvaldě, což byla původně renesanční jednopatrová budova, která po roce 1945 sloužila potřebám JZD, jež dokázalo z krásného objektu udělat téměř ruinu. V budově zámku byly umístěny byty a sklady. Dalším příkladem je kulturní památka Dvůr Olšiny, který byl postaven v 18. století hrabětem Taafe, později byl majetkem rodu Larsich-Mönichů, po druhé světové válce dvůr patřil ke státnímu statku, jehož působení z rozsáhlého objektu udělal ruinu. Nynější soukromý majitel dvůr téměř celý zrekonstruoval, provozuje zde hřebčín, restauraci a hotel.

Další otázkou zůstává, jak efektivně využít objekty, které byly prohlášeny kulturní památkou teprve před několika lety, jako jsou montánní památky. Objekty bývalých dolů a jejich přilehlých budov v sobě skýtají potenciál především proto, že na rozdíl od jiných památek, se nenachází na celém území České republiky a sledovaný region je znám především dlouhodobou těžbou černého uhlí. Vhodným příkladem využití technických památek je například Důl Mayrau v Kladně, který se stal jedním z hlavních kulturních center kladenské oblasti. Spojení syrového technického prostředí opuštěného dolu na černé uhlí s výtvarným uměním, hudbou nebo divadelním představením probouzí v návštěvnických vnímavost k industriálním památkám a umění současně nalézá vhodný náhradní prostor pro svou prezentaci.⁶⁵ V Kladně stejně jako ve sledovaném území byly opuštěné tovární haly a zasypané šachty přítěží, byla to místa, za která se obyvatelé měst styděli, a to i přesto že montánní památky jsou součástí odkazu jejich

⁶³ Zákon o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku

⁶⁴ Zákon o převodu majetku státu na jiné osoby

⁶⁵ ŠUBRTOVÁ, Dagmar a Radoslava SCHMELZOVÁ. Galerie Důl Mayrau. *Průmyslové dědictví*. Praha: Výzkumné centrum průmyslového dědictví ČVUT v Praze, 2008, s. 228.

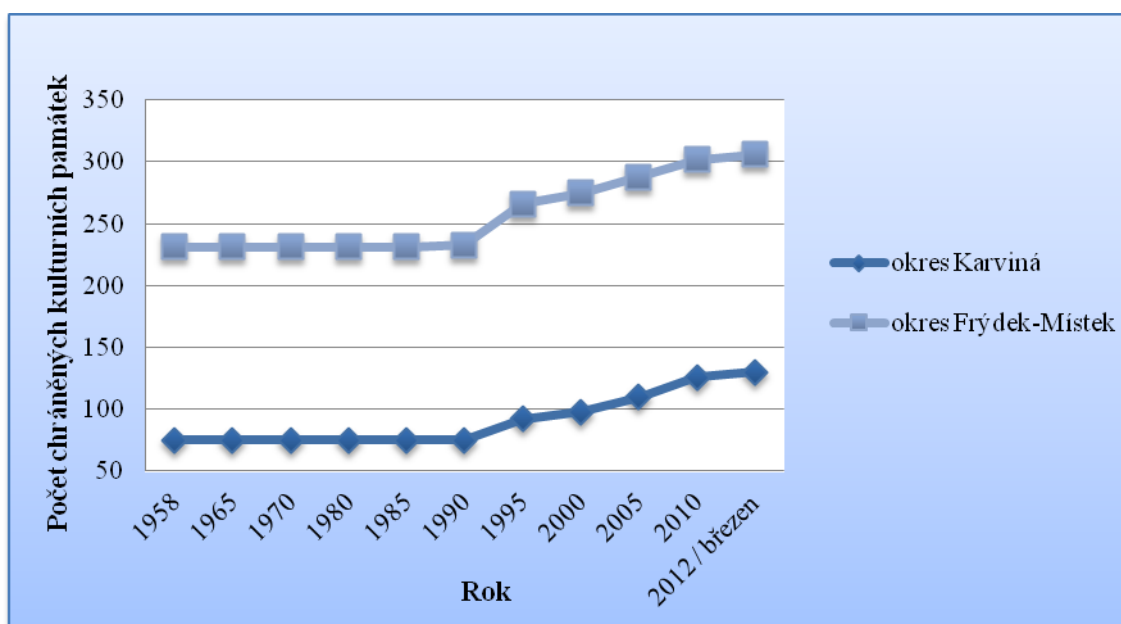
předků. Vhodné příklady lze nalézt i v nedaleké Ostravě, kdy kulturní památka důl Michal byl zachován mladším generacím jako poslední pracovní den na šachtě a slouží tak k představě práce horníka, protože i když je ostravský region s těžbou uhlí dlouhodobě spojován, v dnešní době je mezi mladými lidmi jen velmi malé povědomí, jak to na šachtě probíhá. Dalším příkladem může být národní kulturní památka Dolní oblast Vítkovic, která již několik let usiluje o zápis na seznam památek UNESCO. Tato památka nabízí kromě tradičních prohlídek i konání různých konferencí, koncertů nebo divadelních představení, byla hostitelem Janáčkova Máje a v areálu se nachází i některé programy hudebního festivalu Colours of Ostrava. Podobným směrem by se mohly ubírat i opuštěné doly na Karvinsku – např. Důl Barbora, Dukla nebo Fučík 1.

Z hlediska zapojení kulturních památek do rozvoje cestovního ruchu v zájmovém území a jejich potencionálního využití je důležitým faktorem celková bohatost a přitažlivost regionu pro turisty. Okresy Frýdek-Místek a Karviná s celým Moravskoslezským krajem lze označit za region „kontrastů a příležitostí“.⁶⁶ Podobně jako například Ústecký kraj je spojován s těžbou nerostných surovin (v případě Moravskoslezského kraje s těžbou černého uhlí) a výraznou koncentrací průmyslu, jenž zapříčinil degradaci krajiny a snížil atraktivnost měst, ve kterých byl koncentrován. Rozdíl mezi danými kraji je v zachovalé přírodě a kvalitním životním prostředí Jeseníku a pro sledovaný region především Beskyd. Výhodou regionu je jeho blízkost jak do vyhledávaných horských středisek zimních sportů v Beskydech (Bílá, Krásná, Javorový, Mosty u Jablunkova), tak i kulturního centra Ostravy, výhodou může být i vzájemná blízkost mezi jednotlivými kulturními památkami a jejich bývalá rodová provázanost.

⁶⁶ VYSTOUPIL, Jiří, Andrea HOLEŠINSKÁ, Josef KUNC a Martin ŠAUER. *Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR*. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 92.

7 SOUČASNÝ STAV KULTURNÍCH PAMÁTEK, JEJICH VYUŽITÍ – PŘÍPADOVÉ STUDIE

Počet kulturních památek ve sledovaném území před rokem 1989 byl konstantní, seznam chráněných objektů se od roku 1958 nezměnil. Počátkem 90. let 20. století dochází k obnově původních funkcí některých objektů, a tím i k rozšiřování kulturních památek. NPÚ začíná mít větší vliv, každý rok přibývá počet chráněných objektů a nejedná se pouze o šlechtická sídla, přibývají i různé venkovské usedlosti, které jsou dokladem lidové architektury, nově se také chrání monumenty doby nedávno minulé, pro Karvinsko jsou to typické objekty již nefunkčních dolů.

Obrázek č 3.: Graf vývoje počtu chráněných kulturních památek v letech 1958 – 2012

Zdroj: MonumNet: Nemovité kulturní památky. *Ústřední seznam kulturních památek ČR* [online]. Národní památkový ústav, 2011 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>

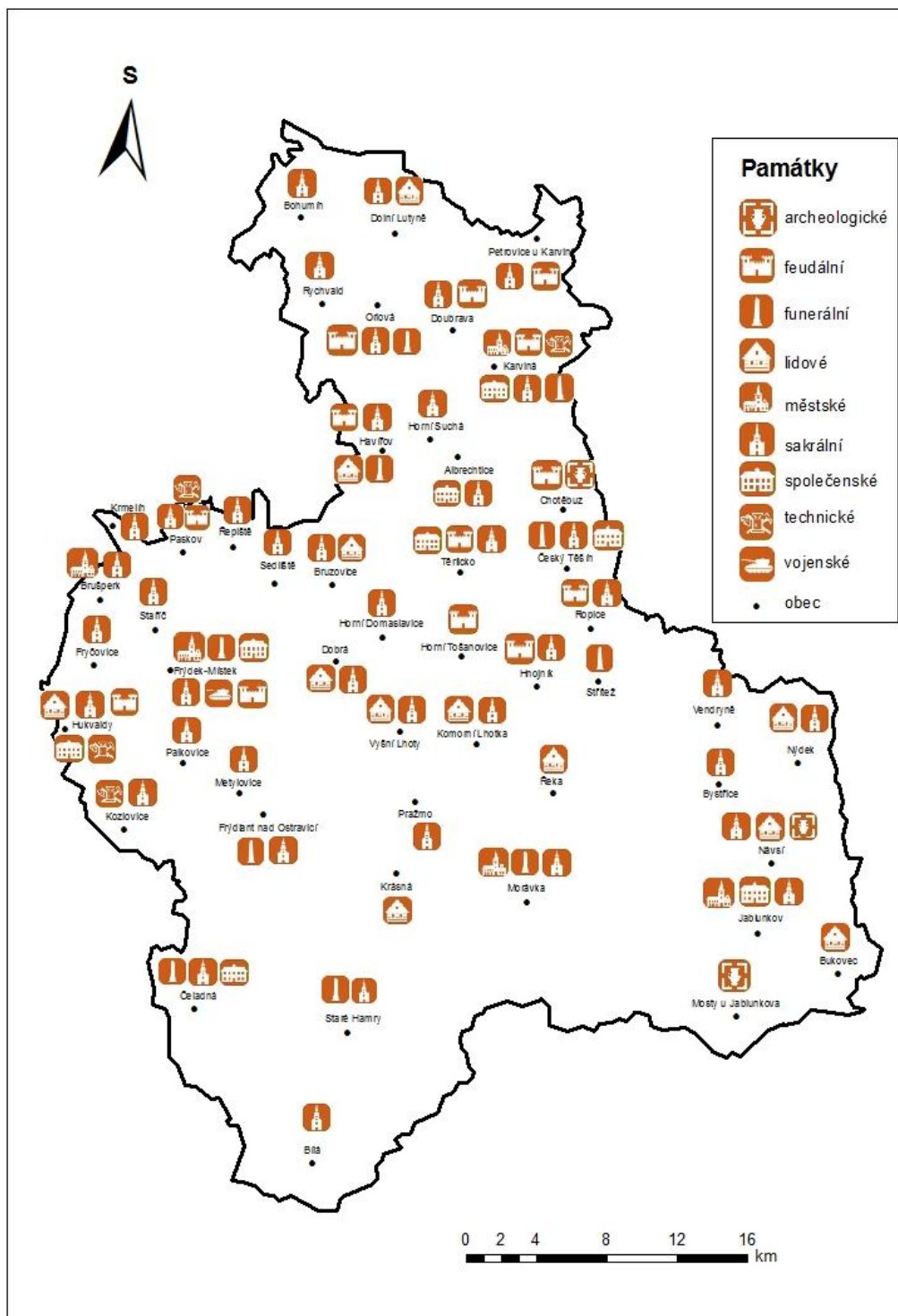
Současný stav kulturních památek je podobně jako v celé České republice průměrný, nachází se zde jak kulturní památky, které vlastní stát, města nebo obce a které jsou opravené a funkční, tak se zde nachází také památky, které vlastní obce a jsou v dezolátním stavu. Pro okresy Karviná a Frýdek-Místek je charakteristické, že se na jejich území nenachází žádné velké dochované objekty feudálních sídel (s výjimkou zámků v okresních městech). Na druhou stranu vlivem relativně malého území s hustou silniční sítí se dříve zdálo, že každá obec nebo město mělo „svůj“ zámek. Dnes to již tak neplatí, vlivem dolování a těžby černého uhlí bylo několik zámků vážně poškozeno a musely být zbourány (např. zámek Solca v Karviné – Dolech nebo zámek v Orlové 1),

některé zámky byly využívány nevhodným způsobem a často docházelo, že z bývalých zámeckých komnat a sálů byly vybudovány vepříny nebo chlévy pro krávy, jiné sloužily jako zdravotnická zařízení (např. již neexistující zámek v Karviné – Ráji nebo zámek v Paskově). Společným jmenovatelem zmíněných objektů je minimum financí, které byly vynakládány na jejich průběžné opravy a jejich postupná devalvace až do současného stavu, kdy se většina z nich nachází v tak dezolátním stavu, že zajistit investora nebo financování jejich oprav se jeví jako téměř nemožné zvláště pro obce, které mají nízký rozpočet a samotná oprava zámku by stála jejich 10 rozpočtů.

Dají se nalézt i budovy zámků, které nejsou v tak špatném technickém stavu a vnější fasády jsou téměř neporušené jako např. zámek v Hnojníku, u kterého se našel i investor se svým podnikatelským záměrem, ale bohužel je ze strany současného vlastníka nulová komunikace a nedochází ani k žádné opravě budovy. Vlastníkem je developerská firma, která měla záměr zámek přestavět na luxusní byty, firma je v současné době v konkurzu a její veškeré aktivity utichly.

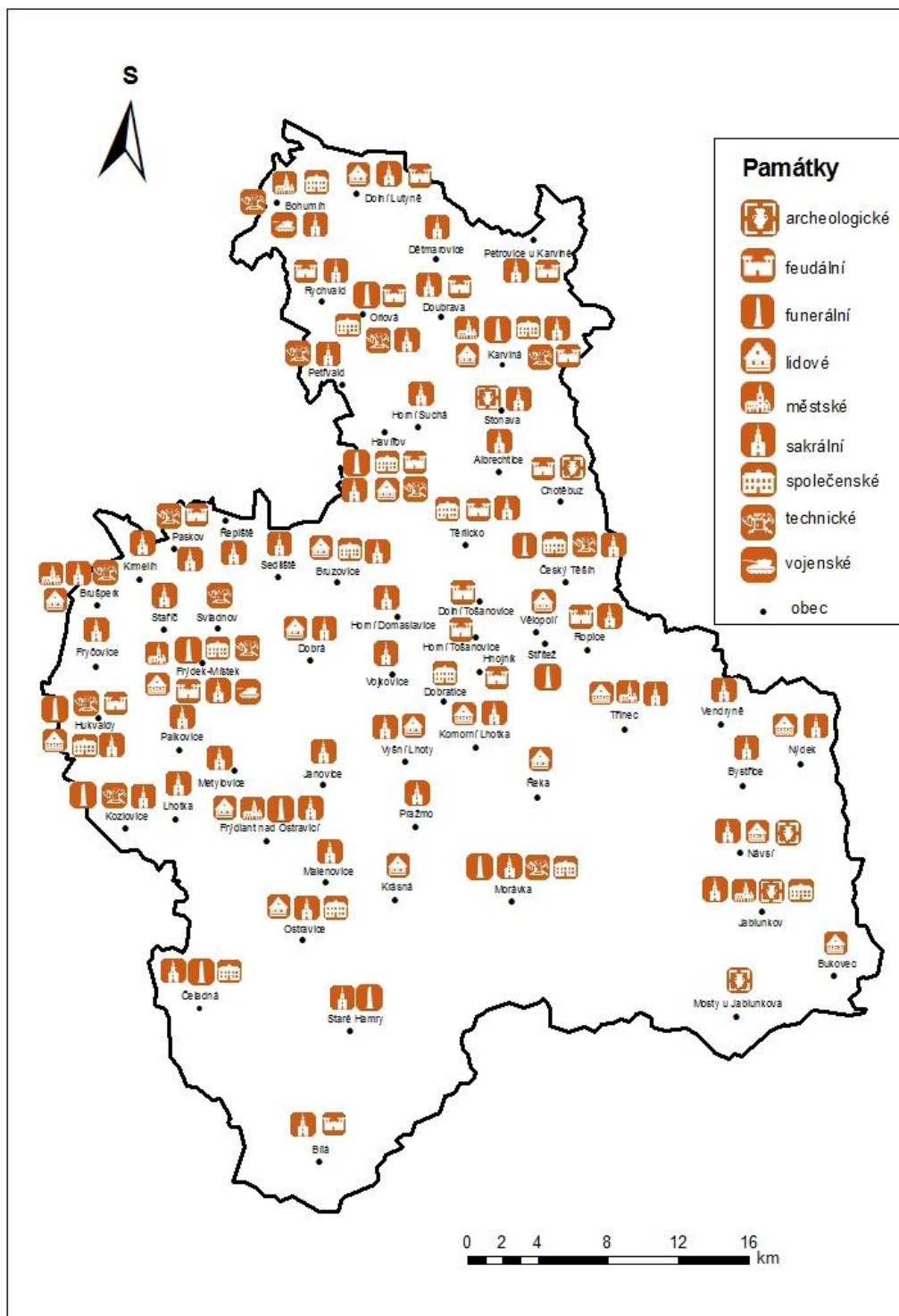
Pro obec nebo jiného vlastníka je jistě prestižní záležitostí mít na svém pozemku kulturní památku, ale samotní majitelé často potvrdí, že je to mnohdy přítěž než výhoda. Složitě získávání dotací na opravy, neustálé „boje“ s památkáři o každý zásah do objektu a jiné složitosti jsou tou negativní stránkou. Pozitivní je jistý pocit zadostiučinění, že se dokázala památka opravit i navzdory tomu všemu a samozřejmě i určitá pýcha nad tím, co daný majitel dokázal.

Tato kapitola se věnuje vlastníkům jednotlivých památek. Ať už se jedná o obce nebo soukromé osoby, byly vybrány v jednotlivých kategoriích dva vzorové příklady z okresů Karviná a Frýdek-Místek. Celkově je to 5 kategorií, první kategorií jsou památky, které dlouhodobě fungují jako cíle turistických cest, druhou kategorií jsou naopak památky, které se nachází v dezolátním stavu a jejich možná náplň využití se stále hledá, ve třetí kategorii se nachází ty kulturní památky, které byly v dezolátním stavu, ale majitelé je svépomocí opravili a dnes již mají své místo v regionu, předposlední kategorií jsou památky, které ještě nemají své pevné místo v regionu, nejsou plně funkční, ale našel se někdo, kdo dané památky na vlastní náklady opravuje a má s jejich využitím jisté podnikatelské záměry. V páté kategorii je popsáno jedna z nejvýznamnějších pravěkých lokalit na našem území, kdy se Muzeum Těšínska zbudováním archeoparku snaží přiblížit život slovanských kmenů v 8. století.

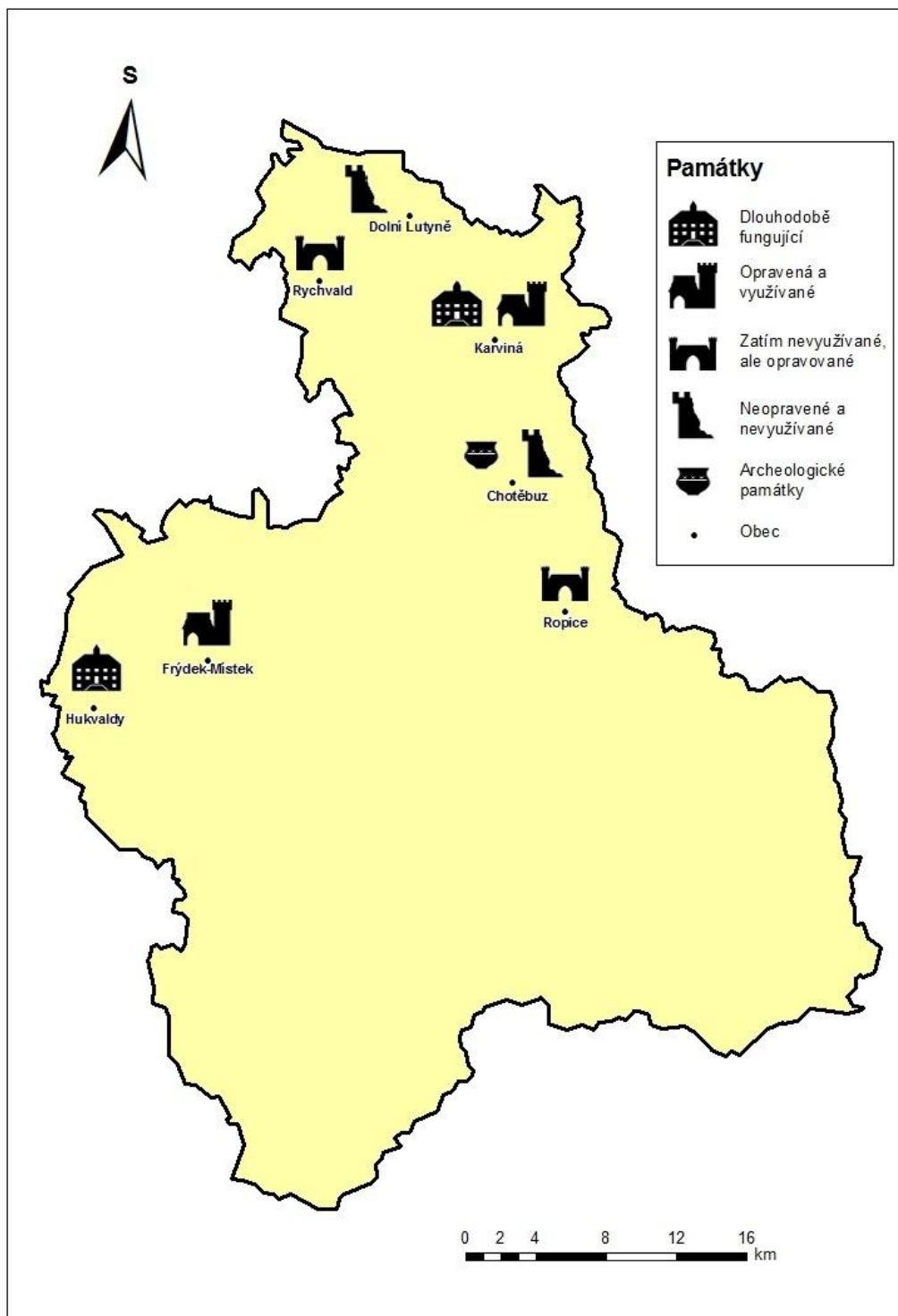
Obrázek č. 4: Nemovité kulturní památky v okresech Frýdek-Místek a Karviná v roce 1988

Zdroj: MonumNet: Nemovité kulturní památky. *Ústřední seznam kulturních památek ČR* [online]. Národní památkový ústav, 2011 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php> (vlastní zpracování v ArcGIS 9.3)

Obrázek č. 5: Nemovité kulturní památky v okresech Frýdek-Místek a Karviná v roce 2011

Zdroj: MonumNet: Nemovité kulturní památky. Ústřední seznam kulturních památek ČR [online]. Národní památkový ústav, 2011 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php> (vlastní zpracování v ArcGIS 9.3)

Obrázek č. 6: Lokace vybraných kulturních památek (vlastní zpracování v ArcGIS 9.3)

7.1 Kulturní památky, které dlouhodobě fungují a slouží jako návštěvní objekty

V této kategorii se nachází památky, které se staly cílem turistických a poznávacích cest, jako vzorové objekty byly vybrány zámek Fryštát v Karviné a hrad Hukvaldy. V rámci diplomové práce byly vedeny rozhovory s kastelánem hradu Hukvaldy panem Miroslavem Holišem a vedoucí pracovnící odboru školství a kultury magistrátu města Karviná paní PhDr. Alexandrou Rebrovou, kteří odpovídali na dotazy týkající se provozu památky, jejich podílu zapojení do rozvoje regionu, jejich financování, vývoje návštěvnosti nebo spolupráci s NPÚ.

7.1.1 Zámek Fryštát

Dějiny zámku spadají do 14. století, kdy byl Fryštát povýšen na město, přestože se o události nedochovaly žádné písemné zmínky, lze téměř s určitostí říci, že v místech dnešního zámku stála gotická tvrz, která patřila těšínským Piastovcům. V průběhu 15. století se zámek stal oblíbeným sídlem některých těšínských knížat. Z této doby záznamy z kronik hovoří o „okázalém“ vzhledu zámku.⁶⁷ Byla to dřevěná dvoupodlažní stavba vybudovaná na kamenných gotických základech. Díky hojnosti místních lesů se dřevo užívalo na většinu staveb ve městě, i ty honosné. Proto také při požáru 17. dubna 1511, který vznikl v časných ranních hodinách od špatného komína, tato dřevěná budova do základu vyhořela.⁶⁸ Požár se rychle rozšířil a kromě kostela, jediné zděné budovy, vyhořelo téměř celé město Fryštát.

Nové reprezentační sídlo, které bylo postaveno na původních základech, dostalo renesanční ráz. Jednopatrová budova se sedlovou střechou již však postrádala honosný vzhled a pohodlí.⁶⁹ Strohost zámku a jeho stísněné prostory zapříčinily, že nový dědic začal roku 1583 s výstavbou nového zámku v Ráji (dnes Karviná – Ráj), kterého si vévoda Bedřich Kazimír příliš neužil, Jelikož neměl mužské dědice a jeho panství bylo zadluženo, dostalo se do dražby. Fryštátské panství zakoupil Václav Cikán ze Slupska za pouhých 150 000 tolarů a učinil z něj malé stavovské panství.⁷⁰ Zámek Fryštát tak přešel po třech staletích knížecí držby do rukou nižšího feudála. Roku 1637 koupil panství koupil katolický zbohatlík z třicetileté války Zdeněk Žampach z Potštejna, který ale odmítl investovat do zcela zdevastovaného majetku, a proto již za necelé dva roky panství výhodně prodal knížeti Jindřichu Václavu z Minstrberka, ale i on si vybral za sídlo zámek v Ráji a fryštátský zámek nadále chátral.

⁶⁷ REBROVÁ, Alexandra. *Zámek Fryštát*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998, s. 10.

⁶⁸ Tamtéž, s. 10.

⁶⁹ Tamtéž, s. 10.

⁷⁰ Tamtéž, s. 10.

Tento trend se změnil v roce 1650 s příchodem rodů Gašínů z Gašína, kteří neváhali investovat své jmění do obnovy města a ve druhé polovině 17. století byl obnoven i zámek.⁷¹ Jeho vnitřní dispozice byla přestavěna v barokním duchu a zámek se stal opět šlechtickým sídlem. V roce 1738 se rod Gašínů dostal do finanční krize a byl nucen dát zámek do dražby, po které nastává jedenáctileté období střídání majitelů, kteří nepřinášejí zámku žádné nové úpravy nebo jeho zvelebování. V roce 1749 kupuje zámek irský šlechtic Mikuláš Taafe z Carlingfordu, rod Taafeů se výraznou měrou podílí na rozvoji celého území a stopy jejich působení jsou patrné na erbovních znacích dodnes. Za jejich držení město Fryštát opět postihl požár dne 15. září 1781, který značně poškodil i budovu zámku. Rod Taafeů nedisponoval dostatečnými financemi na jeho opravu, a proto se rozhodli v roce 1792 dát veškerý majetek do dražby.

Zbědovaný zámek s okolním panstvím koupil rod Larisch-Mönichů, který sídlil již od 16. století na sousedním karvinském panství. Ihned po koupi zámku začala jeho celková rekonstrukce. Zámek byl přestavěn do elegantního empírového slohu. Tato podoba zámku příliš dlouho nevydržela, jelikož v roce 1823 zámek opět zachvátil požár.⁷² Následná oprava zámku mu navrátila jeho původní reprezentační vzhled. Na počátku 19. století došlo také ke zkrášlování přilehlých zahrad, byl vybudován zahradní domek a oranžerie. Ve druhé polovině 19. století došlo k další rekonstrukci zámku, interiéry byly přebudovány v historizujícím slohu, v přízemí zámku vznikl rozměrný vestibul s pravoúhlým litinovým schodištěm, stěny chodeb a salónu byly opatřeny dřevěným taflováním.⁷³ I přes toto zvelebování fryštátského zámku, nechal vybudovat hrabě Jan Larisch-Mönich nový zámek Solca v sousední Karvině (dokončen 1873), do kterého posléze s celou rodinou přesídlil. Význam zámku Fryštát obnovil hrabě Jindřich Larisch-Mönich, když díky jeho mimořádnému společenskému postavení hostil zámek Fryštát řadu prominentních osobností rakouské a německé aristokracie (např. zde pobýval František Ferdinand d'Este, německý císař Vilém II., arcivévoda Bedřich Habsburský nebo bulharský car Ferdinand).⁷⁴ Posledním majitelem zámku z rodu Larisch-Mönichů se stal JUDr. Jan Larisch-Mönich s manželkou, který ovšem trvale sídlil na zámku Solca a zámek Fryštát zůstal trvale neobydlen.

Zásadní změnu přinesl rok 1945 „zámek s areálem přírodně krajinářského (anglického) parku, stejně jako ostatní Larisch-Mönichův průmyslový i zemědělský majetek, byl podle dekretů prezidenta ČSR č. 12 a 28 z roku 1945 konfiskován a stal se vlastnictvím československého státu. Až do roku 1949 zůstal ve správě generálního ředitelství

⁷¹ REBROVÁ, Alexandra. *Zámek Fryštát*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998, s. 12.

⁷² Tamtéž, s. 23.

⁷³ Tamtéž, s. 24.

⁷⁴ Tamtéž, s. 26.

Ostravsko-karvinských dolů a poté Městského národního výboru v Karviné.“ A na základě „*zákona čís. 367/1990 Sb. o obcích se stal zámek Fryštát s areálem přírodně krajinářského parku majetkem města Karviné.*“ popisovala změnu vlastnických struktur PhDr. Alexandra Rebrová během rozhovoru.

Konfiskovaný mobiliář byl na základě rozhodnutí Národní kulturní komise v Praze z let 1946 až 1947 začleněn do sbírkových fondů státních zámků v Čechách a na Moravě, ostatní umělecké předměty byly uloženy v muzeích, knihovnách, případně prodány jiným právním subjektům.⁷⁵ V průběhu 50. a 60. let prodělal zámek řadu necitlivých stavebních úprav. Z atiky v průčelí byl odstraněn kamenný rodový erb rodu Larisch-Mönichů, byly zazděny dva boční vstupy, zůstal pouze hlavní vchod, který byl opatřen čtyřmi sloupy nesoucími balkon s nevkusným zábradlím, jednotlivé místnosti byly přepaženy vyzděnými příčkami s luxferami, stropy byly podbity podhledy, za své vzala také většina dřevěného ostění, okenních rámu a dveří.⁷⁶ Až do počátku 90. let se na zámku prováděly pouze nutné opravy a běžná údržba.

Po roce 1989 dochází ke snahám obnovy původní funkce zámků, který se nacházel oproti jiným zámeckým objektům v poměrně dobrém technickém stavu. „*V rámci schváleného Programu regenerace Městské památkové zóny Karviná byla v letech 1994 – 2003 realizována rozsáhlá obnova zámku a jeho vedlejšího křídla. Při její realizaci byly v uvedeném období rovněž podílově čerpány státní prostředky z Fondu Programu regenerace MPR (městských památkových rezervací) a MPZ (městských památkových zón) ve výši cca 23 mil. Kč.*“ vysvětlovala další vývoj zámku Fryštát PhDr. Rebrová.

Dnes má zámek podobu trojkřídle patrové empírové budovy s výraznými atikami tvořícími slepé patro. Čestným dvorem s krátkými bočními křídly se otevírá do hlavního náměstí. Hlavním a ústředním prostorem je schodišťová hala za vstupním vestibulem. Na východní křídlo zámku navazuje přes krátký dřevěný krytý most budova v podobném stylu jako zámek, budova tzv. Lottyhausu. Interiéry zámku jsou bohužel modernizované. Na západě je zámek spojen krytou chodbou na pilířích s farním kostelem. Zadní část zámku je položena na hraně vyvýšeniny města a navazuje na bývalý zámecký park a zahradu, dnes sadů B. Němcové.

Ovšem veškeré rekonstrukce se neobešly bez dozoru pracovníků NPÚ, se kterými vedlo město občasné boje. Paní doktorka Rebrová na dotaz, zda město během rekonstrukce narazilo na nějaké problémy v rámci úpravy/přestavby památky ze strany NPÚ jednoznačně odpovídá ano, a dále se rozovídala o daných problémech. „*Ze strany*

⁷⁵ REBROVÁ, Alexandra. *Zámek Fryštát*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998, s. 29.

⁷⁶ Tamtéž, s. 29.

NPÚ v Ostravě byl proveden chybný stavebně historický průzkum a stratigrafie omítek a maleb. Při postupu stavebních prací byly při odkrytí dřevěného obložení dveří a oken v patře zámku nalezeny fragmenty ručně kovaných hřebíčků se zbytky několika vrstev textilních a papírových tapet. Při stavebně historickém průzkumu nebyl v půdních prostorách zjištěn vanový strop největší místnosti zámku, který byl podbit dřevěným podhledem, pod nímž se nacházela naprosto neporušená klasicistní nástropní výmalba z období přestavby zámku v letech 1792 - 1800. Souvislá klasicistní výmalba stěn a stropů z tohoto období i fragmenty starší výmalby z barokního období byly postupně odkryty v celém areálu zámku, navzdory závěrečné zprávě o průzkumu omítek a maleb zámku z července 1992, kde bylo konstatováno, že „žádná ze 124 provedených sond neprokázala výzdobu uměleckou nebo alespoň uměleckořemeslnou.“ Na základě těchto chybných závěrů došlo při probíhající stavební činnosti k nenapravitelným škodám a dokonce ve dvou místnostech, kde byly odkryty fragmenty barokní malby, bylo NPÚ v Ostravě nařídil poškozené stropy strhnout. Po revizi těchto chybných závěrů byly novým průzkumem z roku 1995 v celém areálu zámku odkryty souvislé plochy iluzivní výmalby z přelomu 18. a 19. století, ale i další fragmenty barokní výzdoby a dva nosné pilíře vestibulu obložené pískovcem, o nichž nebyla v původním průzkumu ani zmínka.“

Co se týče přísunu financí ze státního sektoru na obnovu památek, paní doktorka jej hodnotí v průběhu let 1993 – 2003 jako přiměřený. Poté došlo ke snížení státních dotací, kvůli znovuotevření a znovuzprovoznění zámku. Co se týče dlouhodobého trendu návštěvnosti objektu, byl od jeho znovuotevření v roce 2003 do roku 2009 vzestupný, v posledních letech dochází k mírnému poklesu, přestože nedošlo ke zdražení ceny vstupného (60,- dospělí, 30,- snížené vstupné). Zámek se snaží nalákat návštěvníky kromě komentovaných prohlídek i na doprovodné programy, jakými jsou koncerty vážné hudby, koncerty vokální hudby, ve spolupráci s regionální knihovnou pořádá knižní jarmark a v rámci Dnů evropského dědictví pořádá šermířská a divadelní vystoupení. Samozřejmostí je také ve spolupráci s magistrátem města Karviná konání svatebních obřadů v místním velkém sálu. Dosavadní podíl zámku na rozvoji kultury a cestovního ruchu v regionu je velmi významný, na druhou stranu v roce 2010 došlo ke snížení rozpočtu města na provoz zámku, v současné době je rozpočet silně podhodnocen jeho významu pro další rozvoj zámku a celého karvinského regionu.

7.1.2 Hrad Hukvaldy

Hukvaldský hrad byl budován postupně v průběhu pěti staletí od konce 13. století až do poloviny 18. století, kdy jeho nepřístupná poloha a míra pohodlí v hradních prostorech

zavinila jeho opuštění a postupnou přeměnu v ruinu. Jeho hlavní funkcí bylo chránit důležitou obchodní stezku spojující Olomouc s polským Krakovem přes Hranice, Nový Jičín, Místek, Frýdek a Těšín. Velkou roli hrály Hukvaldy i jako politické, správní a vojenské středisko hukvaldského panství. V současnosti je zřícenina hradu Hukvaldy otevřená veřejnosti.

První zmínka o hukvaldském hradu pochází z roku 1285, jeho počátky sahají asi do poloviny 13. století.⁷⁷ Za zakladatele Hukvald je považován německý hraběcí rod z Hückeswagenu, jenž zak učinili někdy po roce 1250. V polovině 14. století hrad poprvé získali olomoučtí biskupové, kteří byli také nejčastějšími vládci hradu. Jejich vlastnictví bylo v roce 1355 dokonce potvrzeno papežskou bulou, která zároveň zakazovala hrad prodat nebo zastavit. Ovšem nepříznivá finanční situace olomouckého biskupství vedla i tak k nucené zástavě a hrad tak v následujících desetiletích často měnil majitele. Vlastníky hradu se stali např. uherský král a pozdější císař Zikmund či známý husitský hejtman Jan Čapek ze Sán, nechvalně proslulý svou údajnou zradou v bitvě u Lipan.⁷⁸ V roce 1465 získal hrad český král Jiří z Poděbrad, který jej vzápětí prodal tehdejšímu olomouckému biskupovi Tasovi z Boskovic. Rod z Boskovic se stal na dlouhá léta vlastníkem hradu, za jejichž vlády došlo k mnoha významným stavebním úpravám a stejně tomu bylo i po jejich smrti na počátku 16. století, kdy se Hukvaldy znovu a tentokrát definitivně vrátili olomouckému biskupství.⁷⁹ Od té doby drželo olomoucké biskupství (a od 18. století arcibiskupství) Hukvaldy téměř nepřetržitě až do roku 1948, kdy byl hrad zestátněn. Po roce 1694, kdy biskup Karel Lichtenštejn vydal výnos, podle něhož se měly na hradě provádět jen nejnnutnější opravy, starý hrad rychle upadal, prakticky se udržovala jen kaple a ostatní budovy chátraly, takže rozhodnutí z roku 1760 o přenesení bytů a kanceláří úřednictva z hradu do nově postaveného zámku pod hradem znamenalo jen urychlení procesu zkázy, kterou dovršil 5. listopadu 1762 velký požár, po němž se hrad rychle měnil v ruinu.⁸⁰

Chátrání pokračovalo i po požáru, neboť vesničané dole z obce tehdy hradby rozebírali a používali je na stavbu vlastních obydlí. Hrad postupně zcela zpustl, teprve v 19. století zde byly provedeny alespoň nejnnutnější opravy. V té době se už o Hukvaldech psalo jako o romantické zřícenině a místě častých výletů, což platí v podstatě doposud.⁸¹ V roce 1949 byla na hradě opravena kaple, zastřešena bašta při 2. bráně a opraven domek

⁷⁷ MENCLOVÁ, Dobroslava. *Hrad Hukvaldy*. Frýdek-Místek: Vlastivědný ústav, 1971, s. 5.

⁷⁸ Tamtéž, s. 14-15.

⁷⁹ Tamtéž, 21.

⁸⁰ Tamtéž, s. 35.

⁸¹ Zdroj: informační tabule na hradě Hukvaldy

pro kastelána. V dalších letech byly zpevněny zdi na 1. nádvoří, nainstalována elektřina a vodovod, v roce 1965 byla zastřešena strážnice při 5. bráně a o pět let později se započalo se stavbou kontroverzního kamenného mostu přes velký příkop, renovace „Kulatiny“ byla ukončena v roce 1974 a ohoz opatřen schodištěm.⁸² Záměrem stavebních prací bylo zakonzervovat hlavně rozpadající se vnitřní hrad, jehož zdi renesančního paláce byly nestabilní již od svého vzniku. Musely být proto zabezpečeny vzpěrami, okružní zdivo zpevněno železobetonovým věncem a celá stavba byla zastřešena. V roce 1982 byla pro usnadnění přístupu vyasfaltována přístupová komunikace. V 90. letech. 20. stol. byla zpřístupněna vyhlídková plošina ve vnitřním hradě, došlo i na zřícené zdivo u 3., 4. a 5. brány, které bylo zakonzervováno.⁸³ Nejzachovalejším objektem na hradě je kaple sv. Ondřeje, zbudovaná někdy na konci 17. století. Kaple byla jediným objektem na hradě, který byl v 19. století obnoven a udržován.⁸⁴ Je zasvěcena patronu zdejšího kraje sv. Ondřeji, jehož vyobrazení se také nachází uvnitř na oltáři. Dále jsou v kapli umístěny sochy sv. Jana Nepomuckého a sv. Františka Xaverského.

Nyní je hrad ve vlastnictví Moravskoslezského kraje a od roku 1999 je ve správě Fondu Janáčkovy Hukvaldy. Veškeré opravy a náklady na provoz hradí Moravskoslezský kraj s přispěním Ministerstva kultury ČR, přesto by podle kastelána hradu měly být finance, které jsou určeny pro hrad mnohem vyšší, i díky tomu, že od roku 2004 počet návštěvníků hradu klesl téměř o polovinu a snížil se tak objem financí ze vstupného (v současné době ve výši 70,- Kč a snížené vstupné 50,- Kč). Příčinou je opravení a znovuotevření Slezskoostravského hradu v Ostravě, který je z hlediska dostupnosti daleko přívětivější (dá se dojet autem přímo k hradu, na hrad Hukvaldy vede asi 1,5 km dlouhá pěší naučná stezka), v současné době se roční průměr návštěvnosti pohybuje okolo 50 000, v loňském roce byla dokonce návštěvnost 63 000 lidí. Návštěvnost je také vysoce závislá na příznivosti počasí, protože velká část objektu je nezastřešená a za špatných povětrnostních podmínek hrad navštěvuje minimální počet osob.

Hrad se neomezuje pouze na prohlídkové trasy s průvodcem nebo návštěvníci mají možnost se po objektu pohybovat sami, ale každoročně pořádají různé akce. Např. v květnu 2012 se budou konat následující akce: Rytíři na hradě (ukázka historického šermu), Sraz veteránů (setkání majitelů historických automobilů), Hradní hodokvas –

⁸² ŠTĚPÁNEK, Jan. Hrad Hukvaldy: Historie. *Hrady.cz: Cestujeme s přehledem* [online]. 2004 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=4240

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ MENCLOVÁ, Dobroslava. *Hrad Hukvaldy*. Frýdek-Místek: Vlastivědný ústav, 197, s. 35.

středověké slavnosti (rytířská klání, dobová živá kapela, dobové tržiště, grilování), Zbojnické poklady (soutěže a hry pro malé děti) a Slasti a strasti – jak se žilo na hradě (poznání života předků, naučný program, středověký špitál, ukázka polní kuchyně).⁸⁵ Kromě těchto různorodých akcí se na hradě konají trhy s různou tematikou, pořádají se besedy, firemní oslavy a je zde i možnost konání svateb.

Samotná obec těží z cestovního ruchu především v počtu různých restauračních zařízení, která se vyskytují v blízkosti hradu, dále probíhá každoroční spolupráce při přípravě Janáčkových Hukvald, což je mezinárodní hudební festival, jenž se vrací k odkazu hudebního skladatele Leoše Janáčka, který je místním rodákem. Festival se koná vždy na počátku léta a správa hradu pro tuto činnost pronajímá obci jeviště v hukvaldské oboře.

7.2 Kulturní památky, které se nachází v dezolátním stavu a jejich optimální využití se stále hledá

V této kategorii jsou zařazeny ty památky, které byly v průběhu minulých let využívány nevhodným způsobem a dnes se nachází v tak poškozeném stavu, že se jen stěží hledá investor nebo finance pro jejich opravy. Tyto památky jsou často ve vlastnictví obcí (Dolní Lutyně, Chotěbuz) nebo v organizacích částečně financovaných státem (např. zámek Paskov ve vlastnictví Fakultní nemocnice Ostrava nebo zámek Hukvaldy v držení Ostravsko-opavského biskupství). Jen velmi málo těchto objektů bylo navráceno původním majitelům (např. zámek Dolní Tošanovice – rod Chlumských). Některé zámky se staly prostředkem pro získání vysokého úvěru a nadále chátrají (např. zámek Hnojník). V této kapitole jsou vedeny rozhovory se starosty obcí Dolní Lutyně - Mgr. Pavlem Buzkem a Chotěbuze – Ing. Martinem Pinkasem.

7.2.1 Panský dvůr (zámek) v Dolní Lutyni

Pozdně renesanční zámek v Dolní Lutyni byl vystavěn na mírném návrší naproti římsko-katolickému kostelu někdy na přelomu 16. a 17. století. Tento „starý“ zámek byl později barokně přestavěn a dnes již nestojí, pro svůj nevyhovující stav byl zbourán v 70. letech 20. století. Na jeho místě v dnešní době stojí bytové domy OKD.

Za příslušníků rodu Taafe, kteří lutyňské panství vlastnili v letech 1700 až 1792, byl ke starému zámku přistavěn tzv. nový zámek v podobě menší barokní patrové budovy, která sloužila jako panský dvůr. Zaniklý zámek byl pokračováním staršího šlechtického

⁸⁵ Hrad Hukvaldy: Program hradu. *Fond Janáčkovy Hukvaldy* [online]. 2012 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.janackovyhukvaldy.cz/cz/hrad/program-hradu/>

sídla Lišků a Geraltovských a jeho vnější barokní úprava snad pocházela z doby vlády Šliků či Taafeů.⁸⁶ V roce 1700 se František Taafe natrvalo usídluje v Dolní Lutyni a dochází k zvelebování zámku, jelikož mu ale prostory nevyhovovaly, dochází k výstavbě nového vrcholně barokního zámku západně od původního dvora. K zámku patřily hospodářské budovy tvořící severní a západní část zámeckého areálu. Z nich nevýznamnější byla mohutná, dnes již zaniklá barokní sýpka západně od hlavní zámecké budovy. Zámek se dvorem netvořil jednotnou součástí, takže výrazně převládla jeho residenční funkce.⁸⁷ Objekt byl obklopen nevelkou zahradou, hospodářské příslušenství bylo umístěno jednak v původním dvoře, jednak postupně byl budován nový hospodářský areál východně od zámku, v místech, kde je dodnes dolnolutyňský statek. Poté, co rod Taafeů zakoupil panství Fryštát a Ráj, změnil se zámek v Dolní Lutyni na letní sídlo.

V roce 1792 se stává majitelem zámku rod Larisch-Mönichů a zámek se postupně měnil jen v sídlo správy statku a byty hospodářských úředníků. Na počátku 20. let 20. století získal dolnolutyňský statek i se zámkem od Jana Larisch-Mönicha Jiří Hahn, který se usídlil v původním Taafeovském zámku („starý“ zámek) a Larischův zámek („nový zámek“) nadále sloužil jen ke správním a hospodářským potřebám.⁸⁸ V roce 1945 byly majetky Jiřímu Hahnovi zkonfiskovány a přešly do vlastnictví státu. Objekty obou dvou zámků byly spravovány různými organizacemi, nejdéle Státním statkem Bohumín. V „novém“ zámku byly umístěny byty pro zaměstnance statku, zatímco „starý“ zámek se změnil jen v hospodářskou budovu dvora. Údržbě obou zámků byla věnována minimální pozornost, kolem roku 1970 byl celý dvůr i se starším zámkem beze zbytku a bez jakéhokoli stavebního průzkumu zbořen a v jeho místech postaveny nové bytové jednotky.⁸⁹ V mladším zámku byly přestavěny a nevhodně zmodernizovány hospodářské budovy na další bytové jednotky a velmi negativním zásahem bylo zboření barokní sýpky. Architektonicky nevhodná přestavba hospodářských budov na bytové jednotky v dnešní době svou podobou působí velmi rušivě v návaznosti na barokní stavbu zámku.

Po roce 1989 přešel zámek i s přílehlým dvorem do majetku Pozemkového fondu a v roce 1994 došlo ke zprivatizování jak zámku, tak celého statku. Ani v této době však

⁸⁶ MUSIL, František. Dva zámky v Dolní (Německé) Lutyni. *Těšínsko: vlastivědný časopis*. 2008, LI, s. 14.

⁸⁷ Tamtéž, s. 14.

⁸⁸ MUSIL, František. Dva zámky v Dolní (Německé) Lutyni. *Těšínsko: vlastivědný časopis*. 2008, LI, s. 16.

⁸⁹ Tamtéž, s. 17.

nedošlo k opravě zámku a zpustlá budova sloužila jako byty sociálně slabších obyvatel, kteří zámek ještě více zdevastovali. V roce 2008 se zastupitelstvo obce Dolní Lutyně rozhodlo budovu odkoupit, aby nedocházelo soukromým vlastníkem k dalšímu vystěhovávání nepřizpůsobivých obyvatel do objektu. Cena stavby byla 1 000 000,- Kč. Obec získala budovy i s přílehlými pozemky za 500 000,- Kč. V roce 2008 se v areálu nacházelo 9 bytových jednotek, které byly postupně rušeny, a v současné době je zámek nepřístupný. Budova se nacházela v dezolátním stavu, a kdyby se nejednalo o kulturní památku, pravděpodobně by již dávno byla zbourána.

V rámci programu Střechy získala obec finanční částku ve výši 150 000,- Kč na opravu barokní sedlové střechy zámku. Další výraznější opravy nebyly provedeny, objekt byl pouze vyčištěn od různého nepořádku, který se během let nahromadil. V rámci opravy střechy došlo k neshodám s památkovým úřadem, který trval na zachování a opravě původní střechy, zatímco stavební architekt navrhoval postavit střechu novou, čímž by se ušetřila až 1/3 financí. V současné době obec o žádné dotace zažádáno nemá a ze svého rozpočtu (40 mil.) si žádnou výraznější rekonstrukci dovolit nemůže. Dle slov starosty Dolní Lutyně Mgr. Pavla Buzka je problém v dotačních titulech, které v současné době pokrývají jen 10 – 20% nákladů opravy, což je pro obec nedostačující. Příležitosti vidí v dotačních programech s vyššími stropy nákladů, podle kterých se poté přizpůsobí vize dalšího využití památky: *„Bude – li dotační titul na školicí středisko, vybudujeme na zámku školicí středisko, bude – li dotační titul na byty, na zámku vzniknou nové byty.“* Rozvoji obce by nejvíce pomohlo, aby se zámek stal reprezentačním sídlem některých firem, které například mají své sídlo v Dolní Lutyni, v návrhu bylo i přemístění obecního úřadu do objektu nebo vybudování kulturního zázemí pro pořádání různých oslav jako např. svateb atd. Žádný nápad se doposud nepodařil zrealizovat, protože obec nezískala žádné dotace a doposud se nenašel žádný investor, který by se opravy zámku ujal. Obec v současné době nemá objekt inzerován a v nejbližší době se nechystá k jeho prodeji. O prodeji by zastupitelstvo uvažovalo, pokud by se našel seriózní podnikatel, který má k památkám vztah a hodlal by areál vhodně využít.

7.2.2 Zámek v Chotěbuzi

Chotěbuz náleží k nejstarším známým vsím Těšínska. Již v r. 1229 patřila orlovskému benediktýnskému klášteru, který tu měl ve 13. století opevněný dvůr. Z něho se u dnešního zámku dosud uchovala bývalá hláska jako součást gotického opevnění ze 13. – 14. století, tato informace ovšem nebyla dodnes zcela jistě potvrzena. Je to 10 m

vysoká kamenná věž ve tvaru komolého kužele se 7 m vysokým podstavcem. Po roce 1561, kdy zanikl klášter v Orlové, se Chotěbuz stala samostatným statkem, který drželi v 16. a 17. století Ručtí z Rudz. Již první držitel z tohoto rodu kancléř těšínského knížete Václava III. Adama Václav Rucký z Rudz, který získal statek v r. 1559 se všemi hlavními právy, dal postavit ve vsi přízemní renesanční tvrz obdélníkového půdorysu se čtyřmi křídly a s malým arkádovým nádvořím uprostřed.⁹⁰

Rudžtí vlastnili obec až do roku 1700, poté dochází k častějšímu střídání majitelů statku. V roce 1782 se stává vlastníkem baron František Trach u Březí, který dvůr nechal přestavět v pozdně barokním slohu a zároveň nechal vybudovat reprezentační vstupní bránu zdobenou erby Františka Tracha a jeho ženy a sochami sv. Antonína a sv. Jana Nepomuckého.⁹¹ Trachové zámek v roce 1802 prodali Těšínské komoře, která jej nechala zmodernizovat a upravit na lovecký zámeček, do průčelí přízemní budovy bylo vestavěno patro a upravena fasáda, která byla zdobena šesti klasicistními jónskými sloupy, po stranách stála patrová křídla, krytá nižšími střechami, a u dvora byl postaven zahradní glorieta, který se nedochoval. Od r. 1872 zámek vlastnila Slezská krajská zemědělská škola, která na zámeckých pozemcích měla zkušební pole, ovocné školky, meteorologickou stanici a botanickou zahradu.⁹² Pro zvýšení kapacity školy byla v letech 1875 – 1879 provedena jeho rozsáhlá přestavba, která setřela původní barokní ráz, bylo přistavěno jedno patro a sloupoví z fasády odstraněno.

V r. 1947 byla jednopatrová budova někdejšího zámku obdélníkového půdorysu znovu důkladně opravena; dostala jednoduchou fasádu bez ozdob a moderní vysoká dvojitá okna, takže již ničím nepřipomíná původní stavbu. Objekt tehdy užívala Střední zemědělská technická škola v Českém Těšíně jako svůj školní statek, škola zde hospodařila do roku 1970, od té doby je nevyužíván. Od roku 1947 již nedošlo k žádným opravám a objekt nebyl ani příliš udržován, proto je dnes téměř celý zdevastován, část zámku je bez střechy a nachází se v něm i poměrně hustý stromový porost.

Zámek v roce 1992 přešel pod vlastnictví Pozemkového fondu ČR, který zámek nabídl Muzeu Těšínska, jež ze svého rozpočtu nemohlo dostatečně financovat jeho náklady na opravu, proto se Pozemkový fond obrátil na obec Chotěbuz, která v roce 2001 zámek přijala s tím, že se našel vhodný investor, jenž měl zámek od obce odkoupit. Transakce

⁹⁰ MAKOWSKI, Mariusz. *Šlechtická sídla na Těšínském Slezsku / Szlacheckoe siedziby na Ślasku Cziestyńskim: Chotěbuz - Dvůr s benediktýnskou minulostí*. Český Těšín: Vydavatelství Regio, s. 104.

⁹¹ MAKOWSKI, Mariusz. *Šlechtická sídla na Těšínském Slezsku / Szlacheckoe siedziby na Ślasku Cziestyńskim: Chotěbuz - Dvůr s benediktýnskou minulostí*. Český Těšín: Vydavatelství Regio, s. 104.

⁹² Tamtéž, s. 104.

nakonec neproběhla, investor od svých záměrů odstoupil a obci zůstal zámek ve vlastnictví. Obec získala z Krajského úřadu Moravskoslezského kraje a Ministerstva kultury ČR 2x dotace, za které byla opravena hláska (příspěvek ½ částky = 500 000) a vstupní brána (příspěvek ½ částky 250 000,-). Opravy hlásy přinesly nejedny spory s NPÚ, když jeho zaměstnanec nařídil, že omítka musí být vápenná a ne cementová, jak navrhovala stavební firma. „*Za pár týdnů přijel jiný pracovník NPÚ a dotazoval se, proč je venkovní omítka pouze vápenná, že dříve vápenné omítky měly jinou konzistenci než tomu je tak dnes a provedená omítka moc dlouho nevydrží. Dotaci na další opravu jsme již ovšem nedostali.*“ vysvětluje starosta obce Ing. Martin Pinkas, který zároveň dodává, že jako ideální využití objektu vidí v provozu restaurace, menšího hotelu, zřízení koncertního sálu a vybudování okrasného parku v areálu objektu. Jmenované záměry se doposud nepodařilo zrealizovat, protože obec nenašla vhodného investora. Problém starosta spatřuje také v systému proplácení dotací z EU, které se proplácí až zpětně maximálně do výše 80% nákladů a není jisté, zda bude vůbec nějaká částka proplacena. Obec, která má rozpočet 8 – 9 mil. Kč si proto nemůže dovolit vzít si stomilionový úvěr, který by byl potřebný pro celkovou opravu zámku. Zatím se vedení obce nepodařilo nalézt vhodného investora, který by se památky ujal, možnost řešení situace vidí starosta obce v zaměření se spíše na více menších investorů, kteří by v budově mohli poté mít sídla svých firem než v hledání jednoho hlavního podnikatele. Opravený zámek by obci přinesl jistě prestiž a přilákal i více firem, které by mohly sídlit v zámku a které by zaměstnávaly místní občany jak v úředních profesích, tak v údržbě budovy (např. zahradník, technický pracovník apod.). Problémem objektu je jeho poměrně malá historická hodnota. Budova byla několikrát přestavována a v objektu se nenachází žádná zajímavá architektura (klenuté stropy, nástěnné malby apod.). Dalším problémem je velká investice, kterou by bylo nutné vynaložit na rekonstrukci budovy s přilehlým areálem.

7.3 Již opravené a fungující nemovité kulturní památky

V této kategorii se nachází ty objekty, které se ještě nedávno nacházely v podobném stavu jako zámky v Dolní Lutyni nebo v Chotěbuzi, ale ujali se jich majitelé, kteří měli vlastní vizi rozvoje památky a nebáli se ji uskutečnit. Výsledkem je zcela opravená a fungující památka, která již nějakým způsobem napomáhá rozvoji regionu a má smělé plány, jak napomáhat dál. Rozhovory byly vedeny s vlastníky těchto památek, panem

Daliborem Frňkou a dcerou Tomášek Kusáka, Mgr. Veronikou Kusákovou, která zastává pozici generálního manažera.

7.3.1 Dvůr Olšiny – Karviná Staré Město

Hospodářský panský dvůr Olšiny ve Starém Městě je naprosto ojedinělým stavebním celkem na Karvinsku. Podává svědectví o tom, jak vypadal v polovině 18. století zemědělský panský dvůr. Původní statek byl postaven Mikulášem von Taafe v polovině 18. století. Hlavní budova (dnes se zde nachází restaurace a hotel) byla postavena v roce 1767, ze stejného roku pochází i chlévy, které se nachází na východní straně od hlavní budovy. Komplex stodol ve tvaru písmene „L“ je z roku 1832.⁹³ Objekty prošly v průběhu let několika rekonstrukcemi (1873, 1930 a v padesátých letech 20. století).⁹⁴ Severovýchodní štít zdobí erb hrabat Taafe, který pochází okolo roku 1760. Po roce 1792 se dvůr stává majetkem rodu Larisch-Mönichů, kteří zde umístili svou hlavní konírnu a kterým byl v roce 1945 zkonfiskován.

Od roku 1945 patřil dvůr Státnímu statku Karviná, který zde zřídil kravín. Od roku 1990 v areálu působil jezdecký klub, který ale nedisponoval finančními částkami na opravu statku, a tak objekt dále chátral. V roce 2000 se rozhodl statek koupit současný majitel Tomáš Kusák, který celý areál zrekonstruoval. „*Celý areál byl doslova na spadnutí. Stěny byly plesnivé a podmáčené, klenby se hroutily a na dvoře byly kupy hnoje.*“ popisuje situaci na začátku oprav provozovatel restaurace Radim Parva.⁹⁵ Opravy objektů byly náročné: „*Byla to spousta těžké práce. Sloupy byly úplně zdevastované, museli jsme je podřezat a odvodnit. Také jsme vyváželi tuny hnoje a pustili se do opravy střech a jízdního pro koně.*“ vzpomíná na začátky majitel objektu Tomáš Kusák.⁹⁶

Ke koupi ho přivedla láska ke koním, když si nejprve pronajal stáj pro koně. „*Celé místo mi nějak přirostlo k srdci a rozhodl jsem se jít do toho.*“ Pro opravu objektu pan Kusák získal příspěvek od Ministerstva kultury ČR, nejednalo se ale ani o 1/10 celkových investic. Přestože objekt je soukromým majetkem a stát se na jeho opravě podílel minimálně, ze strany NPÚ byly velké požadavky na zachování autenticity. „*Někdy jsme s nimi museli bojovat o každou kachličku, ale vždy jsme vše zdárně vyřešili.*“ uvádí dcera majitele Veronika Kusáková, která na dvoře zastává funkci hlavního manažera.

⁹³ Historie. *Dvůr Olšiny v Karviné* [online]. 2007 [cit. 2012-04-15]. Dostupné z: <http://www.dvurolsiny.cz/do/index.php/cs/historieclanky>

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ KLIMŠOVÁ, Nikola. Dvůr Olšiny: krávy versus koně. *Sedmička: Karviná*. 2009, I, č. 29, s. 1.

⁹⁶ Tamtéž, s. 1.

Současné využití plně odpovídá původním podnikatelským záměrům majitelů, v areálu chtěli vybudovat restauraci, hotel a jezdecký klub, který navštěvují především děti z širokého okolí, nabízí i možnost předplatného jízd na koni a vyjížděky po okolí, které je pestré. Nachází se zde lesy, rybníky i rozlehlé louky. „*V budoucnu možná plánujeme zřízení nějakých menších lázní nebo wellness.*“ představuje další projekty na využití objektu Veronika Kusáková. Dvůr Olšiny úzce spolupracuje jak s firmami na Novém Poli (karvinská průmyslová zóna), kterým zajišťuje oslavy, firemní večírky a ubytování pro jejich hosty, tak s Lázněmi Darkov, které se zaměřují na potíže s pohybovým ústrojím. Dvůr pro pacienty lázní nabízí rehabilitační jízdy na koni, pro tyto účely je hotel vybaven a zařízen pro tělesně postižené, pokoje mají bezbariérový přístup a celkově jsou uzpůsobeny pro pobyt handicapovaných.

Dále Dvůr spolupracuje s místními základními školami a nabízí jízdy na koni pro děti prvního stupně, které toho hojně využívají, dalšími aktivitami Olšin je spolupráce s magistrátem města Karviná, který místní koně využívá v jarních a letních měsících pro jízdu kočárem po historickém centru Karviné, kočáry jsou využívány i pro svatební hostiny. „*Obřad se často koná na zámku Fryštát a odtud ženicha a nevěstu odveze kočár k nám do restaurace.*“ zakončuje rozhovor Veronika Kusáková.

7.3.2 Zájední hostinec U křivého psa ve Frýdku-Místku

Bývalý zájední hostinec byl postaven ve 2. polovině 18. století. Zpočátku se jmenoval U Černého orla, později U Mýta (právě zde se vybíralo mýto za vjezd do města) a naposledy Na Veselé. Toto pojmenování přetrvává přes nové pojmenování současného vlastníka takřka dodnes. Posledně jmenovaný název dal vzniknout i pojmenování této části města-Veselá, Na Veselé.

Celý areál hospody se dvorem zabíral značnou plochu. Hospodářské budovy stály i v místech dnešního supermarketu v blízkosti hostince. Rozměrnou formanku doplňoval čeledník, který teprve v 50. letech 20. století ustoupil rozšiřované cestě. Hospoda stoupla v ceně, když byla v roce 1788 dostavěna hlavní poštovní a obchodní cesta z Frýdku do Těšína a byl tak spojen Těšín přes Frýdek až s Místkem, Příborem, Hranicemi a až do Olomouce.⁹⁷ Právě odtud putoval v kočáře přes Místek na Moravu generalissimus ruských vojsk Alexander Vasiljevič Suvorov, kníže italský, hrabě hymnický a říšský hrabě německý, který přijel do Frýdku 8. 2 1800 na cestě z tažení

⁹⁷ Zájední hostinec Na Veselé - U Křivého psa: Historie. *Hrady.cz: Cestujeme s přehledem* [online]. 2005 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=7251

italsko-švýcarského.⁹⁸ Těžce nemocný a pozvolna umírající vojevůdce se v hostinci ubytoval a pobyl zde i následující den. Při tažení do Rakouska zde přenocoval 29. září 1805 ruský maršál M. I. Kutuzov.⁹⁹ Oba slavné ruské vojevůdce připomíná pamětní deska autorky Taťány Konstantinové, která je umístěná ve vestibulu hostince. Přízemí budovy bývalo klenuté. Dlouhodobým chátráním a neúdržbou byly spadlé a poničené klenby nahrazeny bedněnými maketami, které však budí dojem reálné klenby. Po neúspěšné privatizaci byl penzion 5 let mimo provoz úplně.

Po druhé světové válce byl penzion znárodněn a budova od té doby nebyla nijak udržována a zdatně chátrala. Nová historie objektu se začala psát v srpnu roku 1997, kdy přešla do soukromých rukou a byla celkově opravena tak, aby nebyl narušen její historický barokní ráz. Budova opět získala svůj původní účel. V přízemí funguje restaurace a patro slouží jako příjemný penzion. Majitel penzionu pan Dalibor Frňka udává, že na opravy získal část peněz z tehdejšího okresního úřadu ve Frýdku-Místku a z městského úřadu ve Frýdku-Místku, celkově objem dotačních financí pokryl přibližně 10% nákladů. „*Kolem budovy jsem často projížděl, a jelikož jsem znal její historii, nedalo mi to a začal jsem zjišťovat, zda by nebylo možné objekt koupit. Ve chvíli, kdy jsem jej získal do svého vlastnictví, mi bylo jasné, že zde obnovím vyhlášenou restauraci a zřídím menší hotel.*“ Uvádí majitel objektu pan Dalibor Frňka. Současné využití tak zcela odpovídá původním představám a zatím nemá s objektem další vize možného rozvoje. Na otázku, zda si pan majitel myslí, že díky svému penzionu přispívá k rozvoji území, odpovídá zcela jednoznačně: „*Určitě ano, vždyť i Korejci, kteří se přijeli podívat do Nošovic na budoucí průmyslovou zónu, nocovali v mém penzionu.*“ Pořádáním firemních akcí a večírků je penzion proslulý a ve Frýdku-Místku je jen málo firem, které U křivého psa zatím žádnou oslavu neuspořádaly. V patře se nachází prostorná místnost s původními trémovými stropy z roku 1707 s kapacitou 100 míst a jedná se o ideální místo pro konání svateb, interiér restaurace i penzionu je vybaven replikami dobového nábytku, které navozují doby minulé.¹⁰⁰

7.4 Kulturní památky zatím nevyužívané, ale opravované

Tato kapitola se zabývá památkami, které se v poslední době dočkaly opravy, jež stále ještě probíhá, jedná se především o zámky v Rychvaldě a v Ropici. Oba dva tyto zámky mají společného jmenovatele a tím je jejich vlastník pan Ing. Pavel Šmíra, který je

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ O penzionu. *Penzion U křivého psa* [online]. 2009 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.krivypes.cz/?id=o-nas>

milovníkem historie, sběratelem historických a uměleckých předmětů a nadšencem do historických nemovitostí, jejichž opravu chápe jako výzvu. Kromě již zmíněných dvou zámků je vlastníkem fojtství a pivovaru v Kozlovicích, mlýnu a tvrze ve Velké Polomi, dřevěnice, pivovaru a hotelu ve Štamberku, dále se pokoušel o koupi zámku v Hnojníku, ale majitelé bohužel nekomunikují. V obou případech byl rozhovor veden s úzkým spolupracovníkem Ing. Šmíry, s panem Ing. Janem Štěpánkem.

7.4.1 Zámek v Rychvaldu

Ještě donedávna z pěkného renesančního dvora, který přežil téměř 400 let různých válek, včetně dvou světových, byla „díky socialistické péči“ pouhá zřícenina. V roce 1573 se majitelem panství stal Burian Barský z Baště a o rok později jeho syn, který panství zdědil, si Rychvald zvolil za své rodové sídlo a nechal zde v letech 1575–77 vystavět rozlehlý patrový renesanční zámek.¹⁰¹ Existuje pověst, že na stavbu zámku byl použit materiál ze zbořeného kláštera benediktýnů v Orlové.

Zámek již tehdy nabyl přibližně současnou podobu. Objekt byl složen ze tří patrových a jednoho přízemního křídla, které obklopují čtvercové arkádové nádvoří - toto stavební rozložení přetrvává do dnešních dnů. Hlavní východní křídlo bylo obýváno majiteli zámku, v komnatách byly stropy z válených kleneb s ozdobným renesančním žebrovým systémem, bývala zde také domácí kaple (zbytky vybavení – oltář a lavice se dodnes dochovaly na původním místě) a místnost s trestnou lavicí, na níž byli bití panští sedláci.¹⁰²

Rod Barských vlastnil Rychvald až do roku 1630. Po nich následovaly v držení panství další těšínské rody jako Tlukové z Tošanovic, Hauqvicové z Biskupic, Vrbnové, Freudenthalové či Gašínové z Rosenbergu, hrabě Amand Gašín prodává Rychvald v polovině 18. století baronu Václavu Mönnichovi.¹⁰³ Jelikož měl pouze dceru Annu Marii Teklu, odkázal jí veškeré své velké jmění. To přinesla v roce 1791 jako věno hraběti Larišovi ze Lhoty, a tak vznikl slavný rod Larisch–Mönnich. Za Eugena Larisch–Mönnicha a jeho dcery Františky, která přinesla Rychvald jako věno knížeti Rüdigerovi ze Starhemberku. Posledním šlechtickým majitelem panství byl jejich syn Jiří, člen předválečné rakouské vlády.¹⁰⁴

¹⁰¹ MAKOWSKI, Mariusz. *Šlechtická sídla na Těšínském Slezsku / Szlacheckoe siedziby na Ślasku Czeszyńskim: Rychvald - Renesanční dvůr Bárských z Baště*. Český Těšín: Vydavatelství Regio, s. 254.

¹⁰² Tamtéž, s. 254.

¹⁰³ Tamtéž, s. 254.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 254.

Po roce 1945 se zámek s panstvím stává majetkem státu a je využíván především pro potřeby JZD, které dokázalo z kdysi krásného objektu udělat doslova ruinu. V zámku byly vybudovány byty a sklady a hospodářský dvůr, který na zámek navazoval ze severu, je zbořen úplně. „*Při neoprávněném rozebírání krovu nad východní částí volně přístupného objektu došlo k narušení obvodového zdiva a k jeho částečnému zřícení ve výšce obou pater. Podobně bylo částečně zříceno patro západní části severního křídla a v celé výšce kus zdi jižního křídla.*“ popisuje stav zámku po koupi pan Ing. Štěpánek. Budova zámku vykazovala statické poruchy způsobené dlouhodobým zatékáním, některé zdi byly sesypány a u některých se jejich sesypání dalo očekávat. Cenný vstupní renesanční portál s erbem Bernarda Barského z Barště a jeho ženy Evy Cikánové ze Sloupska a drobným erbem Larisch-Mönnichů byl poničen a erby zničeny úplně. V průběhu let 1990 – 2010 zámek vystřídal několik majitelů, ale ani jeden nezapočal s opravou budovy, která tak i nadále chátrala, bylo zde skladiště nepotřebných krámů obyvatel z okolí a v některých objektech sídlili bezdomovci.

V roce 2010 budovu kupuje Ing. Šmíra, který ihned započal s rekonstrukcí objektu. Veškeré opravy si financuje sám, o žádné státní nebo evropské dotace nežádal, tímto krokem chtěl snížit vliv NPÚ na průběh rekonstrukce. Pracovníci i tak na zámek dochází a sepisují, co bylo provedeno špatně a co by mělo být provedeno jinak. Během oprav byla odhalena venkovní renesanční omítka – sgrafito, která se na žádné jiné budově poblíž nenachází. Zatím není jisté, na kolika místech se omítka zachovala a jestli bude nějak zohledněna v konečné fasádě. Mimo sgrafity se na některých místech pod vnitřními nátěry odhalily renesanční nástěnné malby – především v bývalém velkém sále a kapli.

Po dvou letech nepřetržitých oprav dostává zámek jakousi podobu. Jedná se o poměrně rozsáhlý objekt, který hodlá majitel využívat více způsoby. V bývalých hospodářských křídlech má být zřízen pivovar s přílehlou pivnicí a restaurací, dále zde má být hotel, koncertní a přednáškové sály a umělecká galerie, která má být vybavena předměty z vlastní sbírky majitele. Postupně také dochází k rekultivaci zámeckého parku, na jehož části je v plánu vybudování parkoviště. Dále majitel plánuje ve spolupráci s městským úřadem Rychvald a místní farou znovuoobnovení funkce zámecké kapličky, ve které by se mohly konat svatební obřady. Majitel sám na Rychvald žádné osobní vazby nemá a na otázku, jak si myslí, že by mohl zámek přispět k rozvoji daného regionu, odpovídá pan Štěpánek jednoznačně: „*Jedná se o prestižní záležitost pro město. Ještě před několika lety se město tvářilo, že na jeho katastru žádný podobný objekt neleží.*“

V současné době se postupující stavbou „chlubí“ na svých webových stránkách a neustále nás kontaktují kvůli nějakým článkům pro místní noviny.“ Město naopak pomáhá zámku v jeho propagaci, ať už na zmíněných webových stránkách nebo články v novinách. Město může dále objekt využívat i pro různé besedy, koncerty nebo schůze. A určitě se zámek stane důstojným ubytováním pro významné hosty města.

7.4.2 Zámek v Ropici

Zřejmě první zmínka o šlechtickém sídle v Ropici je z roku 1430, kdy je zmiňován Sobek Kornic z Ropice.¹⁰⁵ V držení tohoto rodu byly Ropice i v následujících staletích. Kde však gotická tvrz stála, není známo. V roce 1676 prodal Rudolf Sobek panství Maxmiliánu Pröckelovi z Proksdorfu - v souvislosti s prodejem je připomínán statek s panským sídlem.¹⁰⁶

V roce 1700 vlastnil zámek rod Saint Genois d'Anneaucourt, kteří započali s přestavbou tvrze na pozdně barokní zámek, jehož architektonický ráz je i přes zchátralost objektu zachován dodnes.¹⁰⁷ Jedná se o obdélníkovou jednopatrovou budovu, která je krytá vysokou mansardovou střechou. Její fasáda je zdobena řadou jónských pilastrů a regentskými okenními šambránami s motivem mušlí.¹⁰⁸ V souladu s barokními zvyklostmi bylo hlavní, šlechtické patro umístěno do patra. Ve středu se rozkládal prostorný hlavní sál osvětlený třemi okny a zdobený klenutými stropy a štukatérskými dekoracemi. V prvním patře byla rovněž čtyři štuková zrcadla. Barokní etapu spoludokládá i už zmizelá dřevěná balustráda u bočního schodiště v zadním křídle, a také dodnes částečně dochovaná patrně barokní okenní křídla některých místností v přízemí.

Od roku 1726 do roku 1778 ropické panství vlastnil Jiří Kašpar svobodný pán ze Saint Genois, a jak prozradil dendrochronologický průzkum, který zajistilo Muzeum Beskyd, za života Jiřího Kašpara došlo k výrazné přestavbě zámku. Z let 1772-1773 pochází trámový strop hlavního sálu hlavního křídla, ze stejných let je i mansardový krov nad hlavním křídlem.¹⁰⁹ Roku 1785 získává ropický zámek baronka Gabriela Celeste

¹⁰⁵ MAKOWSKI, Mariusz. *Šlechtická sídla na Těšínském Slezsku / Szlacheckoe siedziby na Ślasku Czeszyńskim: Ropice – Na rumovišti slávy*. Český Těšín: Vydavatelství Regio, s. 88.

¹⁰⁶ STIBOR, Jiří. Z dějin obcí na území města Třince: Dolní Lištná, Horní Lištná, Ropice. *Těšínsko: Vlastivědný časopis*. 1996, XXXIX, č. 3, s. 7.

¹⁰⁷ MAKOWSKI, Mariusz. *Šlechtická sídla na Těšínském Slezsku / Szlacheckoe siedziby na Ślasku Czeszyńskim: Ropice – Na rumovišti slávy*. Český Těšín: Vydavatelství Regio, s. 88.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 88.

¹⁰⁹ STIBOR, Jiří. Z dějin obcí na území města Třince: Dolní Lištná, Horní Lištná, Ropice. *Těšínsko: Vlastivědný časopis*. 1996, XXXIX, č. 3, s. 7.

z Celest, se kterou je spojen zlatý věk ropického zámku.¹¹⁰ Gabriela původní půdorys zámku rozšířila přístavbou zadního křídla, které začalo sloužit jako kuchyň a pokoje pro hosty. Půdorys zámku byl tedy doplněn do dnešního tvaru písmene „L“. Změnilo se i nádvoří, uprostřed kterého dodnes stojí barokní socha Matky Boží, byly přistavěny dvě hospodářské budovy (sýpka a panský dům), později bylo přistavěno menší hospodářské stavení a areál se tak uzavřel. Za zámkem byl založen anglický park s křivolakými stezkami, altány a rybníkem.¹¹¹

V roce 1816 se majiteli zámku stávají baroni Spensové z Bodeny, kteří ze zámku učinili pokladnici uměleckých děl, rozšířili knihovnu a do Ropice byli zváni malíři, hudebníci, básníci, a tak zde vznikl umělecký salón vyhledávaný aristokracií.¹¹² Posledním šlechtickým majitelem se v roce 1926 stal hrabě Heřman Künburd-Spens, který v zahradě zámku založil psí hřbitov. Poslední šlechtičtí majitelé předali zámek po znárodnění v roce 1945 do užívání Místního národního výboru v Ropici. Většinu uměleckých děl převzalo Muzeum Těšínska.

MNV v Ropici umístil po drobných adaptacích do prvního patra zámku českou a polskou mateřskou školku, v přízemí se nacházely čtyři byty, prádelna a dřevník. Školka v nevyhovujících prostorách vydržela do roku 1961, kdy se přemístila do nové, vhodnější budovy. Zámek poté využíval Státní statek Hnojník jako byty zaměstnanců, kteří objekt nijak neudržovali. V roce 1972 objekt většina nájemců opustila, zámek byl zanedbán, chyběly okapy, zatékalo děravou střechou, okna byla z části rozbitá. Během následujících let (až do roku 2009, kdy došlo k zřícení průčelí) docházelo k rozkrádání interiéru objektu. Bylo ukradeno několik desítek m² širokých záklopových desek na půdě, barokní dřevěné zábradlí s balustrádou u bočního schodiště, kování dveří, kvalitní ozdobná mříž vstupních dveří se znakem Künburgů, také na svém původním místě již nejsou jediná kachlová kamna, dále byla ukradena kamenná dlažba chodby přízemí zadního křídla, tamtéž byl také vysekán ze zdi kamenný portál a byly ukradeny i klasicistní vstupní dveře a mnoho dalšího.¹¹³

V červnu roku 2009 došlo ke zřícení průčelí, díky čemuž docházelo k zatékání do objektu a docházelo k boření zdí a stropů. Zřícený je například strop hlavního sálu z let 1772/1773. Postoj tehdejších majitelů Marie Galiové a Evy Papřokové, které zámek

¹¹⁰ MAKOWSKI, Mariusz. *Šlechtická sídla na Těšínském Slezsku / Szlacheckoe siedziby na Ślasku Czeszyńskim: Ropice – Na rumovišti slávy*. Český Těšín: Vydavatelství Regio, s. 88.

¹¹¹ Tamtéž, s. 88.

¹¹² Tamtéž, s. 88.

¹¹³ ŠTĚPÁNEK, Jan. Ropice: Historie. *Hrady.cz: Cestujeme s přehledem* [online]. 2006 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=3069

dostaly jako náhradu za dluh státního statku, byl naprosto pasivní. V roce 2011 získali objekt v dražbě pan Ing. Šmíra a pan Ing. Pospíšil, který byl panem Šmírou přesvědčen o dobré investici. Objekt se nacházel ve stavu těsně před demolicí. Pan Ing. Štěpánek popisuje situaci při koupi následovně: *„Přebírali něco, čemu se už dávno nedalo říkat budova. Už od roku cca 2000 se stav zámku natolik zhoršil, že se začaly bortit stropy patra a klenby. Vše bylo dáno tím, že se rozpadala krytina zámku a do objektu zatékalo = hniloba nosných a vazných trámů konstrukce krovů a stropů, přemnožení dřevomorky. Začaly padat jedny stropy za druhými (s nádhernými štukovými zrcadly). Vlhkost prostoupila i níže a začala poškozovat i cihlové klenby. V r. 2009 stav destrukce natolik pokročil, že povolilo část zděného průčelí (prostor hlavního sálu), zborstilo se a strhlo s sebou většinu střechy nad hlavním křídlem. To vše se pak sesypalo do interiérů a provalilo klenby. V tomto stavu majitelé začali v březnu 2011 objekt vyklízet. Prozatím majitelé vše financují sami, na rozdíl od zámku v Rychvaldě, mají zažádáno o příspěvek z havarijního fondu Ministerstva kultury ČR ve výši max. 300 000,- na opravu havarijního stavu střechy sýpky a kleneb v zámku. Spolupráce s NPÚ je prozatím dobrá, majitele prohlásili, že na vlastní náklady nebudou provádět stavebně historický průzkum, ale zaměstnanci NPÚ mohou přijít a průzkum provést kdykoliv. Konkrétní záměr využití památky se zatím rýsuje, je proto obtížné určit, jakým způsobem se bude zámek dále vyvíjet a jak bude přispívat k rozvoji obce nebo celého regionu.*

Prozatím mají vlastníci v plánu vybudovat luxusní apartmány v zámku a zřídit v něm menší muzeum. Bývalou sýpku by rádi využívali jako restauraci a pivovar s pivnicí. V panském domě by jednou rádi zřídili turistické ubytování. Z evropských fondů mají zažádáno o dotaci na rekultivaci zámeckého parku a obnovu rybníku. Celý areál by poté byl přístupný veřejnosti. *„Zámek samotný má šanci stát se nejen obrovskou raritou (zámek zachráněný 30 minut PO dvanácté), ale i jakous barokní perlou jižního Těšínska. Přeci jen těch památek na Těšínsku moc není, severněji je snad jen zámek ve Fryštátě. Ropice by se mohla stát zajímavým cílem výletníků...projít si obnovený zámecký park, podívat se do malé expozice. Kolem zámku je hezká cyklotrasa údolím říčky Ropičanky až do Strážce a dále Řeky. Navíc velká blízkost golfu nabízí možnost ubytování pro jeho návštěvníky.“* hodnotí možný budoucí přínos zámku v Ropici k rozvoji regionu pan Štěpánek.

7.5 Nejstarší archeologické památky

Tato podkapitola se věnuje archeologickým nálezům, které svým významem byly prohlášeny za kulturní památku. Patřilo by sem výšinné opevnění v Návsi (okres Frýdek-Místek) a slovanské hradiště v Chotěbuzi – Podoboře. V Návsi se jedná o výrazné terénní relikty zaniklého středověkého hrádku, které je volně přístupné a laické oko by pouze zpozorovalo terénní nerovnosti, hlavní náplní je slovanské hradiště v Chotěbuzi, který v dnešní době patří k nejlépe dokumentovaným archeologickým lokalitám v České republice. Areál

7.5.1 Archeopark Chotěbuz – Podobora

Chotěbuz – Podobora je jednou z nejvýznamnějších pravěkých a raně středověkých památek Těšínského Slezska. Území bylo osídleno v několika vlnách, přičemž první fáze osídlení sahá do doby halštatské (starší doba železná) a je spojena s působením keltských kmenů. Druhá vlna osídlení probíhala v 8. st. n. l. slovanskými kmeny, kdy bylo vybudováno mohutné hradiště, které sloužilo jako mocenské a hospodářské středisko, sídlo kmene Holasiců, které předcházelo jako hospodářské a vojenské centrum hradu na Zámeckém vrchu v dnešním Czieszynu.¹¹⁴ Zánik hradiště je spojen s tažením knížete Svatopluka proti Vislanům. Poslední vlna osídlení hradiště probíhala v 10. a 11. st.

Slované zdokonalili opevňovací systém – prohloubili příkopy a zvýšili valy, které ještě na koruně umocnili dřevěnou konstrukcí. Ve starším období žili obyvatelé v chatách s kůlovou konstrukcí, vypletenými stěnami a s podlahou na úrovni terénu. V mladším období již žili v zahloubených chatách – tzv. zemnicích, s ohništěm v rohu místnosti. Ukončení funkce hradiště bylo s největší pravděpodobností pozvolné a nenásilné.

Po druhé světové válce bylo hradiště důkladně archeologicky prozkoumáno, výzkum vedl Doc. PhDr. Pavel Kouřil, CSc., který také přišel na myšlenku vybudovat zde Archeopark.¹¹⁵ Mezi nejzajímavější archeologické nálezy patří výbava jízdních bojovníků (udidlo, ostruhy), či zbraně - sekery, hroty šípů, nože. Bylo nalezeno také velké množství běžného nářadí jako např. nůžky, srpy, vědérko apod.

Archeopark byl otevřen v listopadu 2005 a do dnešních dnů se stále ještě buduje, dokončen by měl být v létě roku 2012. Cílem archeoparku je postupně zrekonstruovat

¹¹⁴ KOUŘIL, Pavel. Fortifikační systém hradiště v Chotěbuzi-Podoboře u Českého Těšína. In: *Pravěké slovanské osídlení Moravy: Sborník k 80. narozeninám J. Poulíka*. Brno: Muzejní vlastivědná společnost, 1990, s. 67

¹¹⁵ ŠTĚPÁNEK, Jan. Podobora. *Hrady.cz: Cestujeme s přehledem* [online]. 2012 [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=35406

do původní podoby zde nalezené objekty a představit všední život lidí v raně středověkém hradišti v 8. st. Postupně zde vyrůstají hradby, obytné stavby a dílny. Provoz archeoparku zajišťuje Muzeum Těšínska, výzkumné akce v hradišti stále probíhají, proto není povolen po areálu volný pohyb osob. Podle paní Pavlíny Kolodziejové z ÚKV Muzea Těšínská každoroční návštěvnost a obliba archeoparku stoupá, hojně je navštěvován především exkurzemi žáků základních škol a v letních měsících dětskými tábory. Během letních měsíců se v archeoparku konají také pravidelné doprovodné programy jako např. výroba železných nástrojů, výroba nádob na hrnčířském kruhu apod. Některé atrakce si mohou návštěvníci sami vyzkoušet. „*Pro žáky základních škol máme speciální výukové programy, během kterých se mohou přiučit životu našich předků.*“ doplnila informace o náplni archeoparku paní Kolodziejová.

8 SHRnutí / SUMMARY

Cílem této diplomové práce bylo analyzovat kulturní památky v okresech Karviná a Frýdek-Místek, jejich zapojení do rozvoje daného regionu a zmapovat současný stav nemovitých kulturních památek. Bylo pracováno s Ústředním seznamem kulturních památek ČR a bylo provedeno vlastní šetření mezi vlastníky národních kulturních památek.

Práce byla rozdělena do několika kapitol, v první kapitole byla vypracována rešerše literatury vztahující se k problematice kulturních památek a jejich zapojení do rozvoje území, další kapitoly se věnují ochraně kulturních památek z legislativního pohledu, financování kulturních památek, problémům, se kterými se potýkají kulturní památky na regionální úrovni, a možnostmi využití nemovitých kulturních památek. Následující kapitola byla zaměřena na představení území z jeho geografické polohy a historie. Poslední dvě kapitoly se, pak věnují samotné analýze a potenciálu kulturních památek v okresech Karviná a Frýdek-Místek a jejich současnému stavu, který byl zjišťován vlastním šetřením v terénu a rozhovory s vlastníky nemovitostí. Vlastní šetření je podpořeno fotografiemi v příloze, které byly pořízeny v dubnu 2012. Další fotografie z přílohy jsou zapůjčeny majiteli kulturních památek nebo získány ze Státního okresního archivu Karviná.

The aim of this dissertation was to analyse the cultural monuments in the districts of Karviná and Frýdek-Místek, their involvement in the development of each region, and to map the current condition of the cultural properties. I worked with the Central Register of the Monuments of the Czech Republic; also, an investigation of the owners of the national cultural monuments was made.

This work was divided into several chapters; in the first chapter, research was conducted. This research consists of the literature, which related to the issue of cultural monuments, and its participation in the development of the area. Another chapter deals with the protection of the cultural monuments from the legislative point of view, the financing of the cultural monuments, the problems, which these cultural monuments face at the regional level, and the utilization of these cultural monuments. The following chapter is focused on introducing of the area from its geographical perspective and its history. The last two chapters deal with the analysis itself, the potential of the cultural monuments in the districts of Karviná and Frýdek-Místek and their current state, which was conducted by the research itself. The research was a result of the fieldwork and the

interviews with the property owners. Photographs, which were taken in April 2012, are attached to the research and they are supplied in the enclosure of this dissertation. Other photographs from the enclosure were lent to the property owners or were obtained in the District Archives of Karvina.

9 ZÁVĚR

Okres Frýdek-Místek a Karviná jsou pohraničními okresy, okres Karviná sousedí s Polskem a okres Frýdek-Místek s Polskem a Slovenskem. Historicky je oblast velice ceněným územím, leží na historickém trojúhelníku, kde se střetávaly 3 státy (Německo, Polsko a země Koruny české) a dodnes se zde střetávají 3 národy (český, polský, slovenský). Přestože je toto území, jak již bylo zmíněno, ceněno z hlediska historického vývoje, je velmi skoupé na historické objekty a památky. Na celém území se nachází pouze jedna dochovaná zřícenina středověkého hradu (druhá leží v polské části Těšína) a celkově se dá říci, že středověkých památek (románské a gotické stavby) v dané oblasti příliš mnoho není. S vyměněním těšínské větve Piastovců a příchodem nových šlechtických rodin a růstem měst se situace zlepšila a z této doby se již v okresech vyskytují i některé objekty (jedná se především o renesanční stavby radnic a kostelů). Největší stavební boom nastává po příchodu hrabat Taafe a později i Larisch-Mönichů. Z tohoto období se dochovalo vůbec nejvíce kulturních památek. Bohužel po roce 1945 došlo ke konfiskaci majetků hrabat Larisch-Mönichů a zámecké areály připadly do správy měst a obcí, které je dále předávaly statkům, nemocnicím a jiným organizacím. Většina památek byla zcela nevhodně využívána, často byla prováděna jen minimální údržba a zámky postupně chátraly – mnohé z nich takto chátrají až do dnešních dnů. Docházelo k rozkrádání zámeckého interiéru, k neorganizovaným stavebním úpravám a demolicím nevhodných částí šlechtických sídel. Problémem Karvinska je značné poddolování území, kdy kvůli těžbě uhlí musely být někdy přemístěny i celé vesnice a zámky, které se na jejich katastru nacházely, musely demolici ustoupit také. Až do roku 2004, kdy byl zrekonstruován a otevřen zámek Fryštát v Karviné, nenacházela se na celém území okresu jediná památka, která by sloužila veřejnosti. Co se týče okresu Frýdek-Místek, situace je poněkud jiná. Jak již bylo zmíněno, na jeho území se nachází zřícenina středověkého hradu Hukvaldy, která je již od 19. století cílem mnoha turistů, v samotném okresním městě byl vždy celkem solidně udržován zámek Frýdek, který od roku 1918 sloužil jako Vlastivědné muzeum (dnes Muzeum Beskyd) poté, co byl zkonfiskován Habsburkům.

Diplomová práce se zabývala nemovitými kulturními památkami na různých stupních údržby a funkčnosti, od památek, které jsou známy v širokém okolí, přes památky, které byly v dezolátním stavu, ale majitelům se z nich podařilo udělat prosperující zařízení, po památky, kterým se po letech nezájmu veřejnosti dostalo opravy a jednou se mohou stát dominantou města/obce díky pár lidem, jenž není osud těchto historických budov

lhostejný, a po památky, které vlastní obce a ty si nemohou ze svých rozpočtů dovolit financovat nákladné opravy zámeckých budov. Závěrem by se dalo říci, že se situace okolo nemovitých kulturních památek lepší. V současné době je již v celé České republice opravena spousta kulturních památek, kterým se v minulých letech nedostávalo dostatečné péče. Příčinu lze najít ve změně vlastnických práv, kterou s sebou přinesla změna režimu, kdy stát není jediným vlastníkem historických objektů a nemusí tedy financovat vše sám. Památky se dostávají do rukou soukromých osob, které vše renovují na vlastní náklady, občas s přispěním státu pomocí čerpání dotací.

„Kdybychom si dokázali vážít naší minulosti i s její složitou nejednoznačností, nebylo by třeba psát o možnostech záchrany a využití stavebních památek. Architektonických svědků minulosti bychom si vážili ve vší jejich rozmanitosti zcela automaticky.“

Tomáš Pek

10 SEZNAM PRAMENŮ, LITERATURY A WEBOVÝCH ZDROJŮ

10.1 Prameny

Státní okresní archiv Karviná, fond Sbíрка obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č.: 1100.

Státní okresní archiv Karviná, fond Sbíрка obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č.: 1100.

Státní okresní archiv Karviná, fond Sbíрка obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č.: 84.

Státní okresní archiv Karviná, fond Sbíрка obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č.: 1077.

Státní okresní archiv Karviná, fond Sbíрка obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č.: 1045.

Státní okresní archiv Karviná, fond Sbíрка obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č.: 435.

Státní okresní archiv Karviná, fond Sbíрка obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č.: 454.

10.2 Periodika

KLIMŠOVÁ, Nikola. Dvůr Olšiny: krávy versus koně. *Sedmička: Karviná*. 2009, I, č. 29, s. 1.

MUSIL, František. Dva zámky v Dolní (Německé) Lutyni. *Těšínsko: vlastivědný časopis*. 2008, LI, 32 s.

STIBOR, Jiří. Z dějin obcí na území města Třince: Dolní Lištná, Horní Lištná, Ropice. *Těšínsko: Vlastivědný časopis*. 1996, XXXIX, č. 3, s. 1.

10.3 Publikace

BERAN, Lukáš. *Průmyslové dědictví*. Praha: Výzkumné centrum průmyslového dědictví ČVUT ve spolupráci s Kolegiem pro technické památky ČSSI & ČKAIT, 2008. 335

- BRYCH, Vladimír. *Hrady, zámky a tvrze na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2008. 655 s.
- CZUMALO, Vladimír. *Péče o architektonické dědictví: sborník prací I. díl*. Praha: Idea servis, 2008. 201 s.
- DALLEN, Timothy. *Cultural Heritage and Tourism: An Introduction*. Bristol: Chanel view publications, 2011.
- FŇUKAL, Miloš a Pavel PTÁČEK. *Geografie, cestovní ruch a rekreace: sborník referátu ze semináře pořádaného při příležitosti významného životního jubilea Doc. JUDr. Stanislavy Šprincové, CSc.* Olomouc: Univerzita Palackého, katedra geografie, 2005. 202 s.
- GALVASOVÁ, Iva. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown, 2007. 138 s.
- GATTESCO, Natalino. *New materials for the rehabilitation of cultural heritage*. Praha: ČVUT, 2011. 31 s.
- HEŘMANOVÁ, Eva. *Kulturní regiony a geografie kultury. Kulturní realie a kultura v regionech Česka*. Praha: ASPI, 2009. 348 s.
- JEZBERA, Daniel. *Kulturní dědictví v současnosti: využití památek*. Hradec Králové: Balustráda, 2006.
- KESNER, Ladislav. *Marketing a management muzeí a památek*. Praha : Grada, 2005. 304 s.
- KOPECKÁ, Ivana, et al. *Preventivní péče o historické objekty a sbírky v nich uložené*. Praha: Státní ústav památkové péče, 2002. 112 s.
- KORBELÁŘOVÁ, Irena a Rudolf ŽÁČEK. *Těšínsko - země Koruny české*. Český Těšín: Muzeum Těšínska, 2008. 311 s.
- KOUŘIL, Pavel. *Pravěké a středověké osídlení Těšínska. Nástin dějin Těšínska*. Ostrava: Advertis.
- MAKOWSKI, Mariusz. *Šlechtická sídla na Těšínském Slezsku / Szlacheckoe siedziby na Ślasku Czieszyńskimi*. Český Těšín: Vydavatelství Regio. 352 s.

MENCLOVÁ, Dobroslava. *Hrad Hukvaldy*. Frýdek-Místek: Vlastivědný ústav, 1971. 40 s.

MOCKOVČIAKOVÁ, Alena, et al. *Analýza vývoje decentralizace rozhodování o kultuře v České republice po roce 1993 se zaměřením na analýzu vlivu reformy veřejné správy na strukturu výdajů veřejných rozpočtů v oblasti kultury: zaměření na oblast místní a regionální kultury*. Praha: NIPOS, 2005. 126 s.

Nástin dějin Těšínska. Ostrava: Advertis, 1992.

NOVÁK, Zdeněk. *Veřejná správa v oblasti památkové péče* [online]. Praha, 2009 [cit. 2012-04-19]. Dostupné z: <http://kam.vse.cz/wp-content/uploads/2010/10/Spr%C3%A1va-v-pam%C3%A1tkov%C3%A9-p%C3%A9%C4%8Di.pdf>. Příručka.

OLIVER, Paul. *Dwellings: The Vernacular House World Wide*. London: Phaidon, 2003. 288 s.

PALATKOVÁ, Monika. *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu: Jak získat více příjmů z cestovního ruchu*. Praha: Grada, 2006. 341 s.

PATOČKA, Jiří a Eva HEŘMANOVÁ. *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI, 2008. 199 s.

PAVLÍK, Milan. *Regenerace historických budov, sídel a krajiny, ochrana památek*. Praha: ČVUT, 1998. 329 s.

PLAČEK, Miroslav. *Hrady a zámky na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 2001. 439 s.

PRASEK, Vincenc. *Organisace práv magdeburských na severní Moravě a v rak. Slezsku*. Olomouc: E. Hölzel, 1900. 310 s.

Pravěké slovanské osídlení Moravy: Sborník k 80. narozeninám J. Poulika. Brno: Muzejní vlastivědná společnost, 1990.

REBROVÁ, Alexandra. *Zámek Fryštát*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998. 94 s.

Sborník statí o kultuře v České republice po roce 1989. Praha: Ministerstvo kultury ČR. 214 s.

SLÁMA, František. *Dějiny Těšínska*. Praha: Matice lidu, 1889.

STUDENCKI, Zbigniew a Dariusz TKACZEWSKI. *Region i ojczyzna w kulturze narodowej, języku i literaturze*. Sosnowiec: Muzeum w Sosnowcu, 2007. 153 s.

TEISTER, Jan. *Od Bogunu k Bohumínu: historický průvodce městem*. Havířov: INFO PRESS, 2006.

VAJČNER, Jiří. *Úvod do památkové péče*. Praha: Institut pro místní správu, 2009. 119 s.

VYSTOUPIL, Jiří, Andrea HOLEŠINSKÁ, Josef KUNC a Martin ŠAUER. *Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 98 s.

10.4 Internetové zdroje

Dotace a programy. *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2012 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Programy-Dotace>

Fond Janáčkovy Hukvaldy: Hrad Hukvaldy. *Janáčkovy Hukvaldy* [online]. 2011 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://www.janackovyhukvaldy.cz/cz/hrad/>

Historie. *Dvůr Olšiny v Karviné* [online]. 2007 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.dvurolsiny.cz/do/index.php/cs/historieclanky>

Hrad Hukvaldy: Program hradu. *Fond Janáčkovy Hukvaldy* [online]. 2012 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.janackovyhukvaldy.cz/cz/hrad/program-hradu/>

MonumNet: Nemovité kulturní památky. *Ústřední seznam kulturních památek ČR* [online]. Národní památkový ústav, 2011 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?hledani=1&KrOk=Ok&HiZe=&VybUzemi=1&sNazSidOb=&Adresa=&Cdom=&Pamatka=&CiRejst=&Uz=B&PrirUbytOd=3.5.1958&PrirUbytDo=18.4.1988&KodOk=8102>

MonumNet: Nemovité kulturní památky. *Ústřední seznam kulturních památek ČR* [online]. Národní památkový ústav, 2011 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?hledani=1&KrOk=Ok&HiZe=&VybUzemi=1&sNazSidOb=&Adresa=&Cdom=&Pamatka=&CiRejst=&Uz=B&PrirUbytOd=3.5.1958&PrirUbytDo=18.4.2012&KodOk=8102>

MonumNet: Nemovité kulturní památky. *Ústřední seznam kulturních památek ČR* [online]. Národní památkový ústav, 2011 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z:

<http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?hledani=1&KrOk=Ok&HiZe=&VybUzemi=1&sNazSidOb=&Adresa=&Cdom=&Pamatka=&CiRejst=&Uz=B&PrirUbytOd=3.5.1958&PrirUbytDo=18.4.1988&KodOk=8103>

MonumNet: Nemovité kulturní památky. *Ústřední seznam kulturních památek ČR* [online]. Národní památkový ústav, 2011 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?hledani=1&KrOk=Ok&HiZe=&VybUzemi=1&sNazSidOb=&Adresa=&Cdom=&Pamatka=&CiRejst=&Uz=B&PrirUbytOd=3.5.1958&PrirUbytDo=18.4.2011&KodOk=8103>

MonumNet: Nemovité kulturní památky. *Ústřední seznam kulturních památek ČR* [online]. Národní památkový ústav, 2011 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>

Národní památkový ústav [online]. 2011 [cit. 2011-06-04]. Památkový zákon. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pecce/zakony-mezinarodni-dokumenty/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>.

O penzionu. *Penzion U křivého psa* [online]. 2009 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: <http://www.krivypes.cz/?id=o-nas>

Odbor památkové péče. *Ministerstvo kultury ČR* [online]. 2007 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pecce/default.htm>

Okres Frýdek-Místek. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Ostravě* [online]. 14. 10. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/okres_frydek_mistek

Okres Karviná. *Český statistický úřad: Krajská správa ČSÚ v Ostravě* [online]. 14. 10. 2011 [cit. 2012-03-07]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/okres_karvina

Penzion U křivého psa [online]. 2008 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://www.krivypes.cz/>

Program péče o krajinu. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2012 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/program_pecce_krajinu

Souhrné informace. *Národní památkový ústav: Územní odborné pracoviště v Ostravě* [online]. 2010 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pracoviste-npu/uop-v-ostrove/souhrne-informace-a-historie>

Souhrné informace. *Národní památkový ústav: Územní odborné pracoviště v Ostravě* [online]. 2010 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pracoviste-npu/uop-v-ostrove/souhrne-informace-a-historie/>

ŠTĚPÁNEK, Jan. Hrad Hukvaldy: Historie. *Hrady.cz: Cestujeme s přehledem* [online]. 2004 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=4240

ŠTĚPÁNEK, Jan. Podobora. *Hrady.cz: Cestujeme s přehledem* [online]. 2012 [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=35406

ŠTĚPÁNEK, Jan. Ropice: Historie. *Hrady.cz: Cestujeme s přehledem* [online]. 2006 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=3069

ŠTĚPÁNEK, Jan. Zámek Ráj: Historie. *Hrady.cz: Cestujeme s přehledem* [online]. 2004 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z: <http://www.hrady.cz/index.php?OID=2273>

ŠTĚPÁNEK, Jan. Zámek Solca: Historie. *Hrady.cz: Cestujeme s přehledem* [online]. 2004 [cit. 2012-04-17]. Dostupné z <http://www.hrady.cz/index.php?OID=2331>

Zájezdní hostinec Na Veselé - U Křivého psa: Historie. *Hrady.cz: Cestujeme s přehledem* [online]. 2005 [cit. 2012-04-16]. Dostupné z: http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=7251

Zámek Ropice. *Beskydy.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://hrady-zamky.beskydy.cz/content/beskydy-historicke-zajimavosti-zamek-ropice.aspx>

11 SEZNAM PŘÍLOH

Tabulkové přílohy

1. Seznam nemovitých kulturních památek v okrese Frýdek-Místek v roce 1988
2. Seznam nemovitých kulturních památek v okrese Frýdek-Místek v roce 2011
3. Seznam nemovitých kulturních památek v okrese Karviná v roce 1988
4. Seznam nemovitých kulturních památek v okrese Karviná v roce 2011

Obrázkové přílohy

5. Zámek Solca v Karviné, zbourán v roce 1953
6. Zámek Ráj v Karviné, zbourán v roce 1976
7. Současný stav zámku v Hnojníku
8. Původní stav zámku Fryštát
9. Zámek Fryštát po roce 1945
10. Současný stav zámku Fryštát
11. Rekonstrukce hradu Hukvaldy
12. Současný stav hradu Hukvaldy
13. Původní stav zámku v Dolní Lutyni
14. Zámek v Dolní Lutyni po roce 1945
15. Současný stav zámku v Dolní Lutyni
16. Původní stav zámku v Chotěbuzi
17. Návrh rekonstrukce zámku v Chotěbuzi
18. Současný stav zámku v Chotěbuzi
19. Původní stav Dvoru Olšiny
20. Dvůr Olšiny před rekonstrukcí
21. Dvůr Olšiny po rekonstrukci

22. Kresba původního stavu Penzionu U křivého psa
23. Současný stav Penzionu U křivého psa
24. Návrh rekonstrukce zámku v Rychvaldu z 30. let 20. století
25. Zámek v Rychvaldu před rekonstrukcí
26. Zámek v Rychvaldu během rekonstrukce
27. Původní stav zámku v Ropici
28. Zámek v Ropici před rekonstrukcí
29. Zámek v Ropici během rekonstrukce
30. Archeopark Chotěbuz - Podobora

TABULKOVÉ PŘÍLOHY

SEZNAM NEMOVITÝCH KULTURNÍCH PAMÁTEK V OKRESE FRÝDEK-
MÍSTEK V ROCE 1988

lidová architektura	Borové - Krásná
	Bruzovice
	Bukovec 4x
	Dobrá
	Hukvaldy 3x
	Komorní Lhotka 4x
	Návsí 2x
	Nýdek 2x
	Řeka
	Vyšní Lhoty
městská architektura	Brušperk 15x
	Frýdek 45x
	Jablunkov 6x
	Místek
	Místek 31x
	Morávka
funerální památky	Čeladná 3x
	Frýdek
	Frýdlant
	Kunčice pod Ondřejníkem
	Místek 4x
	Morávka
	Staré Hamry
	Střítež
společenské památky	Frýdek (Bezručova škola)
	Čeladná (altán)
	Frýdek (SŠE)
	Frýdek (věznice)
	Frýdek (zájezdní hostinec)
	Hukvaldy (MŠ)
	Jablunkov (plicní sanatorium)
	technické památky
Hukvaldy (větrný mlýn)	
Chlebovice (fojtství)	

	Kozlovice (fojtství)
	Morávka (seník)
	Paskov (sýpka)
feudální památky	Frýdek
	Hnojník
	Horní Tošanovice
	Hukvaldy (hrad)
	Hukvaldy (zámek)
	Paskov
	Ropice
archeologické památky	Návsí (výšinné opevnění)
	Mosty u Jablunkova (polní opevnění)
vojenské památky	Frýdek (městské opevnění)

sakrální památky	
kostely	Bílá
	Brušperk
	Bruzovice
	Bystřice 2x
	Dobrá
	Fryčovice
	Frýdek3x
	Frýdlant
	Guty
	Hnojník
	Hukvaldy
	Jablunkov
	Komorní Lhotka
	Kozlovice
	Kunčice pod Ondřejníkem
	Metylovice
	Místek 3x
	Návsí
	Nýdek
	Palkovice
	Paskov
	Ropice
	Rychaltice

	Řepiště
	Sedliště
	Skalice
	Staré Hamry
	Staříč
	Vendryně
	Vyšní Lhoty
kaple	Brušperk 2x
	Čeladná
	Jablunkov
	Místek
ostatní	Brušperk 7x
	Čeladná 2x
	Frýdek
	Frýdlant 4x
	Horní Domaslavice 2x
	Jablunkov (kašna)
	Jablunkov (klášter)
	Jablunkov (křtitelnice)
	Kozlovice 2x
	Krmelín 2x
	Metylovice
	Místek 3x
	Morávka
	Myslík 2x
	Palkovice
	Paskov 2x
	Pražmo

Zdroj: MonumNet: Nemovitě kulturní památky. *Ústřední seznam kulturních památek ČR* [online]. Národní památkový ústav, 2011 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?hledani=1&KrOk=Ok&HiZe=&VybUzemi=1&sNazSidOb=&Adresa=&Cdom=&Pamatka=&CiRejst=&Uz=B&PrirUbytOd=3.5.1958&PrirUbytDo=18.4.1988&KodOk=8102>

SEZNAM NEMOVITÝCH KULTURNÍCH PAMÁTEK V OKRESE FRÝDEK-
MÍSTEK V ROCE 2011

lidová architektura	Borové - Krásná
	Brušperk 3x
	Bruzovice
	Bukovec 4x
	Dobrá
	Frýdek 4x
	Frýdlant 3x
	Hukvaldy 4x
	Jablunkov (vila)
	Komorní Lhotka 4x
	Návsí 3x
	Nýdek 2x
	Ostravice 3x
	Řeka
	Třinec - Staré Město (dělnická kolonie)
	Vělopolí
	Vyšní Lhoty
městská architektura	Brušperk 13x
	Frýdek 48x
	Frýdlant
	Jablunkov 7x
	Místek 30x
	Místek 31x
	Morávka
	Třinec - Staré Město
funerální památky	Čeladná 3x
	Frýdek
	Frýdek (židovský hřbitov)
	Frýdlant
	Hukvaldy
	Kozlovice
	Kunčice pod Ondřejníkem
	Místek 4x
	Morávka
	Staré Hamry
	Střítež
	společenské památky
Čeladná (altán)	
Dobratice	
Frýdek (Bezručova škola)	

	Frýdek (SŠE)
	Frýdek (věznice)
	Frýdek (věznice)
	Frýdek (zájezdní hostinec)
	Hukvaldy (MŠ)
	Jablunkov
	Jablunkov (plicní sanatorium)
	Místek
	Místek (společenský dům)
	Morávka
technické památky	Sviadnov (hlubinný důl)
	Frýdek (železniční stanice)
	Brušperk (větrný mlýn)
	Hukvaldy (pivovar)
	Hukvaldy (větrný mlýn)
	Chlebovice (včelín)
	Chlebovice (fojtství)
	Kozlovice (fojtství)
	Morávka (seník)
	Paskov (sýpka)
feudální památky	Bílá
	Dolní Tošanovice
	Frýdek
	Hnojník
	Horní Tošanovice
	Hukvaldy (hrad)
	Hukvaldy
	Paskov
	Ropice
archeologické památky	Návsí (výšinné opevnění)
	Mosty u Jablunkova (polní opevnění)
vojenské památky	Frýdek (městské opevnění)
sakrální památky	
kostely	Bílá
	Brušperk
	Bruzovice
	Bystřice 2x
	Dobrá
	Fryčovice
	Frýdek 4x
	Frýdlant
	Guty
	Hnojník
	Horní Domaslavice
	Hukvaldy

	Jablunkov
	Janovice
	Komorní Lhotka
	Kozlovice
	Kunčice pod Ondřejníkem
	Lískovec
	Lysůvky
	Malenovice
	Metylovice
	Místek 3x
	Návsí
	Nýdek
	Ostravice
	Palkovice
	Paskov
	Ropice
	Rychaltice
	Řepiště
	Sedliště
	Skalice
	Staré Hamry
	Staříč
	Třinec - Staré Město
	Vendryně
	Vyšní Lhoty
kaple	Brušperk 5x
	Bruzovice 2x
	Čeladná
	Frýdek
	Jablunkov
	Lhotka
	Místek 2x
	Palkovice 2x
	Staré Hamry
	Třinec - Staré Město

Zdroj: MonumNet: Nemovité kulturní památky. *Ústřední seznam kulturních památek ČR* [online]. Národní památkový ústav, 2011 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?hledani=1&KrOk=Ok&HiZe=&VybUzemi=1&sNazSidOb=&Adresa=&Cdom=&Pamatka=&CiRejst=&Uz=B&PrirUbytOd=3.5.1958&PrirUbytDo=18.4.2012&KodOk=8102>

SEZNAM NEMOVITÝCH KULTURNÍCH PAMÁTEK V OKRESE KARVINÁ
V ROCE 1988

lidová architektura	Dolní Lutyně
	Havířov - Bludovice
městská architektura	Karviná Fryštát
funerální památky	Český Těšín
	Fryštát 3x
	Havířov - Prostřední Suchá
	Havířov - Životice
	Karviná - Doly 2x
	Orlová
	Orlová - Město
	Petrovice u Karviné
společenské památky	Albrechtice
	Český Těšín
	Český Těšín (gymnázium)
	Horní Těrlicko (hospoda)
	Karviná - Fryštát
	Karviná - Fryštát (Lottyhaus)
technické památky	Karviná Hranice - vodárenská věž
feudální památky	Doubrava
	Havířov - Šumbark
	Horní Těrlicko
	Horní Těrlicko (letohrádek)
	Chotěbuz
	Karviná - Fryštát
	Orlová (zámecký park)
	Prstná
	Rychvald
archeologické památky	Chotěbuz - Podobora (výšinné opevnění)
sakrální památky	
kostely	Albrechtice
	Dolní Lutyně
	Dolní Marklovice
	Doubrava
	Havířov - Bludovice 2x
	Havířov - Šumbark
	Karviná - Doly
	Karviná - Fryštát
	Karviná - Fryštát
	Karviná - Louky
	Koňákov

	Orlová - Město
	Petřvald
	Rychvald
	Starý Bohumín
kaple	Český Těšín
	Havířov - Životice
	Mosty
	Stanislavice
	Starý Bohumín
	Závada
ostatní	Albrechtice
	Český Těšín
	Dolní Marklovice
	Doubrava
	Havířov - Životice 2x
	Horní Suchá 2x
	Horní Těrlicko
	Horní Žukov
	Karviná - Fryštát 3x
	Karviná - Ráj
	Kostelec - Horní Těrlicko 2x
	Mosty
	Petrovice u Karviné
	Prostřední Bludovice
	Starý Bohumín
	Věřňovice 2x

Zdroj: MonumNet: Nemovité kulturní památky. *Ústřední seznam kulturních památek ČR* [online]. Národní památkový ústav, 2011 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?hledani=1&KrOk=Ok&HiZe=&VybUzemi=1&sNazSidOb=&Adresa=&Cdom=&Pamatka=&CiRejst=&Uz=B&PrirUbytOd=3.5.1958&PrirUbytDo=18.4.1988&KodOk=8103>

SEZNAM NEMOVITÝCH KULTURNÍCH PAMÁTEK V OKRESE KARVINÁ
V ROCE 2011

lidová architektura	Havířov - Bludovice
	Dolní Lutyně (stodola)
	Karviná - Staré Město
městská architektura	Karviná - Fryštát 5x
	Starý Bohumín
funerální památky	Český Těšín 2x
	Dolní Marklovice
	Fryštát 2x
	Havířov - Prostřední Suchá
	Havířov - Šumbark
	Havířov - Životice
	Karviná - Doly 2x
	Orlová - Město 2x
	Petrovice u Karviné
	společenské památky
Český Těšín (gymnázium)	
Havířov - Město	
Horní Těrlicko (hospoda)	
Karviná - Darkov	
Karviná - Doly 2x	
Karviná - Fryštát	
Karviná - Fryštát (Lottyhaus)	
Karviná - Fryštát (okr. hejtmanství)	
Nový Bohumín 2x	
Orlová - Město	
Starý Bohumín 2x	
technické památky	
	Dolní Suchá - důl Franz Josef
	Karviná - Darkov (železobetonový most)
	Karviná - Doly 2x
	Karviná Hranice - vodárenská věž
	Nový Bohumín 2x
	Orlová - Poruba - důl Alpinenschacht
	Petřvald - důl Habsburg
feudální památky	Dolní Lutyně
	Doubrava

	Havířov - Šumbark
	Horní Těrlicko
	Horní Těrlicko (letohrádek)
	Chotěbuz
	Karviná - Fryštát
	Orlová (zámecký park)
	Prstná
	Rychvald
archeologické památky	Chotěbuz - Podobora (výšinné opevní)
	Stonava
vojenské památky	Starý Bohumín
sakrální památky	
kostely	Albrechtice
	Český Těšín
	Dětmarovice
	Dolní Lutyně
	Dolní Marklovice
	Doubrava
	Havířov - Bludovice 2x
	Havířov - Šumbark
	Karviná - Doly
	Karviná - Fryštát 2x
	Karviná - Louky
	Koňákov
	Nový Bohumín 2x
	Nový Bohumín
	Orlová - Město 2x
	Petřvald
	Rychvald
	Skřečoň
	Starý Bohumín
	Stonava
	Vrbice
kaple	Český Těšín
	Horní Těrlicko
	Karviná - Fryštát
	Karviná - Lázně Darkov
	Karviná - Mizerov
	Karviná - Ráj
	Karviná - Staré Město
	Kostelec - Horní Těrlicko

	Pacalůvka - Albrechtice
	Stanislavice
	Starý Bohumín 3x
	Stonava
	Šunychl
	Závada
ostatní	Albrechtice
	Český Těšín
	Český Těšín (synagoga)
	Dolní Marklovice 2x
	Doubrava
	Havířov - Bludovice
	Havířov - Životice (2x)
	Horní Suchá
	Horní Těrlicko
	Horní Žukov
	Karviná - Fryštát 4x
	Karviná - Ráj
	Kostelec - Horní Těrlicko 2x
	Mosty
	Petrovice u Karviné
	Petřvald 2x
	Prostřední Bludovice
	Starý Bohumín
	Věřňovice 2x

Zdroj: MonumNet: Nemovité kulturní památky. *Ústřední seznam kulturních památek ČR* [online]. Národní památkový ústav, 2011 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://monumnet.npu.cz/pamfond/list.php?hledani=1&KrOk=Ok&HiZe=&VybUzemi=1&sNazSidOb=&Adresa=&Cdom=&Pamatka=&CiRejst=&Uz=B&PrirUbytOd=3.5.1958&PrirUbytDo=18.4.2011&KodOk=8103>

OBRÁZKOVÉ PŘÍLOHY

ZÁMEK SOLCA V KARVINÉ, ZBOURÁN V ROCE 1953

Fotografie z 1. poloviny 20. století

Zdroj: Státní okresní archiv Karviná, fond Sběrka obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č.: 84.

ZÁMEK RÁJ V KARVINÉ, ZBOURÁN V ROCE 1953

Zdroj: Státní okresní archiv Karviná, fond Sběrka obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č.: 1077.

Zdroj: Státní okresní archiv Karviná, fond Sběrka obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č.: 1045.

SOUČASNÝ STAV ZÁMKU V HNOJNÍKU

Zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

PŮVODNÍ STAV ZÁMKU FRYŠTÁT

Dobová pohlednice z konce 19. Století

Zdroj: REBROVÁ, Alexandra. *Zámek Fryštát*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998, 94 s.

Asi rok 1910, foto Gustav Axtman

Zdroj: Státní okresní archiv Karviná, fond Sběrka obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č.: 435.

ZÁMEK FRYŠTÁT PO ROCE 1945

Rok 1969

Zdroj: Státní okresní archiv Karviná, fond Sběrka obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č.: 454.

SOUČASNÝ STAV ZÁMKU FRYŠTÁT

Zdroj: foto Kateřina Rončková, duben 2012

Zdroj: foto Kateřina Rončková, duben 2012

Zdroj: foto Kateřina Rončková, duben 2012-04-18

Letecký snímek zámku Fryštát.

Zdroj: REBROVÁ, Alexandra. *Zámek Fryštát*. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998, 94 s.

REKONSTRUKCE HRADU HUKVALDY

Rekonstrukce hradu podle starých vyobrazení pro dobu kolem roku 1730 se znakem olomouckého biskupství. Zdroj: Pohlednice hradu Hukvaldy,hrad Hukvaldy

Rekonstrukce nejstarší části hradu v gotickém slohu. Zdroj: Hrad Hukvaldy

SOUČASNÝ STAV HRADU HUKVALDY

Hradní jádro – nejstarší část hradu, zdroj: foto Kateřina Rončková, duben 2012

Pohled na velké předhradí, v popředí 3. brána, v pozadí kaple sv. Ondřeje, zdroj: foto Kateřina Rončková, duben 2012

Pohled na předhradí a první bránu, zdroj: foto Kateřina Rončková, duben 2012

Letecký snímek hradu Hukvaldy

Zdroj: Fond Janáčkovy Hukvaldy: Hrad Hukvaldy. *Janáčkovy Hukvaldy* [online]. 2011 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://www.janackovyhukvaldy.cz/cz/hrad/>

PŮVODNÍ STAV ZÁMKU V DOLNÍ LUTYNI

Stav zámku okolo roku 1920, zdroj: obecní úřad Dolní Lutyně

Pohled na střed obce Dolní Lutyně v roce 1932, v pozadí zámecký dvůr s hospodářskými budovami, zdroj: obecní úřad Dolní Lutyně

ZÁMEK V DOLNÍ LUTYNI PO ROCE 1945

Pohled na barokní sýpku okolo roku 1960 těsně před zbouráním, zdroj: obecní úřad Dolní Lutyně

Panský dvůr se zámkem po zbourání sýpky (asi rok 1965), vlevo jsou ještě patrné hospodářské budovy, které navazovaly na zámek, zdroj: obecní úřad Dolní Lutyně

SOUČASNÝ STAV ZÁMKU V DOLNÍ LUTYNI

Zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Původní hospodářské budovy, zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Původní stromová alej k zámku, zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

PŮVODNÍ STAV ZÁMKU V CHOTĚBUZI

Podoba zámku v roce 1865

Zdroj: MAKOWSKI, Mariusz. *Šlechtická sídla na Těšínském Slezsku / Szlacheckoe siedziby na Śląsku Czeszyńskim: Chotěbuz - Dvůr s benediktýnskou minulostí*. Český Těšín: Vydavatelství Regio, s. 102 – 103.

NÁVRH REKONSTRUKCE ZÁMKU V CHOTĚBUZI

Nerealizovaný návrh rekonstrukce zámku v Chotěbuzi z roku 2003, zdroj: obecní úřad Chotěbuz

Nerealizovaný návrh rekonstrukce zámku Chotěbuz z roku 2003, zdroj: obecní úřad Chotěbuz

SOUČASNÝ STAV ZÁMKU V CHOTĚBUZI

Zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Vstupní brána – kulturní památka, v pozadí hláska, zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Hláska – kulturní památka, v pozadí staré hospodářské budovy, zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

PŮVODNÍ STAV DVORU OLŠINY

Fotografie z roku asi 1937, zdroj: Státní okresní archiv Karviná, fond Sběrka obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č.: 1100.

Fotografie z roku asi 1937, zdroj: Státní okresní archiv Karviná, fond Sběrka obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č.: 1100.

DVŮR OLŠINY PŘED REKONSTRUKCÍ

Pohled na hospodářské budovy ve tvaru písmene „L“, zdroj: Dvůr Olšiny

Hlavní budova (dnes hotel a restaurace), zdroj: Dvůr Olšiny

Pohled na bývalý hřebčín – kravín (dnes stáje), zdroj: Dvůr Olšiny

Interiér hlavní budovy, zdroj: Dvůr Olšiny

DVŮR OLŠINY PO REKONSTRUKCI

Pohled na hospodářské budovy ve tvaru písmene „L“, zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Hlavní budova (hotel a restaurace), zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Interiér hlavní budovy, zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Interiér pokoje v hotelu, zdroj: Dvůr Olšiny

KRESBA PŮVODNÍHO STAVU PENZIONU U KŘIVÉHO PSA

Zdroj: *Penzion U křivého psa* [online]. 2008 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z:
<http://www.krivypes.cz/>

SOUČASNÝ STAV PENZIONU U KŘIVÉHO PSA

Zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Zdroj: Foto Kateřina Ročková, duben 2012

Zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Zdroj: Kateřina Rončková, duben 2012

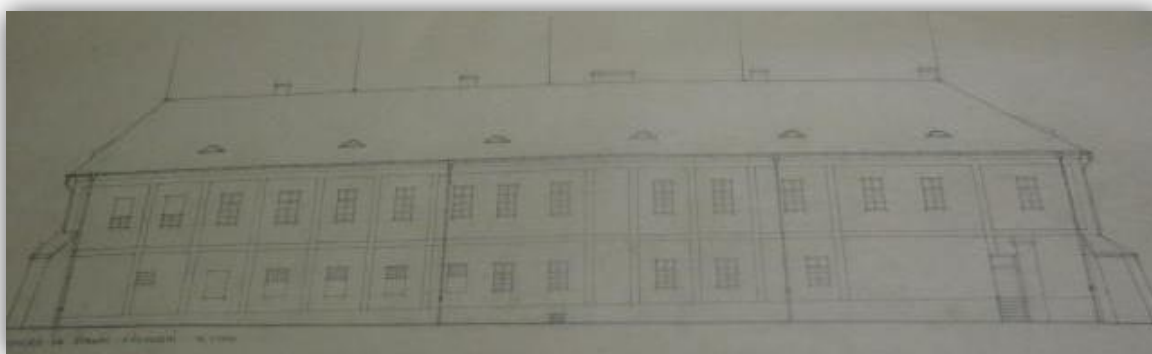

Zdroj: Fotogalerie. *Penzion U křivého psa* [online]. 2008 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://www.krivypes.cz/?id=fotogalerie>

NÁVRH REKONSTRUKCE ZÁMKU V RYCHVALDU Z 30. LET 20. STOLETÍ

Zdroj: Státní okresní archiv Karviná, zatím neinventarizováno

Zdroj: Státní okresní archiv Karviná, zatím neinventarizováno

ZÁMEK V RYCHVALDU PŘED REKONSTRUKCÍ

Zdroj: Foto Ing. Jan Štěpánek, 2007

Zdroj: Foto Ing. Jan Štěpánek, 2007

Zdroj: Foto Ing. Jan Štěpánek, 2007

Barokní portál nad hlavní bránou, zdroj: Foto Ing. Jan Štěpánek, 2007

Původní zámecká kaple, zdroj: Foto Ing. Jan Štěpánek, 2007

ZÁMEK V RYCHVALDU BĚHEM REKONSTRUKCE

Zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Rekonstrukce černé kuchyně se zabudováním původních trámů, zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Replika původního barokního portálu, zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Objevené sgrafito během rekonstrukce, zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

PŮVODNÍ STAV ZÁMKU V ROPICI

Původní stav zámku, fotografie někdy z počátku 20. století

Zdroj: Zámek Ropice. *Beskydy.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-04-18]. Dostupné z: <http://hrady-zamky.beskydy.cz/content/beskydy-historicke-zajimavosti-zamek-ropice.aspx>

ZÁMEK V ROPICI PŘED REKONSTRUKCÍ

Zdroj: Foto Ing. Jan Štěpánek, 2011

Zdroj: Foto Ing. Jan Štěpánek, 2011

Zdroj: Foto Ing. Jan Štěpánek, 2007

Zdroj: Ing. Jan Štěpánek, 2005

ZÁMEK V ROPICI BĚHEM REKONSTRUKCE

Zdroj: Foto Kateřina Ročková, duben 2012

Zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

Barokní sýpka, zdroj: Kateřina Rončková, duben 2012

Původní panský dům, zdroj: Foto Kateřina Rončková, duben 2012

ARCHEOPARK CHOTĚBUZ – PODOBORA

Zdroj: Fotogalerie. *Archeopark Chotěbuz* [online]. 2011 [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://www.archeopark-chotebuz.cz/fotogalerie>

Zdroj: Fotogalerie. *Archeopark Chotěbuz* [online]. 2011 [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: <http://www.archeopark-chotebuz.cz/fotogalerie>

Zdroj: Foto Kateřina Rončková (říjen 2011)

Zdroj: Foto Kateřina Rončková (říjen 2011)